

PROCES-VERBAL

al ședinței de lucru privind îmbunătățirea proiectului de lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor

Luni, 3 februarie 2020
Ora 10:00, bir.227

Participanți:

Burcin Andrei – Banca Națională a Moldovei;
Badia Gheorghe – Banca Națională a Moldovei;
Buiuc Stela – Banca Națională a Moldovei;
Velicev Andrei – Banca Națională a Moldovei;
Țurcan Corina – Banca Națională a Moldovei;
Aghenie Svetlana – Banca Națională a Moldovei;
Andrușceac Teodor – Misiunea Înaltilor Consilieri UE;
Igoris Kreckovskis – expert, Misiunea Înaltilor Consilieri UE;
Soțchi Mihai – Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor;
Gheorghită Adrian – Camera de Comerț Americană;
Laduș Roman – Secretariatul Consiliului Economic;
Simașco Natalia – BC „FinComBank” S.A.;
Dorin Nicolae – Asociația Băncilor din Moldova;
Pitihin Pavel – Asociația Băncilor din Moldova;
Visternicean Sergiu – BC „Moldova Agroindbank” S.A.;
Rufa Mariana – Asociația Businessului European;
Stratu Victor – Șef adjunct, Direcția elaborare acte normative, Ministerul Justiției;
Ciornii Daniela – consultant, Direcția elaborare acte normative, Ministerul Justiției.

Ședința a fost prezidată de secretarul de stat al Ministerului Justiției, **dnul Radu Foltea**.

În cuvântul de deschidere **dnul Radu Foltea**, s-a expus asupra *obiectului discuției* – perfecționarea cadrului legislativ privind spălarea banilor și finanțarea terorismului, aplicarea măsurilor asiguratorii, confiscării speciale și confiscării extinse. Dlul a menționat că ședința a fost organizată la insistarea Băncii Naționale a Moldovei.

Pentru început, **dnul Gheorghe Badia** a menționat principalele direcții pe care ar vrea să le pună în discuție cu membrii prezenți la ședință. Acestea sunt:

1. Atribuțiile de supraveghere a Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor și a celorlalte autorități de supraveghere;
2. Modalitatea în care în proiectul legii au fost catalogate încălcările grave, sistematice și principiul după care se aplică sancțiunea pentru aceste încălcări;
3. Introducerea unui articol nou privind nerespectarea cerințelor transferului de fonduri.

Cuvânt de început a avut și reprezentantul Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, **dnul Mihai Soțchi**, care a menționat că urmare a ședinței din 31 ianuarie 2020 care s-a desfășurat împreună cu reprezentanții Patronatelor și asociațiilor de business s-a ajuns la anumite concluzii și s-au agreat anumite modificări în proiectul de lege. Respectiv propune să se analizeze fiecare propunere în parte pe care vor să o pună în discuție reprezentanții Banca Națională a Moldovei.

Reprezentanta Asociației Businessului European, **dna Mariana Rufa**, a venit cu propunerea să nu se parcurgă chiar pe toate propunerile, dar să se focalizeze discuția pe propunerile cheie, considerînd în acest sens limita de timp pentru îmbunătățirea proiectului. A menționat că fiecare articol a fost revizuit în ședința de lucru (tehnic) din 31 ianuarie 2020, între orele 09:00 -16:00.

Dnul Stratu Victor, în încercarea de a face claritate în organizarea ședințelor de lucru asupra proiectului, a menționat că Banca Națională a Moldovei, a fost invitată la propunerea Ministerului Justiției la ședința de lucru asupra proiectului, din 30 ianuarie 2020, ora 14:00, organizată de Secretariatul Consiliului Economic de pe lângă Prim-ministru, în Casa Guvernului (*copia Listei celor prezenți se anexează*). La această ședință, s-a discutat și s-au invitat toți cei prezenți care au propuneri de modificare să le prezintă în grupul de lucru pe 31 ianuarie 2020. Dar din câte s-a observat, reprezentanții Băncii Naționale a Moldovei nu au fost prezenți (*copia listei celor prezenți la ședința din 31 ianuarie 2020 se anexează*). Totodată, a menționat că prin scrisoarea nr. 31-06-470 din 23 ianuarie 2020, proiectul a fost restituit pentru examinare suplimentară, în special a propunerilor asupra proiectului prezentate de Confederația Națională a Patronatelor. Termen limită pentru realizarea indicației fiind stabilit – 31 ianuarie 2020. Amintește că Banca Națională a Moldovei a fost consultată asupra proiectului de două ori (prin scrisoarea nr. 18-23-6044 din 12 septembrie 2019 și nr.03/12221 din 13 decembrie 2019). Deși Banca Națională a Moldovei a fost consultată în procesul de elaborare a proiectului, aceasta nu își argumentează insistența organizării acestei ședințe și tergiversarea prezentării proiectului pentru promovare.

În contextul în care toți cei prezenți au un singur scop – reducerii riscurilor aferente vulnerabilității naționale, în special perfecționarea legislației naționale în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului, în sensul stabilirii procedurii de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, s-a considerat a analiza propunerile Băncii Naționale a Moldovei.

Propunerile discutate și acceptate de către membrii prezenți la ședință s-au introdus în textul proiectului în format track changes (*se anexează proiectul cu modificările în track changes*).

Toți cei prezenți au convenit că în perioada imediat următoare să susțină proiectul de lege a cărui prevederi au fost puse în discuție, care de altfel, este un exercițiu de continuitate a armonizării legislației naționale în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului.

Ședință închisă 12:30

Radu FOLTEA
Secretar de stat

Victor STRATU
Șef adjunct

Daniela CIORNÎI
secretarul ședinței

COMENTARIILE VIS-A-VIS DE PROIECTUL DE LEGE PRIVIND PROCEDURA DE CONSTATARE A ÎNCĂLCĂRILOR ÎN DOMENIUL PREVENIRII SPĂLĂRII BANILOR ȘI FINANȚĂRII TERORISMULUI ȘI MODUL DE APLICARE A SANȚIUNILOR

Comentarii conceptuale:

1. Forma în care a fost adoptată Legea 308/2017 determină o serie de impedimente în adoptarea Proiectului de Lege privind modul de aplicare a sancțiunilor, printre care:

- Legea 308 nu prezintă care este sistemul național de prevenire și combatere a spălării banilor ceea ce subminează nivelul de cooperare dintre organele de supraveghere, entitățile raportoare, organele judiciare;
- Legea 308 nu prezintă expres definiția spălării banilor și activitățile care constituie spălare de bani. Aceasta face referire la Codul Penal care are definiții diferite în ceea ce privește spre exemplu termenul de "bunuri"; "bunuri ilicite". Acest fapt determină o înțelegere diferită a fenomenului spălării banilor în sistemul judecătoresc față de entitățile cu funcții de supraveghere în domeniul spălării banilor (BNM; CNPF; SPCSB);
- Legea 308 și nici Proiectul de lege privind sancțiunile nu prevede drept sancțiune confiscarea bunurilor, ceea ce face ca mecanismul național AML unul deficitar.
- În mod ideal, pentru a realiza angajamentul privind sancțiunile din Legea 308 ar fi fost nevoie doar de următoarele acțiuni:
 - completarea Legii 308 cu un Articol care prezintă lista faptelor ce constituie încălcare;
 - completarea Legii 308 cu Capitol care să descrie procedura de verificarea conformității entităților raportoare
 - specificarea mai detaliată a grilei de amenzi în cadrul Art.35 din Legea 308
 - ajustarea altor elemente ce derivă din Comentariile la proiect prezentate mai jos.

Comentarii la proiect:

2. Capacități tehnice reduse a unor instituții de supraveghere precum și a judecătorilor de a înțelege domeniul AML.

Dacă BNM sau SPCSB au capacități relativ suficiente de a evalua acțiunile de spălare a banilor, nu aceeași situație este în cazul CNPF. Această instituție are nevoie de a-și suplimenta personalul, inclusiv bugetul, pentru a desfășura noi activități. Mai mult ca atât, o problemă de capacități și înțelegere a domeniului AML se înregistrează și în rândul judecătorilor care se vor ocupa atât de faptele ce constituie spălare a banilor cât și de contestațiile aferente sancțiunilor de prevenire. Drept exemplu este ultimul raport Moneyval unde se prezintă un număr redus de cazuri și amenzi aplicate în domeniul AML.

3. Capacitățile reduse ale entităților raportoare de a aplica proceduri AML

Art. 4 din legea 308 stabilește care sunt entitățile raportoare. În condițiile în care nu s-a avansat practic nimic în ultimii ani pe acțiuni de informare și creștere a capacităților în domeniu AML, cea mai mare parte din entitățile raportoare nu sunt capabile să aplice prevederile legii (cu excepția băncilor unde s-a implementat Basel III). Odată cu intrarea în vigoare a Legii privind sancțiunile, am putea asista la o explozie de sancțiuni și la posibilitatea aplicării discreționare a acesteia.

În aceste condiții considerăm absolut necesară includerea unor perioade de tranziție pentru unele entități raportoare. Aceste perioade ar trebui să țină cont acțiuni de țintesc creșterea capacităților entităților raportoare de a aplica proceduri AML în același timp cu acțiuni de reducere a economiei informale și a tranzacțiilor cu numerar.

4. **Prezentarea grilei de sancționare pentru fiecare tip de încălcare determină o înțelegere destul de confuză, mai ales că entitățile raportoare sunt extrem de diferite.** Considerăm oportună completarea Legii 308 cu un nou articol care să prezinte punctual cu lista faptelor ce constituie încălcări ale legislației AML. Art. 35 din Legea 308 deja prezintă grila de sancționare care eventual poate fi completată cu mai multe trepte pentru a determina care amendă se aplică pentru bănci și care pentru restul entităților raportoare. În aceste condiții, la baza aplicării amenzilor va sta principiul **entitate raportoare => încălcare => valoarea amenzii** și nu **încălcare => entitate raportoare => valoarea amenzii**. (a se vedea practica României)

5. **Pragurile pentru care entitățile raportoare trebuie să aplice măsuri de precauție sunt destul de mari în raport cu realitățile din economia națională, chiar dacă practica internațională prevede echivalentul a 10 mii EUR.** (Ex. Art.4 pct. i) *alte persoane fizice și juridice care comercializează bunuri în sumă de cel puțin 200000 de lei sau echivalentul acesteia numai în cazul în care plățile sunt efectuate în numerar*).

În cadrul economiei naționale putem menționa trei tipuri de tranzacții frecvente care depășesc suma de 200 000 MDL și se realizează în numerar: (i) procurarea de imobile; (ii) procurarea de autoturisme; (iii) tranzacții în agricultură. Odată cu aplicarea legii privind sancțiunile se vor putea aplica amenzi pentru aceste tipuri de tranzacții în condițiile în care entitățile raportoare nu au capacități și nu s-a avansat semnificativ în direcția impunerii efectuării acestor tip de tranzacții doar prin intermediul sistemului bancar.

6. **Conform Art. 2 "Domeniul de aplicare" din Legea 308 sub incidența acesteia cad inclusiv acțiunile de spălare a banilor, infracțiunile asociate acestora...** Cu toate acestea Proiectul privind sancțiunile prevede doar sancționarea încălcărilor pe partea de prevenire. Astfel, Capitolul IV (Art.43-63) din Proiectul privind sancțiunile enumeră faptele ce

constituie încălcări ale legii 308 dar doar pe partea de prevenire, în timp acțiunile expres de spălare a banilor sunt lăsate în Codul penal, Art. 243.

Acest fapt determină o diferență enormă dintre cuantumul amenzilor pentru partea de prevenire, care pot fi și de 10 ori mai mari decât cele efectiv pentru activități de spălare a banilor.

Ex:

- **Codul penal:** Persoane fizice – maxim 267 500 MDL (5 350 uc); Persoane juridice – maxim 800 000 MDL (16 000 uc)
- **Lege prevenirea și combaterea spălării banilor:** aceasta stabilește valoarea maximă de 5 000 000 EUR și face trimitere la Legea privind sancțiunile care specifică încălcările
- **Lege privind procedura de constatare a încălcărilor:** Persoane fizice - maxim 5 000 000 EUR, Persoane juridice – maxim 5 000 000 EUR

7. **Atât Proiectul privind sancțiunile, cât și Legea 308 prevede un rol limitat al organelor fiscale în cadrul sistemului național de prevenire și combatere a spălării banilor.** Deoarece organele fiscale interacționează aproape cu toate entitățile raportoare în scopul determinării bazei impozabile, acestea ar trebui să fie obligate să raporteze la SPCSB orice cazuri suspecte. Mai mult ca atât, investigațiile financiare pe care le fac organele fiscale ar trebui să fie utilizate și de SPCSB.

8. **Art. 25 din Proiectul privind sancțiunile prevede completarea fișei de conformitate lunar de toate entitățile raportoare.** La moment puține din entitățile raportoare sunt capabile să completeze aceste fișe. Totodată acestea ar putea deveni o sursă de sancționare. Nota de fundamentare ar trebui să conțină exemple reale funcționale din practica internațională în privința acestor fișe.

9. **Atât Proiectul privind sancțiunile, cât și Legea 308 nu stipulează unde vor merge banii încasați din amenzi.** În mod normal, pentru a exclude orice interes în a aplica cât mai multe amenzi pentru a consolida bugetul unei anumite instituții sau a crește remunerarea din bonusuri, banii din amenzi ar trebui încasați la bugetul de stat.

10. **În cadrul Proiectului de lege nu este clarificată situația cu Transnistria.** Astfel, practic va fi blocată activitatea acelor entități raportoare care vor avea careva relații cu persoane juridice sau persoane fizice din Transnistria. De asemenea, ar putea apărea presiuni din partea organelor de supraveghere cu eventuala transformare în acte de corupție.

Banca Națională a Moldovei

Nr. 31-002/1/05

"02" ianuarie 2020

Ministerul Justiției al Republicii Moldova

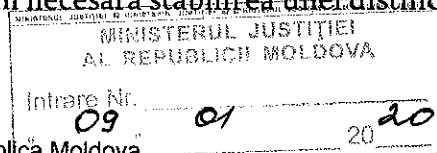
str. 31 August 1989, nr.82
mun. Chișinău, MD-2012

Ca urmare a examinării, în limitele competențelor Băncii Naționale a Moldovei, a *proiectului de lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor (număr unic 514/MJ/2019)*, remis pentru avizare repetată prin scrisoarea Dvs. nr.03/12221 din 13.12.2019, Vă comunicăm că proiectul reține în continuare unele deficiențe, semnalate inclusiv în avizul Băncii Naționale nr.31-002/28/3112 din 27 septembrie 2019, cu referire la *domeniul de aplicare a legii*, care excedează temeiul din Legea nr.308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (în continuare – *Legea nr.308/2017*), prevederi care contravin Legii nr.308/2017 în ceea ce privește *modul de delimitare și competențele autorităților* abilitate cu executarea Legii respective, dar și norme care pot crea dificultăți în *aplicarea sancțiunilor* în domeniu, context în care supunem atenției Dvs. următoarele propuneri de ajustare a proiectului de lege:

Art.1 alin.(1) - considerăm necesară revizuirea referinței la *"reprezentanții"* entităților raportoare, termen care induce ideea aplicabilității legii doar membrilor organelor de conducere a acestora, dar și având în vedere noțiunea de *"subiect supus sancțiunii"*, definită la art.2 din Lege.

Standardele internaționale în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului sunt implementate la nivel național prin intermediul legislației naționale (Legea nr.308/2017 și a legislației secundare de implementare a acesteia), nevând aplicabilitate și efect direct. În această ordine de idei, ținând cont de obiectul legii, care se referă la constatarea încălcărilor și modul de aplicare a sancțiunilor, context în care obligațiile instituite subiecților legii urmează a fi redactate cu suficientă claritate și previzibilitate, recomandăm reevaluarea trimiterii directe la reglementările, standardele internaționale (*art.1 alin.(4), art.4 alin.(5), art.5 alin.(1), art.10 alin.(1) din proiect*). Din aceleași considerente atenționăm și asupra art.1 alin.(2), or cuvintele *"pot avea ca efect"*, care se referă la potențiale încălcări, aparent, extind aplicabilitatea proiectului de lege.

Art.2, noțiunea *"persoane cu funcții de conducere de rang superior"*, cuvântul *"angajați"* urmează a fi substituit cu cuvintele *"persoane din cadrul entității raportoare"*, iar sensul noțiunii de *"instituție"* urmează a fi precizat, prin substituirea cu *"entitate raportoare"*. Totodată, având în vedere necesitatea determinării cu exactitate a subiectului supus sancțiunii, prin încadrarea în una din categoriile prevăzute de aceeași lege, considerăm necesară stabilirea unei distincții

Adresa: Bulevardul Grigore Vieru nr. 1, MD-2005, Chișinău, Republica Moldova
Tel: (+373) 22 822 606, Fax: (+373) 22 220 591, email: official@bnm.md, web: www.bnm.md

clare dintre *"persoana cu funcție de răspundere"* și *"persoana cu funcții de conducere de rang superior"*.

Art.3 alin.(1) – după cuvintele *"organe cu funcții de supraveghere"* recomandăm completarea cu cuvintele *"a entităților raportoare"*.

Art.4 alin.(1)– recomandăm precizarea termenului și modalității de informare a Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (în continuare - *Serviciul*), potrivit obligației similare instituite la art.15 alin.(10) din Legea nr.308/2017.

Art.4 alin.(2) din proiect – urmează a fi reformulat, pentru evitarea instituirii unei obligații în sarcina Băncii Naționale a Moldovei, care ar contraveni principiilor de autonomie și independență în activitatea supraveghetorului bancar. Astfel, la art.4 alin.(2) urmează a fi precizat faptul că Serviciul poate solicita organelor cu funcții de supraveghere, care dețin competențe de control a entităților supravegheate, efectuarea controalelor în domeniu sau, după caz, delegarea unui specialist pentru efectuarea controalelor, de comun cu reprezentății Serviciului, iar organele cu funcții de supraveghere informează Serviciul asupra deciziei privind efectuarea controlului sau delegarea specialistului.

În plus, art.4 alin.(2) și art.7 alin.(5) urmează a fi corelate, în condițiile în care primul prevede obligația delegării unui specialist pentru efectuarea controlului comun, la solicitarea Serviciului, iar cel din urmă – dreptul delegării unui angajat de către organele cu funcții de supraveghere.

Art. 4 alin. (3) din proiect – recomandăm completarea primei propoziții cu cuvintele *"și a actelor normative emise în aplicarea acestora"*, iar, în conformitate cu art. 25 din proiectul de Lege, la începutul ultimei fraze a alin. (3), urmează a fi inserat textul *"Termenul de atragere la răspundere,"*.

Art. 4 alin.(5)– din prevederile alin. (5) al art. 4 din proiect rezultă că Serviciul are calitatea de organ cu funcții de supraveghere pentru toate entitățile raportoare prevăzute la art. 4 alin. (1) din Legea nr.308/2017, contrar art.15 alin.(1) lit.h) din Legea nr. 308/2017, care stabilește competența de supraveghere a entităților prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. e), h) și l) din Legea nr. 308/2017, în limita monitorizării și verificării respectării legislației privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Astfel, pentru asigurarea unor reglementări clare, fără echivoc, la art. 4 alin. (5) urmează a fi precizat faptul că Serviciul are funcții de supraveghere și efectuează verificarea conformității entităților raportoare prevăzute la art.4 alin. (1) lit. e), h) și l) și inițiază procedura de control și aplică sancțiuni entităților raportoare prevăzute la art. 4 alin. (1) din Legea nr. 308/2017, în condițiile art. 5 și conform procedurii prevăzute de prezenta lege. Totodată, opinăm că atribuirea competenței de efectuare a controalelor și de aplicare a sancțiunilor tuturor entităților raportoare de către Serviciu poate crea confuzii în ceea ce privește domeniile de responsabilitate partajate de legiuitor potrivit Legii nr.308/2017. Același considerent este valabil și în contextul în care, pe de o parte, proiectul reglementează dreptul Serviciului de-a solicita organelor cu funcții de supraveghere efectuarea controlului și, pe de altă parte, dreptul acestuia de-a efectua de sine stătător controlul tuturor entităților raportoare, în absența unor criterii clare de delimitare a acestor două situații și a domeniilor supuse controlului de fiecare dintre autorități.

Cu referire la Capitolul II, precizăm că, deși, potrivit noțiunii din proiect și explicațiilor din Nota informativă, verificarea conformității reprezintă un instrument utilizat de Serviciu, capitolul respectiv conține un șir de prevederi care incumbă și altor organe cu funcții de supraveghere a entităților raportoare (ex. art.6, art.7, art.21 alin.(5), art.22), fapt care generează confuzii. Recomandăm excluderea prevederilor respective, cu eventuala deplasare în conținutul altor subdiviziuni structurale. Pentru claritate, denumirea Capitolului II urmează a fi completată pe final cu cuvintele "de către Serviciu".

Art.6 – recomandăm excluderea alin.(3), în condițiile în care, potrivit art. 4 alin. (3) din proiect, procedura de control este efectuată în conformitate cu legislația în temeiul căreia activează organele cu funcții de supraveghere și legislația specială de reglementare a activității entităților raportoare supravegheate, dar și excluderea alin.(4) de la art.6, care dublează prevederile art.4 alin.(2) din proiect.

Art. 6 și art. 7 – prevederile articolelor în cauză urmează a fi comasate. Astfel, în contextul în care, în conformitate cu art. 6 din proiect, autoritățile menționate la art.3 au obligația de a notifica Serviciul despre planurile anuale de control, controalele inopinate și rezultatele controalelor, nu este clară esența obligației de coordonare a controalelor. Suplimentar, reiterăm că o astfel de formulare a textului proiectului comportă riscuri de ingerință în activitatea BNM, în calitate de autoritate autonomă și independentă de supraveghere. Prin urmare, art. 7 alin. (1) urmează a fi exclus, cu ajustarea corespunzătoare a alin.(2) art.7 prin excluderea textului "*În procesul de coordonare menționat la alin.(1),*". În plus, Art. 7 alin. (2) urmează a fi inserat după alin.(2) al art.6.

Adițional, recomandăm uniformizarea noțiunilor din proiect, art.6, art.7 operând cu noțiunea de "*autorități prevăzute la art.3*", iar cel din urmă cu "*organe cu funcții de supraveghere a entităților raportoare*". Totodată, la art.4 alin.(2) este utilizată noțiunea de "*specialist*", iar art.7 alin.(5) face referire la "*inspector*".

Art.7 alin.(3)-(5), urmează a fi inserate în prevederile art.6 din proiect și renumerotate corespunzător. Totodată, pentru claritatea procedurii de control aplicabile în cadrul efectuării controalelor comune, urmează a fi inserată o normă privind aplicabilitatea procedurii de control în aceste cazuri, dar și precizarea faptului că delegarea unui inspector de către organul cu funcții de supraveghere poate avea loc doar în cazul efectuării împreună cu Serviciul a controlului comun la entitățile raportoare care cad sub aria de responsabilitate a respectivului organ cu funcții de supraveghere, potrivit art.15 din Legea nr.308/2017.

Art.7 alin.(3) – având în vedere prevederile art.4 alin.(3) din proiect, care precizează faptul efectuării procedurilor de control potrivit legilor speciale care guvernează activitatea organelor cu funcții de supraveghere a entităților raportoare, nu este clară relevanța "*îndrumărilor*" referite în efectuarea controlului "*potrivit prezentei legi*". În cazul în care intenția autorului era de-a consacra caracterul prescriptiv al explicațiilor Serviciului pe marginea procedurilor de control per general, aceasta va intra în contradicție cu art.6 alin.(4) din Legea nr.548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, din care considerent propunem excluderea alin.(3). Totodată, în cazul în care se intenționează ca "*îndrumările*" respective să poarte un caracter de recomandare, cuvântul se va substitui cu "*recomandări*".

Art.7 alin.(6) – urmează a fi inserată specificarea că această regulă este aplicabilă doar procedurii de control efectuate de către Serviciu sau exclusă. Astfel, în conformitate cu Nota informativă la proiect, procedura de control descrisă la Capitolul II va fi aplicată doar de către Serviciu. Totodată, art. 4 alin. (3) și (4) prevede că organele cu funcții de supraveghere

efectuează verificarea conformității în conformitate cu procedurile de control prevăzute de legislația în baza căreia activează și care reglementează activitatea entităților raportoare supravegheate. Prin urmare, o astfel de restricționare contravine procedurii de control aplicabile activității Băncii Naționale și principiului autonomiei și independenței în realizarea competențelor de supraveghere.

Art.7 alin.(7) – se va preciza tipul controalelor referite (planificate sau inopinate).

Sesizăm o aparentă contradicție între prevederile art.8 alin.(2), care prevede dreptul Serviciului ("poate") de-a efectua controale, în cazul în care există informații privind presupusa încălcare a legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, și art.10 alin.(1), care prevede inițierea obligatorie a unui control. În cazul în care intenția autorului este de-a viza doar dreptul Serviciului de-a se excepta de la obligația de notificare, recomandăm redactarea corespunzătoare a normei.

Art.10 alin.(4) – se va preciza dacă prezența persoanei împuternicite este necesară doar în cadrul vizitelor de control sau și în cazul unui eventual control din oficiu.

Art.22 alin.(2) urmează a fi completat cu o referință la Legea nr.202/2017 privind activitatea băncilor, având în vedere dispozițiile specifice cuprinse la art.144 din Legea respectivă. Totodată, cu referire la alin.(3) a art.22, precizăm că executarea deciziilor Băncii Naționale este guvernată de legile speciale - Legea nr.548/1995 și, în partea de ține de retragerea licenței bancare, de Legea nr.202/2017, cu completările corespunzătoare din Codul Administrativ.

Art. 24 urmează să definească ce reprezintă fișa de conformitate, în contextul în care Legea nr.308/2017 nu prevede o asemenea obligație în adresa entităților raportoare. De asemenea, din prevederile art. 24 nu rezultă obligația de a prezenta fișele de conformitate și organelor cu funcții de supraveghere. Totodată, la alin.(3) înțelegem că referința se va face la art.53 din proiect.

Art. 25 va fi completat cu o specificare, care ar stabili clar momentul din care se calculează termenul de 5 ani, potrivit argumentelor expuse de autor la pct. 5 din Sinteza obiecțiilor și propunerilor rezultând că "*termenul general de sancționare este de 5 ani din momentul comiterii încălcării*", dar și care ar determina cu claritate momentul comiterii încălcării.

Art. 26 din proiectul de Lege "*Încălcări ușoare și grave*" – urmează a fi exclus, iar tipurile de încălcări *repetate și sistematice*, urmează a fi incluse în calitate de circumstanțe agravante, alături de cele *continue și/sau prelungite*, reglementate de art. 31 lit. c) din proiectul de Lege. Spre exemplu, neaplicarea măsurilor asiguratorii, contrar deciziei Serviciului; neaplicarea măsurilor restrictive pentru implementarea sancțiunilor financiare aferente activităților teroriste și de proliferare a armelor de distrugere în masă; neaplicarea măsurilor de precauție sporită *vis-a-vis* de clienții/ tranzacțiile care implică un risc sporit (jurisdicții cu risc sporit, numerar/ virament în volume substanțiale); neevaluarea riscurilor etc., nu pot reprezenta încălcări ușoare, chiar dacă sunt comise printr-o singură acțiune sau inacțiune. Nerespectarea oricărei obligații reprezintă o încălcare, iar impactul acesteia, circumstanțele atenuante sau agravante urmează să determine modul de individualizare a sancțiunii. În aceeași ordine de idei, în contextul comentariilor de la pct. 68 din Sinteza obiecțiilor și propunerilor, autorul proiectului argumentează asupra importanței impactului încălcării pentru calificarea tipului acesteia.

Art. 26 *Încălcări ușoare și grave* urmează a fi substituit printr-un nou articol pentru a reglementa ce reprezintă încălcarea legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, cu indicarea expresă a faptului că aceasta constituie orice nerespectare a prevederilor Legii nr. 308/2017, precum și a actelor normative de implementare a acestora (în conformitate cu prevederile art. 35 alin. (2)).

Art.27 – considerăm necesară precizarea dacă prin *"încălcări repetate"* și *"încălcări sistematice"* se are în vedere comiterea aceluiași tip de încălcare.

Art.31, 32 – în vederea asigurării aplicării uniforme a prevederilor proiectului, opinăm că urmează a fi precizată modalitatea individualizării sancțiunii, în ipoteza în care nu sunt identificate circumstanțe atenuante/agravante.

Art.33 alin.(1) lit.a) – opinăm că ar fi potrivită explicarea distincției dintre declarația publică în mass-media și posibilitatea publicării deciziei de aplicare a sancțiunii, potrivit art.21 alin.(5) din proiect, dar și excluderea faptului aplicării primei numai în cazul încălcărilor grave (art.36 din proiect). De asemenea, la lit.d) – considerăm necesară precizarea dacă interdicția temporară de a exercita funcții de conducere se referă doar la entitatea în care activează persoana supusă sancțiunii, la toate entitățile raportoare de același tip sau, inclusiv, la orice alt tip de entități raportoare prevăzute la art.4 din Legea nr.308/2017.

Art.35 – considerăm că prevederile articolului pot genera probleme de aplicare, în absența unei explicații clare a noțiunii de *"încălcare neînsemnată"*, dar și *"alte măsuri"* prin care poate fi asigurată respectarea legislației în domeniu. Opinăm că, cel puțin, unele explicații în acest sens ar urma să se regăsească în nota informativă a proiectului care, potrivit art.71 alin.(4) din Legea nr.100/2017, va servi la interpretare. În plus, observăm că lit.e) se referă doar la faptul colaborării cu reprezentanții Serviciului, pe când denumirea articolului și dispoziția normei fac referire la toate organele cu funcții de supraveghere competente să aplice sancțiuni, similar art.32 alin(1) lit.a), care prevede circumstanțele atenuante.

Adițional, deși procedurile de control (*art. 4 alin.(3) din proiect*), de contestare a deciziilor organelor cu funcții de supraveghere (*art.22 alin.(2) din proiect*) vor fi realizate potrivit legilor speciale, menționăm că și aplicarea nemijlocită a unor sancțiuni de către Banca Națională nu poate fi realizată conform regulilor generale prevăzute în proiectul de lege. Anume, supunem atenției faptul că suspendarea activității entităților raportoare, pentru care legea prevede o atare sancțiune, nu reclamă adresarea în instanța de judecată de către Banca Națională a Moldovei. În plus, atenționăm că legea-cadru în domeniul activității băncilor – Legea nr.202/2017, care constituie un exercițiu legislativ relativ recent, nu prevede sancțiunea suspendării licenței bancare, operând doar cu retragerea licenței, potrivit art.22 din aceeași Lege, sau cu măsura de restricționare sau limitare a activității, de solicitare a încetării activităților care implică riscuri excesive la adresa solidității băncii. Astfel, specificul procedurilor administrative desfășurate de Banca Națională reclamă revizuirea art.38 și completarea notei informative cu unele precizări în acest sens.

Mai mult, cu referire la art.38 alin.(3) din proiect, care instituie obligația autorității emitente de-a suspenda/retrage autorizația și/sau licența la solicitarea Serviciului, comunicăm că supraveghetorul bancar urmează să dețină discreție deplină în exercitarea atribuțiilor (*Principiile Basel pentru o Supraveghere Bancară Eficientă, Principul 2 "Independență, responsabilitate, resurse și protecția legală pentru supraveghetori", Criteriul Esențial 1*), eventuala retragere a licenței/rezoluție a băncii implicând inclusiv acțiuni de pregătire și evaluare a timpului de punere în aplicare a deciziilor respective. În aceeași ordine de idei,

supraveghetorului bancar urmează să-i aparțină decizia finală cu referire la retragerea licenței, ținând cont, *inter alia*, de potențialele consecințe asupra stabilității sistemului financiar.

În privința prestatorilor de servicii de plată și emitenților de monedă electronică care nu sunt bănci, remarcăm că supravegherea acestora este una din atribuțiile de bază consacrate la art.5 alin.(1) din Legea nr.548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei (a se vedea lit.m), în exercitarea cărora Banca Națională este independentă față de orice altă autoritate publică, după cum statuează expres art.6 alin.(4) din Legea nr.548/1995. În acest context, urmează a se ține cont de art.11 și art.81 din Legea nr.114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, care instituie dreptul exclusiv al Băncii Naționale de a elibera și a retrage licențe societăților de plată și licențe pentru activitatea de emiterie a monedei electronice, precum și de art.95 alin.(2) al aceleiași legi, potrivit căruia căruia autoritățile de supraveghere a prestatorilor de servicii de plată și emitenților de monedă electronică (Banca Națională și Ministerul Finanțelor) sunt independente în exercitarea atribuțiilor lor prevăzute de legislație. Reținem că potrivit *Principiilor pentru infrastructurile piețelor financiare ale CPMI-IOSCO (2012)* - standardele internaționale în materie de supraveghere a infrastructurilor piețelor financiare (ai căror participanți sunt prestatorii de servicii de plată și emitenții de monedă electronică) și anume *Responsabilitatea E: Cooperarea cu alte autorități*, aranjamentele de cooperare dintre autorități (bănci centrale, reglementatori ai pieței, alte autorități relevante) nu trebuie în nici un mod să prejudicieze atribuțiile legale ale fiecărei autorități participante și în nici un mod aceste aranjamente nu trebuie să constrângă atribuțiile exercitate de una dintre autorități pentru realizarea mandatului său legal sau discreția acestei autorități de a acționa în conformitate cu aceste atribuții.

Totodată, considerăm necesară precizarea motivelor respingerii acțiunii, indicate limitativ la alin.(6) a art.38.

Art.38-39 – alin.(1) ale articolelor respective fac trimitere doar la anumite încălcări prevăzute de Capitolul IV. Totodată, observăm că și alte articole decât cele referite prevăd aplicarea aceluiași sancțiuni (ex. art.59 din proiect), fapt care poate genera neclarități în aplicarea legii. Mai mult, atenționăm că sancțiunea prevăzută la art.39 din proiect, în special din perspectiva alin.(3), urmează a fi aplicată cu precauție în sectorul bancar, din considerentul că exercitarea anumitor atribuții (a membrilor organelor de conducere a băncii, persoanelor care dețin funcții-cheie), nu poate fi transmisă către oricare altă persoană, din considerentul exigențelor privind reputația, cunoștințele, aptitudinile și experiența impuse respectivilor subiecți potrivit legislației bancare (art.43 din Legea nr.202/2017).

Deși mărimea sancțiunilor sub formă de amendă a fost stabilită potrivit celor din Legea nr.308/2017, menționăm că, în calitate de bancă centrală a Republicii Moldova, emitent de monedă națională și autoritate ce implementează politică monetară și valutară în stat cu obiectivul fundamental asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, Banca Națională promovează ca obiectiv sporirea credibilității în moneda națională. În acest context, precum și din rațiuni de aplicare practică a legii de către entitățile raportoare și organele cu funcții de supraveghere, opinăm că limitele valorice ale sancțiunilor, prevăzute în proiectul legii, ar urma să fie stabilite în lei moldovenești.

Art. 41 – denumirea articolului nu corespunde terminologiei utilizate de Legea nr. 308/2017. Astfel, măsurile de identificare și monitorizare constituie măsurile de precauție. La fel, există și alte categorii de măsuri de precauție, cum ar fi, verificarea informației despre client și beneficiarul efectiv, cunoașterea scopului și naturii relației de afacere, care nu sunt incluse în formularea actuală a titlului și textului art.41. De asemenea, obligațiile de aplicare a măsurilor de precauție sporită presupun un grad de implicare și un efort și impact mai mare din partea entității raportoare, și prin urmare, nu pot fi echivalate cu măsurile de precauție. În acest sens, propunem reformularea denumirii art. 41 "*Neaplicarea măsurilor de precauție și a măsurilor în relațiile bancare transfrontaliere*" și introducerea unui articol nou "*Neaplicarea măsurilor de precauție sporită*".

Art. 56 - "*Neasigurarea controlului intern*" – observăm că nu face referire la *programele de instruire ale angajaților* și "*efectuarea auditului independent*", care de asemenea fac parte din programul propriu al entității, obligatoriu conform art.13 alin.(2) lit.d)și e) din Legea nr.308/2017. Totodată, dacă "*gestionarea eficientă a riscurilor*" (art. 13 alin. (1) din Legea nr. 308/2017) se încadrează în măsurile de control intern, obligația de "*evaluare a riscurilor*" constituie o categorie distinctă a obligațiilor, corespunzătoare art. 6 din Legea nr. 308/2017. În acest context, în Capitolul IV din proiectul Legii va fi introdus un articol nou privind "*Neevaluarea riscurilor*".

De asemenea, cu referire la argumentele autorului de la art. 4 din Sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiect, privind relevanța încălcărilor privind cerințele ce țin de informațiile care însoțesc transferurile de fonduri, prevăzute de Cap. VIII și IX din Regulamentul BNM nr. 200/2018 și nr. 202/2018, doar pentru activitatea băncilor și nu pentru domeniul de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, remarcăm următoarele. În primul rând aceste cerințe constituie cerințe privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea băncilor și a prestatorilor de servicii de plată nebankari (Regulamentul BNM nr. 200/2018 și Regulamentul BNM nr. 202/2018) și vin în implementarea prevederilor art. 9 din Legea nr. 308/2018, și anume a obligației de păstrare a datelor, inclusiv toate informațiile despre tranzacții, și asigurarea îndeplinirii condiției de trasabilitate a tranzacțiilor. De asemenea, scopul Regulamentului (UE) nr. 2015/847, prevederile cărora au fost transpuse prin cerințele în cauză, este de a contribui la sistemul de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului și de a implementa Recomandarea FATF nr. 16 – cerințele privind transferurile de fonduri. Statele UE, la fel prevăd în legislația națională sancțiuni pentru nerespectarea cerințelor privind transferurile de fonduri (a se vedea exemplul Poloniei, Legea AML din 1 martie 2018, art. 148). În aceste condiții, insistăm asupra introducerii în Capitolul IV din proiect a unei categorii noi de încălcări care să vizeze "*Nerespectarea cerințelor privind transferurile de fonduri*".

Adițional, observăm că proiectul nu prevede sancțiunile aplicabile în cazul neexecutării deciziilor/prescripțiilor organelor cu funcții de supraveghere a entităților raportoare.

Art.62 - "*Dispoziții finale și tranzitorii*", alin. (1) – considerăm necesară reevaluarea prevederii, având în vedere importanța proiectului de lege, cu eventuala reintroducere a termenului de intrare în vigoare a din momentul publicării și nu în termen de 6 luni din data publicării. Deși, potrivit pct.76 din Sinteza, "*nota informativă [a fost] completată cu argumentarea în sensul intrării în vigoare a prezentui legi peste 6 luni de la data publicării*", observăm absența unei argumentări în acest sens. Menționăm, contrar explicațiilor invocate de autorul obiecției, că faptele sancționate potrivit proiectului țin de implementarea obligațiilor impuse entităților

raportoare prin Legea nr.308/2017 (în vigoare, cu unele excepții, din 23.02.2018) și nu prin proiectul de lege.

Adițional, observăm că din proiectul de Lege a fost exclus art.55 "*Încălcarea obligației privind păstrarea secretului comercial, bancar sau profesional*". Înțelegem că aceasta va putea fi sancționată doar potrivit Codului Penal (art.245¹⁰) sau Codului Contravențional (art.107).

Suplimentar la cele menționate, considerăm că, în contextul acestui demers legislativ sau al unei eventuale completări a Legii nr.308/2017, urmează a se aduce claritate în privința aplicării cadrului legal privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului de către entități raportoare care cooperează între ele la prestarea serviciilor (execuția de către persoane terțe conform art.10 din Legea nr.308/2017). În concret, societățile de plată, societățile emitente de monedă electronică și furnizorii de servicii poștale care activează în conformitate cu Legea nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, care sunt entități raportoare în conformitate cu art. 4 alin.(1) lit.i) din Legea nr. 308/2017, efectuează operațiuni de plată din numele utilizatorilor atât direct, prin intermediul conturilor care le deschid ei utilizatorilor, cât și indirect, prin intermediul conturilor de plăți deținute de către societățile de plată, societățile emitente de monedă electronică și furnizori de servicii poștale la bănci. În acest caz, aplicarea măsurilor de precauție și răspunderea pentru nerespectarea prevederilor legislației de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului se va răsfrânge asupra ambelor entități raportoare implicate în proces - banca și societatea de plată sau societatea emitentă de monedă electronică sau furnizorul de servicii poștale. Astfel, pe de o parte, responsabilitatea finală pentru aplicarea măsurilor de precauție revine fiecărei entități raportoare în raport cu clientul său, indiferent de recurgerea la informația care este deținută de terți, iar, pe de altă parte, conform art.10 din Legea nr.308/2017, entitatea raportoare care nu are contact nemijlocit cu clientul altei entități raportoare se bazează exclusiv pe informația oferită acesteia de către entitatea primară care aplică toate măsurile de precauție.

Ținând cont de importanța delimitării cu exactitate a atribuțiilor organelor cu funcții de supraveghere a entităților raportoare, în special prin prisma mandatului legal conferit Băncii Naționale prin Legea nr.548/1995 și Legea nr.308/2017, dar și având în vedere impactul proiectului de lege asupra entităților raportoare, reiterăm disponibilitatea pentru discuții cu privire la proiectul de lege, cât și cu referire la avizele emise pe marginea acestuia, eventual, în cadrul unui grup de lucru sau a unor ședințe comune.

Cu respect,

Vladimir MUNTEANU
Prim-viceguvernator

Banca Națională a Moldovei

Nr. 31-002/28/31/12

"27" septembrie 2019

Ministerul Justiției al Republicii Moldova

str. 31 August 1989, nr. 82,
MD-2012, mun. Chișinău

Copie

Cancelaria de Stat a Republicii Moldova

Piața Marii Adunări Naționale, 1
MD-2033, mun. Chișinău

MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA	
Intrare Nr. _____	
" 01 "	10 20 19

Cu referire la proiectul de lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor (în continuare proiect de lege), remis spre avizare prin scrisoarea Cancelariei de Stat nr. 18-23-6044 din 12 septembrie 2019, Banca Națională a Moldovei vă comunică că nu susține proiectul de lege în redacția propusă, din următoarele considerente:

Observăm că proiectul de lege în clauza de adoptare prevede expres că este elaborat întru punerea în aplicare a prevederilor art. 35 alin. (2) lit. e) din Legea nr. 308 din 22.12.2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (în continuare Legea nr. 308/2017) și anume aplicarea sancțiunilor pecuniare sub formă de amendă entităților raportoare prevăzute la art.4 alin.(1) lit. a)-1) din Legea 308/2017 în cazul nerespectării de către acestea a prevederilor legii și ale actelor subordonate acestei legi. În acest context, menționăm că proiectul de lege prin scopul și domeniul de aplicare excedează temeiul legal conferit prin Legea nr. 308/2017 precum și limitele stabilite prin art. 35 alin. (2) în ceea ce vizează subiecții supuși sancțiunilor, modul de delimitare și competențele autorităților abilitate cu executarea Legii nr. 308/2017 (în conformitate cu art. 15 și art. 35 alin. (4), (6)).

I. Subiecții supuși sancțiunilor

Potrivit art. 35 alin. (2) din Legea nr. 308/2017, sancțiunile stabilite la lit. (a)-(e) (declarația publică, prescripția, retragerea/suspendarea autorizației/licenței, interdicția temporară de a exercita funcții de conducere, sancțiuni pecuniare) urmează a fi aplicate entităților raportoare. Scopul în cauză este reiterat de art. 1 alin. (1) din proiectul de lege și explicat în nota informativă la proiect (pct. 4). Cu toate acestea, unele prevederi ale proiectului de lege depășesc cercul subiecților vizați și îl extind asupra organelor cu funcții de supraveghere, precum și al altor autorități publice, după cum urmează:

- definiția noțiunii "subiect supus sancțiunii" de la art. 2 din proiectul legii include și reprezentanții organelor cu funcții de supraveghere (în condițiile art. 46 din proiect).
- art. 35 care prevede subiecții supuși sancțiunilor, la lit. b) și c) include persoana cu funcții de răspundere și persoane cu funcții de conducere.

Astfel, chiar dacă toate încălcările și sancțiunile de la art. 43-61 se referă la persoanele cu funcții de răspundere și persoanele cu funcții de conducere din cadrul entității raportoare, art. 35 nu face o astfel de specificație, iar definițiile de la art. 2 ale acestor categorii de persoane, cu funcții de răspundere și de conducere de rang superior, se referă la orice întreprindere, instituție, organizație, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, autoritate publică centrală sau locală, nu doar din cadrul entităților raportoare. Prin urmare, noțiunile și categoriile de subiecți care pot fi supuși sancțiunilor urmează a fi ajustate potrivit limitelor exprese stabilite de Legea nr. 308/2017 și în concordanță cu scopul proiectului de Lege.

II. Modul de delimitare și competențele autorităților abilitate cu executarea Legii nr. 308/2017

Prevederile art. 6 din proiectul legii introduc competențe și obligații noi care contravin modului de delimitare a competențelor de supraveghere reglementate de art. 15 din Legea nr. 308/2017, precum și a delimitării stabilite de însuși proiectul de lege prin art. 4 alin. (3)-(5) și care comportă riscuri de ingerință în activitatea BNM, aducând atingere principiilor de autonomie și independență în activitatea de supraveghere a Băncilor Centrale.

Astfel, art. 6 alin. (5) stabilește obligații noi pentru organele de supraveghere de a furniza Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (SPCSB) și justifica planurile anuale de control, de a notifica SPCSB și justifica decizia de efectuare a controlului inopinat, precum și de a informa SPCSB despre rezultatele controalelor în toate cazurile, ceea ce excede obligația reglementată de art. 15 alin. (10) din Legea nr. 308/2017, în particular, de a informa doar în cazurile de identificare a faptelor care ar putea avea legătură cu spălarea banilor sau finanțarea terorismului, ca rezultat al controalelor sau în oricare alt mod.

În același timp, art. 6 alin. (3) din proiect conține prevederi declarative privind posibilitatea organelor de supraveghere de a efectua controale justificate ce nu au fost stabilite inițial în planurile anuale de control, prevederi care, nu constituie temeiul legal pentru realizarea unor astfel de controale. Dreptul BNM de a efectua controale, în calitate de autoritate de supraveghere, este garantat de Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei (art. 75¹), fapt reiterat și de art. 4 alin. (3) din proiectul de Lege, care prevede că verificarea conformității se efectuează conform procedurilor de control stabilite de Legea nr. 548/1995, Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor.

De asemenea, art. 7 din proiectul legii instituie obligația pentru organele de supraveghere de a coordona controalele efectuate cu SPCSB, obligație care nu își regăsește temeiul legal în Legea nr. 308/2017 și contravine modului de divizare a competențelor reglementat de art. 15 al acesteia, precum și atribuțiilor de supraveghere și a procedurii de control reglementate de Legea nr. 548/1995. Aceeași observație este valabilă și pentru art. 9, în special alin. (2) lit. b) și alin. (4), din care rezultă că SPCSB este în drept să desemneze o autoritate împuternicită cu efectuarea controlului, în baza unei autorizații emise în formă scrisă, precum și pentru art. 4 alin. (2) din proiect, care prevede că autoritatea de supraveghere poate fi obligată de SPCSB să efectueze controale, cu informarea acestuia despre rezultatele controlului.

La fel, contrar art. 15 din Legea nr. 308/2017, atribuțiilor de supraveghere ale BNM stabilite prin Legea nr. 548/1995, precum și modului de repartizare a competențelor de verificare a conformității stabilit de art. 4 alin. (3)-(5) din proiectul de lege, din prevederile art. 4 alin. (2), art. 7 alin. (5), art. 20 și art. 25 din proiectul Legii rezultă că SPCSB poate efectua controale și post-controale pentru orice entitate raportoare, inclusiv pentru cele supravegheate de către BNM. În contextul celor expuse

supra, cel puțin următoarele prevederi urmează a fi revizuite: art. 4 alin (2), art. 5 alin. (2), art. 6 alin. (3) și (5), art. 7, art. 9, 20 și 25 din proiectul Legii.

III. *Sanțiuni pentru încălcarea actelor subordonate Legii nr. 308*

Anumite prevederi ale proiectului de lege restricționează obiectul de reglementare mandatat de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 308/2017, prin crearea unei situații de imposibilitate a aplicării sancțiunilor pentru încălcarea actelor normative, inclusiv ale BNM. Astfel, art. 35 alin. (2) din Legea nr. 308/2017 prevede posibilitatea aplicării sancțiunilor stabilite la lit. a)-e) atât pentru nerespectarea de către entitățile raportoare a prevederilor Legii nr. 308, cât și pentru actele subordonate acesteia. Pe de altă parte, art. 27 *"Încălcări grave"* din proiectul legii stabilește în calitate de încălcări doar nerespectarea cerințelor Legii nr. 308 (art. 5, 6, 7, 8, 11, 9, 13).

De asemenea, art. 26, 28, 34 din proiectul legii, în sensul aplicării sancțiunilor, operează cu textul *"încălcarea prevederilor legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului și ale prezentei legi"*. Prin urmare, prevederile proiectului nu indică în mod clar dacă este posibilă sancționarea încălcărilor actelor subordonate legii, inclusiv a actelor normative ale organelor de supraveghere, cum ar fi Regulamentele BNM nr. 200, 201 și 202 care stabilesc cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea băncilor, prestatorilor de servicii de plată nebankari și a caselor de schimb valutar și hotelurilor.

Totodată, chiar dacă ar fi posibilă sancționarea încălcărilor pentru obligațiile ce rezultă din actele subordonate, proiectul legii nu prevede sancțiuni pentru încălcarea anumitor obligații specifice reglementate doar la nivelul actului subordonat, cum ar fi: cerințele privind informațiile care însoțesc transferurile de fonduri, prevăzute de Capitolul VIII din Regulamentul BNM nr. 200/2018, Capitolul IX din Regulamentul BNM nr. 202/2018; obligația de menținere a Registrului persoanelor fizice identificate și a Registrului operațiunilor transmise SPCSB stabilită de Regulamentul BNM nr. 201/2018; obligația de a informa BNM despre activitățile suspecte și incidentele de fraudă care prezintă riscuri pentru siguranța, buna funcționare sau reputația băncii, prevăzută de pct. 103 din Regulamentul BNM nr. 200/2018 și pct. 102 din Regulamentul BNM nr. 202/2018.

Remarcăm că gradualizarea încălcărilor prevăzute de proiectul Legii în încălcări ușoare/grave, implică potențiale deficiențe în aplicarea prevederilor proiectului: a) în primul rând, ar rezulta că încălcarea aceleiași obligații legale poate fi calificată ca fiind atât gravă (dacă se face referință la prevederile Legii nr. 308/2017), cât și ușoară (dacă se invocă prevederea din actul subordonat); b) încălcarea obligațiilor, de exemplu, de aplicare a măsurilor de precauție poate fi de diferită natură și gravitate, iar calificarea automată în calitate de încălcare gravă, nu pare să fie justificată; c) încălcarea obligației de aplicare a măsurilor restrictive internaționale privind terorismul nu este considerată una gravă, nici încălcarea obligației de sistare a activității/ tranzacției suspecte nu este considerată gravă; d) obligația de evaluare a riscurilor (art.6 din Legea nr. 308/2017) este încadrată în obligația de aplicare a măsurilor de precauție (art. 5 și 8 din Legea nr. 308/2017), etc.

Adițional, constatăm că capitolul IV din proiectul legii nu conține sancțiuni pentru încălcarea anumitor prevederi legale, respectarea cărora urmează a fi urmărită. De asemenea, unele încălcări sunt formulate fie în mod repetitiv, fie formularea omite o serie de încălcări posibile potrivit legislației în vigoare. De exemplu, pentru încălcarea de la art. 43 *"Neaplicarea măsurilor de identificare și/sau de precauție sporită"*, lipsește încălcarea obligației de monitorizare, parte a măsurilor de precauție. De asemenea, formularea pare să se refere doar la măsurile de precauție sporită, nu și la cele standard, reglementate de art. 5 din Legea nr. 308/2017. În acest sens, se propune

reformularea titlului art. 43 și anume *"Neaplicării măsurilor de precauție, inclusiv sporită"*. Încălcarea de la art. 44 *"Nerespectarea cerințelor legale privind identificarea persoanei"*, pare să se suprapună cu cea de la art. 43 menționată *supra*, care vizează neaplicarea măsurilor de precauție, care includ obligația de identificare. De asemenea, din formulare nu este clar dacă aceasta include și beneficiarul efectiv. Observăm că art. 47 stabilește drept încălcare *"Neidentificarea sursei bunurilor persoanei expuse politic"*, însă proiectul nu stabilește o astfel de încălcare pentru alte categorii de clienți. De asemenea, obligațiile din Legea nr. 308/2017 ce se referă la persoanele expuse politic, sunt aplicabile deopotrivă și în privința membrilor de familie și persoanelor asociate persoanelor expuse politic, iar art. 45-47 din proiect nu acoperă aceste categorii.

În aceeași ordine de idei, considerăm necesară evidențierea și stabilirea sancțiunilor pentru nedesemnarea/necomunicarea numelor persoanelor responsabile, inclusiv ale celor de conducere de rang superior, de asigurarea conformității (art. 13 alin. (4) din Legea nr. 308/2017); neinformarea Serviciului despre aplicarea măsurilor restrictive (art. 34 alin. (4) din Legea nr. 308/2017); încălcarea obligației de a nu efectua nici o tranzacție/activitatea, de a nu stabili sau de a termina relația de afaceri (art. 5 alin. (3) din Legea nr. 308/2017); încălcarea interdicției de a nu deschide/ține conturi anonime, conturi pe nume fictive, carnete de economii anonime, de a nu stabili ori continua relația de afaceri cu o bancă fictivă sau cu o bancă despre care se știe că permite unei bănci fictive să utilizeze conturile sale sau care pune la dispoziție pentru clienții săi conturi anonime (art. 5 alin. (4) din Legea nr. 308/2017); încălcarea obligației ce vizează relațiile bancare transfrontaliere (art. 8 alin. (4) din Legea nr. 308/2017).

IV. Termenul de prescripție pentru aplicarea sancțiunilor

Prevederile proiectului creează premise pentru stabilirea unor termene de prescripție diferite pentru sancționarea aceluiași tipuri de încălcări ale obligațiilor de prevenire și combatere a spălării banilor. Astfel, în cadrul procedurii de control a conformității instituită pentru SPCSB prin Capitolul II din proiectul de lege, la art. 22 alin. (2) se stabilește următorul termen de prescripție: decizia de a sancționa poate fi aplicată nu mai târziu de patru ani de la depistarea încălcării și nu mai târziu de cinci ani de la comiterea încălcării, din momentul finisării încălcării.

Pe de altă parte, termenul de prescripție pentru deciziile BNM, reglementat de art. 75² alin. (4) din Legea BNM nr. 548/1995 este unul mult mai restrâns și anume aplicarea sancțiunilor se prescrie în termen de 6 luni de la data constatării încălcării, dar nu mai mare de 3 ani de la data comiterii ei.

Pentru evitarea acestor diferențe de reglementare, proiectul legii urmează a stabili un termen de prescripție unic pentru toate cele trei autorități de supraveghere care au competență de a aplica sancțiunile reglementate de proiectul legii.

V. Contestarea deciziilor emise de către organele cu funcții de supraveghere

Observăm că art. 42 din proiectul de lege prevede procedura de contestare a deciziilor emise de către organele cu funcții de supraveghere, astfel, acestea pot fi contestate în termen de 15 zile de la comunicarea deciziei de către persoana care se consideră vătămată în drepturi în ordinea procedurii contenciosului administrativ. În acest context, menționăm că actele BNM se contestă în strictă conformitate cu art. 11 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548/1995.

De asemenea, sugerăm unele propuneri de precizare a textului proiectului de lege:

Pe tot parcursul proiectului de lege propunem evitarea utilizării sintagmei "cont bancar" în cazul în care se dorește ca sub incidența acestui proiect să intre și conturile deschise de prestatorii de servicii

de plată nebankari, în acest scop propunem utilizarea sintagmei "cont de plăți" iar în cazul în care se are în vedere un cont de depozit sau alt gen de cont care nu neapărat este destinat plăților, urmează a fi prevăzut acest lucru expres.

La art. 2, în definiția „echivalentul în lei a sumei în EUR” propunem examinarea oportunității substituirii cuvântului „lei” prin sintagma „lei moldovenești”, iar a codului alfabetic al monedei europene „EUR” – prin „euro”. Concomitent propunem substituirea textului „valoarea calculată în coraport la cursul oficial” prin următorul text „echivalentul sumelor în euro determinat cu aplicarea cursului oficial”;

Art. 4 alin. (3) din proiect urmează a fi completat cu referința la Legea nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, precum și la Legea nr. 62/2008 cu privire la reglementarea valutară. La fel, pentru claritatea și previzibilitate textului, propunem completarea articolului 4 alin. (5) pe final cu o normă care să prevadă că toate acțiunile SPCSB care rezultă din prezentul proiect de lege (efectuarea verificării conformității entităților raportoare, individualizarea și stabilirea sancțiunilor) sunt efectuate doar pentru entitățile raportoare prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. d), e), f), g), h), j), k), l) din Legea nr. 308/2017.

La art. 22 alin. (5) și (9) propunem revizuirea textului „deciziei și prescripției” ținând cont de prevederile alin.(1) din același articol care stabilește că directorul SPCSB adoptă o decizie în fiecare caz aparte (privind emiterea unei prescripții, privind constatarea săvârșirii unei încălcări ș.a.).

La art. 33 alin. (2) înțelegem că atâta timp cât norma prevede că lista circumstanțelor atenuante nu este exhaustivă această listă poate fi completată, la necesitate. În textul proiectului nu este indicat cine poate decide asupra includerii altor circumstanțe atenuante, iar o asemenea formulare poate crea conflicte de interpretare.

La art. 36 lit. a) atragem atenția că în textul proiectul sunt descrise care încălcări sunt grave, ușoare, dar nu este determinat care sunt încălcările neînsemnate ori o asemenea redacție poate iarăși duce la interpretări diferite și aplicare neuniformă a normei legale. De asemenea, nu este clar ce reprezintă „prejudiciu substanțial” și cum poate fi determinat acesta.

Art. 41 alin. (1) urmează a fi reformulat pentru evitarea sintagmei "competente pentru încălcarea legislației".

La art.62, menționăm că potrivit art. 3 pct. 6) și 7) din Legea nr. 62/2008 cu privire la reglementarea valutară, cardurile în scopul acestei legi nu reprezintă instrumente de plată și nu cad sub incidența definiției noțiunii de „valori valutare”. Cardurile sunt instrumente de plată care cad sub incidența definiției „instrument de plată” din Legea nr.114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică. Prin urmare, propunem excluderea textului „(cu excepția cardurilor)”.

Adițional, remarcăm că societățile de plată, societățile emitente de monedă electronică și furnizorii de servicii poștale care activează în conformitate cu Legea nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică sunt entități raportoare în conformitate cu art. 4 din Legea nr. 308/2017, aceștia efectuează operațiuni de plată din numele utilizatorilor atât direct prin intermediul conturilor care le deschid ei personal utilizatorilor cât și prin intermediul conturilor de plăți deținute de către societățile de plată, societățile emitente de monedă electronică și furnizori de servicii poștale la alte entități raportoare cum ar fi băncile. În acest caz, aplicarea măsurilor de precauție și răspunderea pentru neaplicarea conformă a prevederilor legislației de prevenire și

combatere a spălării banilor și finanțării terorismului se va răsfrânge asupra ambelor entități raportoare implicate în proces - banca și societatea de plată sau societatea emitentă de monedă electronică, sau furnizorul de servicii poștale. Sugerăm reglementarea ținând cont de acest aspect precum și ținând cont de faptul că entitatea raportoare care nu are contact nemijlocit cu utilizatorul se bazează exclusiv pe informația oferită acesteia de către entitatea primară care aplică toate măsurile de precauție.

Generalizând cele menționate *supra*, Banca Națională a Moldovei mizează pe concursul Dvs. întru ajustarea dispozițiilor proiectului și își anunță disponibilitatea pentru a conlucra în vederea identificării unor soluții agreate în comun, care vor ține cont atât de obiectivele autorilor proiectului, cât și de îngrijorările exprimate în prezentul aviz.

Cu respect,

Octavian ARMAȘU
Guvernator

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Octavian Armașu', written in a cursive style with a long horizontal stroke extending to the right.

ex. I. Bivol
tel. (+373) 22 822517

MD-2005, mun. Chișinău, str. Constantin Tănase, 7
www.mf.gov.md, tel.(022) 26-26-00, fax 022-26-25-17

19. 11. 2019 nr. 15-06/985/1102.

La nr. unic 514/MJ/2019

✓ **Ministerul Justiției**
secretariat@justice.gov.md

Copie: Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md

Ministerul Finanțelor a examinat proiectul hotărîrii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor și comunică.

1) Art.4 alin.(4) din proiect stabilește că Comisia Națională a Pieței Financiare (în continuare - CNPF) este competentă să aplice sancțiuni și efectuează verificarea conformității entităților raportoare prevăzute la art.4 alin.(1) lit.c) din Legea nr.308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (în continuare – Legea nr.308/2017).

La rîndul său, art.4 alin.(1) din proiect prevede că organele de supraveghere a entităților raportoare prevăzute la art.4 alin.(1) lit.c) - g) din Legea nr.308/2017 sunt obligate să informeze Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (în continuare - SPCSB) despre fapte care ar putea avea legătură cu încălcarea legislației în domeniu.

Astfel, avînd în vedere faptul că CNPF verifică conformitatea entităților raportoare prevăzute la art.4 alin.(1) lit.c) din Legea nr.308/2017 și este în drept să aplice sancțiuni în privința acestora, considerăm inoportună necesitatea informării de către CNPF a SPCSB despre fapte care ar putea avea legătură cu încălcarea legislației pe segmentul său de activitate.

Mai mult ca atît, din conținutul art.4 alin.(5) din proiect rezultă că SPCSB nici nu este în drept să aplice sancțiuni în privința entităților raportoare prevăzute la art.4 alin.(1) lit.c) din Legea nr.308/2017.

Astfel, se propune ca în art.4 alin.(1) din proiect textul ”art.4 alin.(1) lit.c) – g)” să fie substituit cu textul ”art.4 alin.(1) lit.d) – h) și j) – l)”.

2) La art.4 alin.(3) din proiect se propune excluderea textului „Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor și”, deoarece art.75¹ din Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei (în continuare - BNM) prevede procedurile de control ce se aplică de către BNM tuturor entităților supravegheate (bănci, prestatori de

4

MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA		
Intrare Nr.		
" 25 "	" 11 "	2019

servicii de plată, emitenți de monedă electronică, unități de schimb valutar), iar prevederile Legii nr.202/2017 se aplică doar băncilor.

3) Considerăm că art.9 alin.(4) din proiect urmează a fi exclus, deoarece nu constituie obiectul prezentei legi.

4) La art.18 alin.(1) lit.b) se face greșit referire la art.14 alin.(2), deoarece art.14 are doar un singur alineat.

5) La art.22 alin.(1) pct.4) lit.c) urmează a fi exclus cuvântul ”penale”, situat după cuvântul ”infracțiuni”, precum și cuvintele ”pentru examinare”, situate după cuvintele ”vor fi transmise”.

6) La art.41 alin.(1) urmează a fi indicat corect capitolul (Capitolul IV).

7) La fel, prezentul proiect de lege instituie sancțiuni pecuniare pentru abateri, unele din acestea fiind prevăzute și în Codul Contravențional (art.291² – 291⁹).

În acest sens, menționăm că o situație similară a constituit obiectul sesizării Curții Constituționale. Astfel, în motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul a menționat că art.10 pct.4 din Legea nr.845/1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi prevede răspunderea pentru desfășurarea activității de întreprinzător fără licență, implicit a activității de transport rutier de mărfuri contra cost, deși, aceeași faptă este susceptibilă de răspundere și în baza art.197 alin.(3) din Codul contravențional.

În hotărîrea pronunțată, Curtea Constituțională a subliniat că legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține și să evite paralelismele legislative, ce generează incertitudine și insecuritate juridică. Or, în procesul de legiferare este interzisă instituirea aceluiași act normativ ori în două sau mai multe acte normative (pct.45 din Hotărîrea Curții nr.2 din 30 ianuarie 2018).

Prin urmare, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a declarat neconstituționale textele “activității fără licență” și “amendă în mărimea venitului brut” din art.10 pct.4 din Legea nr.845/1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi.

Totodată, în adresa, anexată la Hotărîrea Curții nr.2 din 30 ianuarie 2018, Curtea Constituțională a statuat următoarele: *”Curtea a reținut că reglementarea paralelă a răspunderii pentru practicarea ilegală a activității de întreprinzător fără licență, atât în Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi (art.10 pct.4), cât și în Codul contravențional (art.169 lit.(l), art.197, art.248, art.263 alin.(4), art.277¹ alin.(2) etc.), nu corespunde cerințelor de calitate a legii, deschizând teren pentru decizii arbitrare, incertitudine și insecuritate juridică.”*

Astfel, prin prisma celor invocate, considerăm că chestiunea privind sancțiunile pecuniare din prezentul proiect urmează a fi examinată suplimentar.

8) Totodată, nu este clar cine îndeplinește funcția de agent constatator pentru încălcările efectuate în sectorul financiar bancar/nebancar: BNM, CNPF sau SPCSB. Astfel, conform prevederilor art.39 alin.(1) și (2) din proiect, BNM și CNPF constată comiterea încălcărilor ce au ca efect retragerea sau suspendarea autorizației, licenței de activitate. În partea ce ține de celelalte tipuri de încălcări, nu este clară autoritatea care le constată. În acest context, considerăm imperios necesar completarea proiectului cu prevederi, care ar prevedea expres calitatea de agent constatator pentru încălcările săvârșite în sectorul financiar-bancar și nebanancar.

9) Considerăm că art.40 din proiect urmează a fi revăzut, iar intrarea în vigoare a interdicției să fie stabilită cel puțin din data efectuării modificărilor în registrele publice pentru a nu afecta procedurile administrative desfășurate de către alte organe. Spre exemplu, în procesul de examinare a cazului de încălcare a legislației sau în procesul de control desfășurat de către organul fiscal să nu se stabilească că persoana împuternicită a fost suspendată din funcție, iar Serviciul Fiscal de Stat a realizat acțiunile de administrare în raport cu un contribuabil concret prin intermediul unei persoane cu funcție de conducere care este suspendată din funcție.

10) La art.62 din proiect cuvântul "colaboratorul" urmează a fi substituit cu cuvintele "funcționarul vamal al", deoarece potrivit Legii nr.302/2017 cu privire la Serviciul vamal, personalul Serviciului vamal este constituit din funcționari vamali cu statut special (funcționari vamali).

11) Suplimentar, remarcăm că proiectul prevede o multitudine de amenzi ce necesită a fi aplicate și achitate în cazul încălcărilor prevederilor legislației aferente prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, dar nu este clară destinația/bugetul în care se varsă amenzile respective. Astfel, conform prevederilor Legii nr.548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, amenzile aplicate de BNM se varsă în bugetul de stat, iar conform prevederilor Legii nr.192/1998 privind Comisia Națională a Pieței Financiare, amenzile aplicate de CNPF se varsă în bugetul CNPF.

Prin urmare, în vederea asigurării principiului echității și obiectivității autorității de sancționare, propunem completarea proiectului cu prevederi, care ar stipula expres că amenzile aplicate conform prezentului proiect se varsă în bugetul de stat.

12) Totodată, considerăm necesară promovarea concomitentă a unui proiect de lege privind modificarea unor acte legislative reieșind din următoarele.

a) Proiectul dat pune în sarcina organelor cu funcții de supraveghere, prevăzute în art.15 din Legea nr.308/2017, exercitarea unor atribuții.

Astfel, menționăm că art.15 alin.(1) lit.e) din Legea nr.308/2017 stabilește că reglementarea și controlul modului de executare a prezentei legi sînt asigurate de către Ministerul Finanțelor pentru organizatorii jocurilor de noroc și entitățile de audit.

În partea ce ține de entitățile de audit, accentuăm că Consiliul de supraveghere publică a auditului a devenit un organ independent prin prisma art.37 din Legea 271/2017 privind auditul situațiilor financiare, care stabilește că Consiliul este o instituție publică autonomă, cu statut de persoană juridică, responsabilă pentru supravegherea publică a auditului. Totodată, art.36 din același act normativ statuează că *organul de supraveghere publică a auditului este Consiliul*, care își desfășoară activitatea în conformitate cu prevederile prezentei legi și ale Regulamentului de activitate al Consiliului, aprobat de către Guvern.

Totodată, în partea ce ține de supravegherea organizatorilor jocurilor de noroc, menționăm că potrivit art.4 alin.(2) din Legea nr.291/2016 privind organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc, *reglementarea de stat, supravegherea de stat și controlul de stat al activității în domeniul jocurilor de noroc se exercită de către Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței*, precum și de către alte autorități ale administrației publice abilitate cu dreptul de control și supraveghere în limitele prevederilor Legii nr.131 din 8 iunie 2012 privind controlul de stat asupra

activității de întreprinzător. La rândul său, pct.2 din anexa la Legea nr.131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător stabilește că *în competența Agenției pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței intră asemenea domenii de control precum supravegherea pieței privind produsele nealimentare și conformitatea serviciilor (inclusiv turistice), protecția consumatorilor, inclusiv în activitatea în domeniul jocurilor de noroc, metrologie, jocuri de noroc, siguranța ocupațională.*

Astfel, este evident că Ministerul Finanțelor nu efectuează supravegherea de stat în domeniul jocurilor de noroc și a entităților de audit, deoarece legislația în vigoare atribuie expres aceste competențe altor organe.

Reieșind din cele expuse, solicităm promovarea concomitentă a unui alt proiect de lege de modificare a art.15 din Legea nr.308/2017 cu următorul conținut:

”La art.15 alin. (1):

- se completează cu lit.b¹) cu următorul cuprins: Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței - pentru entitățile raportoare prevăzute la art.4 alin.(1) lit.d);

- lit.e) va avea următorul cuprins: ”e) Consiliul de supraveghere publică a auditului - pentru entitățile de audit prevăzute la art.4 alin.(1) lit.k).”

b) De asemenea, urmează a fi completat și art.11 alin.(1) din Legea nr.160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător în sensul stabilirii faptului că drept temeii pentru retragerea actului permisiv fără adresare în instanța de judecată servesc inclusiv încălcările, pentru care Legea privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor stabilește dreptul autorităților competente de a retrage licențele.

**Viceprim-ministru,
Ministru al Finanțelor**

Serghei PUȘCUȚA

Nr. 01-D.M.P.S./4055

19.09 2019

la Nr. _____

Doamnei Olesia STAMATE
Ministrul justiției

Copie : Domnului Roman CAZAN
Secretar general adjunct
al Guvernului

Stimată doamnă ministru,

Agencia Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI) a examinat, în limitele competenței sale, proiectul hotărârii de Guvern privind aprobarea proiectului de lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor (*număr unic 514/MJ/2019*) și Vă comunică lipsa obiecțiilor și propunerilor la proiectul menționat.

Cu respect,

Director

Digitally signed by Rău Octavian
Date: 2019.09.19 16:12:38 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Octavian RĂU

Ex: A.Ganaciu,
022251346

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

МИНИСТЕРСТВО ФИНАНСОВ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

Instituția Publică
„CAMERA DE STAT PENTRU
SUPRAVEGHEREA MARCĂRII”

Государственное Учреждение
«ГОСУДАРСТВЕННАЯ
ПРОБИРНАЯ ПАЛАТА»

MD-2005, mun. Chișinău, str. Constantin Tănase, 7
Cod fiscal: 100460008917. Tel.: 022-24-21-98; tel/fax. 022- 24-22-54. e-mail: office@cssm.md

20.08.2019 nr. 33-01-43

La nr. _____

Ministerul Justiției
Ministerul Finanțelor
copie: Cancelaria de Stat a RM

La solicitarea Cancelariei de Stat nr. 18-23-6044 din 12 septembrie 2019, Instituția Publică „Camera de Stat pentru Supravegherea Marcării” a examinat proiectul de Hotărâre privind aprobarea proiectului de Lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălărilor banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, și în limita competențelor funcționale, comunică despre lipsa de obiecții și propuneri.

Director al I.P. Camera de Stat
pentru Supravegherea Marcării

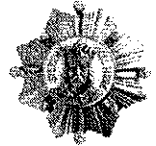
Marina Margarint

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198
Tel. (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2-5927 din 02.10. 2019
La nr. 18-23-6044 din 12.09.2019

✓ **Ministerul Justiției**

Copie: **Cancelaria de Stat**

Prin prezenta, cu referire la proiectul de lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor (*număr unic 514/MJ/2019*), Vă comunicăm următoarele.

Proiectul nu conține avizele instituțiilor implicate în procesul de avizare și sinteza recomandărilor recepționate în cadrul consultării publice, fapt ce presupune că redacția proiectului poate suferi ulterior modificări și completări.

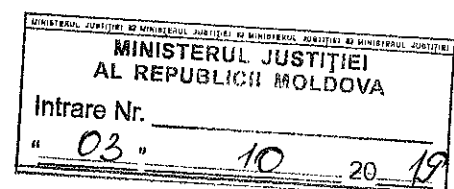
În vederea excluderii neconcordanțelor între constatările expertizei anticorupție și prevederile proiectului definitivat, comunicăm că expertiza suscitată se va efectua conform Legii integrității nr. 82/2017. Potrivit art. 28 alin. (4) din legea menționată, „*Expertiza anticorupție, cu excepțiile stabilite la alin. (2) și (3), se efectuează de către Centrul Național Anticorupție doar asupra proiectului definitivat în baza propunerilor și obiecțiilor expuse în procesul de avizare și/sau de consultare a părților interesate. În cazul proiectelor inițiate de Guvern, acestea se consideră definitive înainte de a fi transmise spre expertiza juridică, iar în cazul inițiativelor altor categorii de autori – după înregistrarea proiectelor în Parlament*”.

Reieșind din cele expuse, solicităm expedierea în adresa Centrului Național Anticorupție, a proiectului definitivat, pentru efectuarea expertizei anticorupție.

Director

Ruslan FLOCEA

Ex.: Crețiu Ilie
Tel.: 022 257 308

AGENȚIA SERVICII PUBLICE A REPUBLICII MOLDOVA
PUBLIC SERVICES AGENCY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

MD-2012, municipiul Chișinău, str. Aleksandr Pușkin, 42

42 Aleksandr Pushkin str. MD-2012 Chisinau

Tel.: +373 22 504654 Fax: +373 22 212259 e-mail: asp@asp.gov.md, web: asp.gov.md

25.09.2019 nr. 01/5528

La nr. 18-23-6044 din 12.09.2019

Ministerul Justiției
Cancelaria de Stat

Agencia Servicii Publice a examinat *proiectul de Lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor (număr unic 514/MJ/2019)* și propune următoarele.

Articolul 3 (Organele cu funcții de supraveghere) să fie reformulat astfel încât, în raport cu art. 6 alin. (4) și (5), art. 7 alin. (1), (3), (4) și (5), să fie evitată discordanța în care Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (Serviciul), menționat în calitate de organ cu funcții de supraveghere, își asigură și furnizarea de informații, coordonarea controalelor, oferirea de îndrumări, delegarea de angajați ș.a.m.d.

În art. 6 alin. (1) de indicat perioada controlului, completând alineatul în final cu textul „și perioada planificată a controlului.”

În art. 9 alin. (1) de modificat astfel, încât controlul să fie efectuat nu de doi ci de trei sau mai mulți angajați (inspectori), pentru sporirea obiectivității și corectitudinii controlului, îndeosebi în cazurile de opinii separate a inspectorilor.

La art. 16 alin. (1) să fie justificată (argumentată) necesitatea întocmirii în două exemplare a Raportului de control al conformității.

La art. art. 16 alin. (4), 17 alin. (2), 18 alin. (1) și (3) de redus termenul de elaborare/transmitere a rapoartelor de la 30 de zile la 14 zile.

La art. 21 alin. (1) și (4) textul ”informațiile deținute de Serviciu pe care o vizează” de substituit cu textul ”informațiile care o vizează, deținute de Serviciu”.

La art. 29 lit. b) mențiunea „art. 26” de corectat în ”art. 27”.

Director interimar

Mircea ESANU

MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA	
Intrare Nr.	
" 26 "	09 20 19

**SERVICIUL
PREVENIREA ȘI COMBATEREA
SPĂLĂRII BANILOR**

bd. Ștefan cel Mare 198, mun. Chișinău, MD2004. tel: 022-257-243, tel/fax: 022-257-317, www.spcsb.gov.md, e-mail: spcsb@gov.md

Nr. 03/2-20-1659 din 18.12.2019

**Dlui Radu FOLTEA
Secretar de stat al
Ministerului Justiției**

Stimate domnule FOLTEA,

La solicitarea nr. 03/12221 din 13.12.2019 privind prezentarea propunerilor repetate vis-a-vis de proiectul de hotărâre privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, Serviciul comunică lipsă de propuneri și obiecții.

Cu respect,

/director

Vasile ȘARCO

MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA		
Intrare Nr.		
" 19 "	12	2019

REPUBLICA MOLDOVA
COMISIA NAȚIONALĂ a PIETEI FINANCIARE

Nr. 14-2546 din 20.09.2019
La nr. 18-23-6044 din 12.09.2019

Digitally signed by Chițan Valeriu
Date: 2019.09.23 17:51:47 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ministerul Justiției
copie: Cancelaria de Stat

Re: *Aviz proiect de hotărâre a Guvernului (număr unic 514/MJ/2019)*

Stimată Autoritate,

Comisia Națională a Pieței Financiare (în continuare – CNPF) a examinat, în limita competenței sale funcționale, solicitarea cu privire la avizarea proiectului de *Hotărâre privind aprobarea proiectului de lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor (proiect de Lege)* și comunică următoarele.

1. Noțiunea de *"verificare a conformității"*, potrivit art.2, presupune un *"instrument procedural...utilizat de Serviciu pentru constatarea încălcărilor prevederilor Legii nr.308/2017;"*. Totodată, pe parcursul textului proiectului de Lege, noțiunea în cauză se atribuie atât Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (în continuare - Serviciu), cât și altor organe cu funcții de supraveghere a entităților raportoare, în speță, CNPF (de exemplu, art.4 alin.(2) și alin.(4), art.32 lit.b), art.38 alin.(2)). În acest context, remarcăm că potrivit art.1 alin.(1) și art.8 lit.f) al Legii nr.192/1998 privind Comisia Națională a Pieței Financiare (în continuare – Legea nr.192/1998 sau legea-cadru), CNPF *"efectuează controale asupra activității"* participanților profesioniști. Astfel, întru interpretarea fără echivoc a normelor legii-cadru și aplicării conforme a prevederilor legislației în domeniul de activitate al CNPF, urmează a fi coroborate noțiunile *"verificarea conformității"* – instrument utilizat de către Serviciu și activitatea de *"control"* propriu-zisă – atribuție exercitată de către CNPF, prin utilizarea noțiunii de *"verificare a conformității/control a entităților raportoare"*. Respectiva sugestie este valabilă pentru tot proiectul de Lege.

2. La art.2, propunem:

- de exclus noțiunea *"chestionare"*, luând în considerare că această noțiune nu se utilizează pe parcursul proiectului de Lege;

- la noțiunea *"subiect supus sancțiunii"*, de exclus sintagma *"reprezentanții organelor cu funcții de supraveghere în condițiile art.46,"* – având în vedere prevederile art.28 alin.(2) din Legea nr.192/1998. Totodată, propunem excluderea art.35 din proiectul de Lege care transpune noțiunea în cauză;

- includerea definiției ”fișă de conformitate”, utilizată la art.24 și art.25 din proiectul de Lege.

3. La art.4, propunem:

- excluderea alin.(1), din moment ce o prevedere similară se regăsește în Legea nr.308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (art.15 alin.(10)). Mai mult, potrivit redacției proiectului de Lege, organele cu funcții de supraveghere (cu unele excepții) a entităților raportoare urmează ”să informeze Serviciul imediat, dacă...descoperă fapte care ar putea avea legătură cu încălcarea prevederilor legislației”. În aceste condiții, constatarea oricărei încălcări a legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (inclusiv care nu sunt grave, cum ar fi neactualizarea Programului propriu, lipsa evidenței instruirilor, etc.) ar urma să fie raportată imediat Serviciului – mecanism dificil (anevoios) de implementat din moment ce, practic, în cadrul tuturor controalelor efectuate de către CNPF, care vizează inclusiv respectarea legislației în domeniul dat, se constată diverse încălcări ale acesteia;

- la alin.(2), expresia ”La solicitarea Serviciului, organele cu funcții de supraveghere” de substituit cu expresia ”Serviciul poate solicita organelor cu funcții de supraveghere” și de exclus cuvintele ”sunt obligate”. Or, potrivit art.1 alin.(1) și art.4 alin.(4) din Legea nr.192/1998, CNPF este ”o autoritate publică autonomă, responsabilă față de Parlament” care ”este investită cu putere de decizie, de dispensă, de interdicție, de intervenție, de control și de sancționare disciplinară și administrativă” și care ”dispune de independență organizațională, funcțională, operațională și financiară” - fapt care nu prezumă indicații de efectuare a controalelor din partea altor autorități;

- la alin.(4), cuvintele ”conform procedurilor de control prevăzute de” de substituit cu cuvintele ”conform atribuțiilor conferite de”, din moment ce procedura de efectuare a controalelor este prevăzută nemijlocit de reglementările interne ale CNPF care derivă din legea-cadru.

4. La art.6 alin.(5) lit.c), de substituit cuvântul ”încetării” cu cuvântul ”finalizării”, iar expresia ”recomandărilor post-control ori deciziei privind renunțarea la emiterea acestora.” de substituit cu expresia ”deciziei privind rezultatele controlului.”, luând în considerare faptul că recomandările post-control sau decizie de renunțare la acestea – sunt prerogative exclusive ale Serviciului care nu se regăsesc în legislația aferentă domeniului de profil al CNPF.

5. La art.7, în sensul principiilor de bază ale tehnicii normative, actul normativ urmează să fie elaborat, respectând *inter alia* coerența și accesibilitatea normelor juridice. Astfel, considerăm necesar a fi supuse clarificării următoarele prevederi:

- la alin.(1), activitatea de *coordonare* de către Serviciu a controalelor efectuate de către autoritățile de supraveghere;

- la alin.(6), după cuvântul ”control” propunem de specificat expres ”în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului” ținând cont de faptul, că entitatea raportoare poate fi verificată și de către alte autorități publice din Republica Moldova care dispun de competențe de control.

- la alin.(7), de exclus cuvântul ”paralele”.

6. La art.8 alin.(1), după cuvântul ”notifică” de adăugat ”entitatea raportoare privind” și în continuare după text.

7. Având în vedere, că art.9 se referă exclusiv la Serviciu – efectuarea controalelor de către CNPF fiind făcută în baza procedurilor stabilite de actele normative aferente activității acesteia (care prevăd, *inter alia*, emiterea unei ordonanțe și a ordinului privind efectuarea controalelor) și pentru a nu periclita buna desfășurare a controalelor de către fiecare autoritate de supraveghere, **potrivit reglementărilor proprii**, propunem:

- la alin.(2) excluderea lit.b),
- la alin.(4), de substituit expresia "Autoritatea competentă" cu expresia "Serviciul".

8. La art.22:

- alin.(1) pct.4) lit.c), după cuvintele "vor fi transmise", de exclus cuvintele "pentru examinare" – expresia se repetă la sfârșitul frazei;

- la alin.(5), cuvântul "consultă" de substituit cu expresia "poate consulta", având în vedere particularitățile stabilite de art.22 din Legea nr.192/1998, pct.16 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea Comisiei Naționale a Pieței Financiare, aprobat prin Hotărârea CNPF nr.49/16 din 01.11.2018 și de legislația de profil (de exemplu art.145 din Legea nr.171/2012 privind piața de capital).

9. La art.25 alin.(2), sugerăm excluderea pct.17 – ținând cont de faptul că pct.18 prevede aceeași situație.

10. În contextul prevederii la art.25 alin.(3) din proiect – considerăm oportună introducerea unui articol nou în Capitolul IV al proiectului care ar prevedea nemijlocit sancțiunea pentru încălcarea în cauză.

11. La art.33 alin.(1) lit.a), de prevăzut clar care sunt procedurile (de ex. control, verificare a conformității) în cadrul cărora a avut loc colaborarea efectivă cu organele cu funcții de supraveghere competente.

12. Considerăm oportună revizuirea art.37, care prevede aplicarea declarației publice în mass-media (una din sancțiunile menționate la art.34 din proiectul de Lege) "concomitent cu fiecare tip de sancțiune" luând în considerare principiul consfințit în legislație, potrivit căruia nimeni nu poate fi supus de două ori răspunderii contravenționale pentru una și aceeași faptă (art.9 alin.(2) din Codul contravențional). Totodată, referința la art.21 din proiectul de Lege este greșită.

13. De revizuit art.56 și art.58, ținând cont de faptul că obligația prevăzută de art.56 se regăsește și în art.58 din proiectul de Lege.

Suplimentar, întru evitarea situațiilor de incertitudine (colizie) în aplicarea prevederilor cu același obiect de reglementare ce vizează încălcările în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor în diferite domenii de activitate, inclusiv din aria de competență a CNPF (de exemplu art.24 din Legea nr.1/2018 cu privire la organizațiile de creditare nebanară), sensibilizăm atenția asupra necesității operării amendamentelor corespunzătoare (de corelare) în alte acte legislative care conțin norme similare ce vizează domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.

Cu respect,

Valeriu CHIȚAN,
PREȘEDINTE

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

CENTRUL DE ARMONIZARE A LEGISLAȚIEI

Nr. 31/02-4-6367

Chișinău

23 septembrie 2019

Ministerul Justiției

Ref.: scrisoarea nr.13457 din 12 septembrie 2019 / număr unic 514/MJ/2019

Cu referire la proiectul Hotărârii Guvernului privind aprobarea proiectului de Lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, inclus în Capitolul I, Secțiunea B, pct. 3 din Planul de Acțiuni al Guvernului pentru anii 2019-2020, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 420/2019, Centrul de armonizare a examinat proiectul în cauză și comunică următoarele.

Proiectul național prezentat pentru expertizare are drept scop transpunerea selectivă la nivel național a prevederilor *Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015* privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei (Text cu relevanță pentru SEE), în vederea instituirii cadrului normativ național referitor la procedura de constatare a încălcărilor legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului de către entitățile raportoare, reprezentanții acestora, precum și modul de aplicare a sancțiunilor. În acest context, obiectivul de bază al proiectului prenotat îl reprezintă asigurarea securității statului, protejarea sistemului național financiar-bancar și a liber-profesioniștilor, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice și a statului, prin instituirea procedurii de verificare a conformității entităților raportoare la prevederile legislației privind prevenirea și combaterea spălării banilor, determinarea formelor răspunderii juridice, în cazul în care faptele constatate nu conțin elementele constitutive ale unei infracțiuni

individualizarea sancțiunilor. De asemenea, proiectul național stabilește faptele ce constituie încălcări ale legislației cu privire la prevenirea combaterii spălării banilor și finanțării terorismului și sancțiunile aplicate, precum și detaliază încălcările pentru care entitățile raportoare pot fi atrase la răspundere cu aplicarea individualizată a sancțiunilor pentru încălcările ordinare, grave, repetate și sistematice.

Așadar, din punct de vedere al dreptului UE, prin prisma obiectului de reglementare, demersul normativ se circumscrie reglementărilor statuate la nivelul UE, subsumate *Politicii europene în domeniul libertății, securității și justiției* pe segmentul legislativ al *spălării banilor și terorismului*.

Menționăm că, proiectul național reprezintă un exercițiu de continuitate a armonizării legislației naționale în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului, în sensul stabilirii procedurii de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor prevăzute în art. 35 din Legea nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, act normativ care a asigurat transpunerea la nivel național a Directivei (UE) 2015/849.

Proiectul de Lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor **transpune art. 14 (4), 16, 18, 18a, 20, 30, 32, 32a, 40, 42, 45, 46, 48, 50a, 59 și 60** din Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei (Text cu relevanță pentru SEE), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 141 din 5 iunie 2015, așa cum a fost modificată ultima oară prin Directiva (UE) 2018/843 a Parlamentului European și a Consiliului din 30 mai 2018.

În special, proiectul de Lege reglementează următoarele aspecte relevante din punct de vedere al transunerii:

- Prevede condițiile de individualizare a sancțiunii reieșind din tipul încălcării (art. 60, (4), a) din Directiva (UE) 2015/849);
- Determină aplicarea sancțiunii complementare sub formă de declarație publică în mass-media (art. 59, (2), (a) din Directiva (UE) 2015/849);

- Reglementează retragerea sau suspendarea licenței de activitate (art. 59 (2), (c) din Directiva (UE) 2015/849);
- Prevede interdicția temporară de a exercita funcții de conducere (art. 59 (2), (d) din Directiva (UE) 2015/849);
- Stabilește aplicarea sancțiunilor pecuniare sub formă de amendă (art. 59 (2), (e) din Directiva (UE) 2015/849);
- Determină mărimea sancțiunii pecuniare sub formă de amendă (art. 59 (3), (a) și (b) din Directiva (UE) 2015/849);
- Identifică circumstanțele atenuante și agravante aplicate la individualizarea sancțiunii (art. 60 (4) din Directiva (UE) 2015/849);
- Stabilește condițiile de aplicare a măsurilor de precauție sporită (art. 18 și 18a din Directiva (UE) 2015/849);
- Reglementează cerințele referitoare la identificarea persoanei (art. 32a din Directiva (UE) 2015/849);
- Determină măsurile pentru identificarea persoanei expusă politic (art. 20 (a) din Directiva (UE) 2015/849);
- Prevede cerințele de stabilire sau continuare a unor relații de afaceri cu persoana fără aprobarea conducerii superioare (art. 20 (b), (i) din Directiva (UE) 2015/849);
- Determină sursa bunurilor persoanei expuse politic (art. 20 (b), (ii) din Directiva (UE) 2015/849);
- Stabilește modul de evidență a informațiilor și documentelor (art. 30 din Directiva (UE) 2015/849);
- Prevede modul de evidență a tuturor tranzacțiilor în decursul a cel puțin 5 ani după finalizarea acestora (art. 40 din Directiva (UE) 2015/849);
- Determină consecințele încălcării obligațiilor de confidențialitate (art. 42 din Directiva (UE) 2015/849);
- Stabilește urmările încălcării obligației de păstrare a secretului profesional (art. 50a din Directiva (UE) 2015/849);
- Stabilește consecințele neprezentării informației (art. 32 din Directiva (UE) 2015/849);
- Prevede urmările nerespectării metodelor de precauție în vederea efectuării controlului intern de către entitățile raportoare (art. 45 și 46 din Directiva (UE) 2015/849);
- Determină consecințele de nerespectare a cerințelor privind sistarea tranzacțiilor suspecte (art. 14 (4) din Directiva (UE) 2015/849);

- Determină urmările neexecutării și neidentificării riscurilor de spălare de bani și finanțare a terorismului (art. 16, art. 20 (a), art. 48 (6) și (7), Anexa II și III din Directiva (UE) 2015/849);
- Prevede aplicarea imediată a măsurii restrictive în privința bunurilor care aparțin sau sunt deținute, controlate, direct sau indirect de persoane sau grupuri teroriste (art. 18 (3) și Anexa III la Directiva (UE) 2015/849).

Directiva (UE) 2015/849 are ca obiectiv principal prevenirea utilizării sistemului financiar al Uniunii Europene în scopul spălării banilor și finanțării terorismului. În acest scop actul UE prevede reglementări detaliate referitoare la: precauția privind clientela (precauția simplificată și sporită privind clientela, execuția de către terți), informații privind beneficiarul real, obligații de raportare, protecția datelor, păstrarea evidențelor și datele statistice, politici și proceduri de supraveghere (proceduri interne, formare și feedback, supravegherea, cooperarea, sancțiuni).

Menționăm că, din momentul adoptării și până în prezent, Directiva (UE) 2015/849 a fost supusă mai multor modificări și completări prin Directiva (UE) 2018/843 a Parlamentului European și a Consiliului din 30 mai 2018, care se referă, în principal, la următoarele: modificarea prin substituie a art. 2 (1) pct. 3, lit. (a) și (d), în ceea ce privește subiecții aplicabili; modificarea prin completare a art. 2 cu lit. (g), (h), (i), (j), cu referire la furnizori și persoane care depozitează sau comercializează opere de artă; modificarea prin completare a art. 2 cu pct. 18 și 19, în ceea ce privește definirea noțiunilor de „monede virtuale” și „furnizor de portofel digital”; modificarea prin completare cu art. 18a, în ceea ce privește aplicarea măsurilor sporite de precauție pentru relațiile de afaceri sau tranzacțiile care implică țări terțe cu un grad înalt de risc identificate la art. 9 (2); modificarea prin completare cu art. 20a, cu referire la lista cu funcțiile exacte, emisă și actualizată de fiecare stat, care conform legislației interne sunt considerate funcții publice importante în sensul art. 3, pct. 9; modificarea art. 30 (5) prin substituie, cu referire la accesul la informațiile privind beneficiarul real; modificarea prin completare a art. 31 cu alin. (3a), referitor la condițiile de păstrare a informațiilor privind beneficiarii reali ai fiduciilor exprese și ai construcțiilor juridice similare; modificarea prin completare cu art. 32a, în ceea ce privește instituirea mecanismelor centralizate automatizate; modificarea prin completare cu art. 32b, cu referire la accesul la informații care permit identificarea, în timp util, a oricărei persoane fizice sau juridice care dețin bunuri imobile; modificarea prin completare la capitolul VI secțiunea 3 cu Subsecțiunea IIa, în ceea ce privește cooperarea dintre autoritățile competente; modificarea prin completare la capitolul VI secțiunea 3 cu Subsecțiunea IIIa, cu referire la cooperarea dintre autoritățile competente care supraveghează instituțiile de credit și instituțiile financiare și alte autorități aflate sub obligația secretului profesional etc.

Modificările respective nu cad sub incidența exercițiului de transpunere realizat prin proiectul supus expertizei, cu excepția art. 18a din Directiva (UE) 2015/849, referitor la cerințele de precauție sporită în ceea ce privește relațiile de afaceri sau tranzacțiile care implică țări terțe cu grad înalt de risc identificate de Comisie în temeiul art. 9, transpunerea căruia a fost asigurată de art. 43 din proiectul național.

Transpunerea și implementarea Directivei (UE) 2015/849 este importantă în contextul realizării obligațiilor Republicii Moldova, ce rezultă din art. 18, Titlul III „Libertate, securitate și justiție” și Anexa XXVIII-A „Norme aplicabile serviciilor financiare” din Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. În acest sens, anexa menționată include *Directiva 2005/60/CE* a Parlamentului European și a Consiliului din 26 octombrie 2005 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor și finanțării terorismului și *Directiva 2006/70/CE* a Comisiei din 1 august 2006 de stabilire a măsurilor de punere în aplicare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului în ceea ce privește definiția „persoanelor expuse politic” și criteriile tehnice de aplicare a procedurilor simplificate de precauție privind clientela, precum și de exonerare pe motivul unei activități financiare desfășurate în mod ocazional sau la scară foarte limitată, acte UE pentru care a fost stabilit ca termen de implementare anul 2015 și care au fost abrogate și substituite prin Directiva (UE) 2015/849.

În ceea ce privește transpunerea Directivei (UE) 2015/849, proiectul național, reieșind din obiectul său specific de reglementare și scopul urmărit, și-a atins finalitatea propusă, asigurând transpunerea selectivă a actului UE prin implementarea normelor referitoare la: condițiile de individualizare a sancțiunii reieșind din tipul încălcării (art. 26-31 din proiectul național); circumstanțele atenuante și agravante (art. 31 și 32 din proiectul național); declarația publică în mass-media (art. 37 din proiectul național); retragerea sau suspendarea autorizației, licenței de activitate (art. 39 din proiectul național); interdicția temporară de a exercita funcții de conducere (art. 40 din proiectul național); amenda (art. 41 din proiectul național); neaplicarea măsurilor de identificare și/sau precauție sporită (art. 43 din proiectul național); nerespectarea cerințelor legale privind identificarea persoanei (art. 44 din proiectul național); neidentificarea persoanei expuse politic și neaplicarea procedurilor în funcție de riscul generat de persoanele expuse politic (art. 45 din proiectul național); stabilirea sau continuarea unor relații de afaceri cu persoana expusă politic și obținerea aprobării conducerii superioare (art. 46 din proiectul național); neidentificarea sursei bunurilor persoanei expuse politic (art. 47 din proiectul național); lipsa evidenței informației și a documentelor (art. 48 din proiectul național); lipsa evidenței tuturor tranzacțiilor (art. 49 din proiectul național);

neasigurarea controlului intern (art. 57 din proiectul național); necesitatea executării activității sau tranzacției suspecte (art. 59 din proiectul național); neexecutarea acțiunilor privind identificarea și evaluarea riscurilor (art. 60 din proiectul național); neexecutarea obligației de a aplica imediat măsuri restrictive (art. 61 din proiectul național).

Totodată, remarcăm că, art. 6 (2) din proiectul național operează cu referințe directe la art. 6 (1) din Directiva (UE) 2015/849, care reglementează evaluarea riscurilor de către Comisia Europeană, or potrivit cerințelor stabilite la pct. 22 din Regulamentul privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1171/2018 (în continuare Regulament), trimiterea la legislația Uniunii Europene nu reprezintă o metodă de transpunere, aceasta fiind admisă doar în clauza de armonizare. Prin urmare, referința menționată *supra* urmează a fi exclusă.

Remarcăm că, proiectul național aduce mai multe noutăți la nivel legislativ. Astfel, un element inovator pe care îl introduce proiectul național din perspectiva Directivei (UE) 2015/849 se referă la delimitarea competențelor dintre organele de supraveghere (Uniunea Avocaților din Republica Moldova, Camera Notarială, Camera de Stat pentru Supravegherea Marcării, Ministerul Finanțelor) și organele cu funcții de supraveghere competente să aplice sancțiuni pentru constatarea încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului (Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, Banca Națională a Moldovei, Comisia Națională a Pieței Financiare). Dat fiind faptul că, unele organe cu funcții de supraveghere nu dețin competențele necesare pentru aplicarea sancțiunilor, Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor va fi organul competent care va fi responsabil de verificarea conformității pentru entitățile raportoare supravegheate de Uniunea Avocaților din Republica Moldova, Camera Notarială, Camera de Stat pentru Supravegherea Marcării și de Ministerul Finanțelor, precum și de aplicarea sancțiunilor în cazul constatării încălcărilor din domeniul spălării banilor și finanțării terorismului ce nu constituie infracțiuni. Drept urmare, prin intermediul acestei delimitări se asigură implementarea prevederilor art. 58 din Directiva (UE) 2015/849, prin care autoritățile naționale sunt abilitate să aplice sancțiuni pentru constatarea încălcărilor din domeniul spălării banilor și finanțării terorismului.

Un alt element de noutate îl constituie și atragerea la răspundere pentru neaplicarea măsurilor de precauție sporită atât pentru identificarea persoanei fizice sau juridice, cât și a beneficiarului efectiv pentru a gestiona și atenua riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, cum ar fi obținerea de informații suplimentare privind: clientul și beneficiarul real, obiectul relației de afaceri,

sursa fondurilor și sursa averii clientului și a beneficiarului real, justificarea tranzacțiilor preconizate sau realizate; obținerea aprobării conducerii de rang superior pentru stabilirea sau continuarea relației de afaceri; realizarea unei monitorizări sporite a relației de afaceri, prin creșterea numărului și frecvenței controalelor aplicate și prin selectarea tipurilor de tranzacții care necesită o examinare suplimentară, conform prevederilor art. 18, 18a și 59 (1), (a) din Directiva (UE) 2015/849.

De asemenea, printre prevederile noi introduse în proiect se constată și stabilirea răspunderii pentru încălcarea obligației de a aplica imediat măsuri restrictive în privința bunurilor, care aparțin sau sunt deținute sau controlate, direct sau indirect, de persoanele, grupurile sau entitățile incluse în lista persoanelor, grupurilor și entităților implicate în activități teroriste și de proliferare a armelor de distrugere în masă care fac obiectul măsurilor restrictive prevăzute la art. 34 (11) din Legea nr. 308/2017, precum și de persoanele juridice care aparțin sau sunt controlate, direct sau indirect, de aceste persoane, grupuri sau entități, asigurând, astfel, implementarea prevederilor art. 18 (3) și Anexa III din Directiva (UE) 2015/849.

Cu referire la clauza de armonizare a proiectului de Lege, menționăm că aceasta nu corespunde cerințelor obligatorii stabilite în art. 31 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, pct. 30 și modelele prevăzute în Anexa nr. 2 la Regulament, aceasta fiind formulată greșit. În acest context, clauza de armonizare urmează a fi revizuită și expusă în redacția următoare:

Prezenta Lege transpune art. 14 (4), 16, 18, 18a, 20, 30, 32, 32a, 40, 42, 45, 46, 48, 50a, 59 și 60 din Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei (Text cu relevanță pentru SEE), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 141 din 5 iunie 2015, așa cum a fost modificată ultima oară prin Directiva (UE) 2018/843 a Parlamentului European și a Consiliului din 30 mai 2018.

Având în vedere obiecțiile referitoare la clauza de armonizare formulate mai sus, urmează a fi modificată în modul corespunzător și rubrica 3 a Notei informative. În special, se va indica gradul de compatibilitate a proiectului național cu Directiva (UE) 2015/849 prin indicarea articolelor, alineatelor și Anexelor din actele UE transpuse în proiectul național, în acord cu cerințele stabilite în

pct. 31 din Regulament. De asemenea, potrivit cerințelor stabilite în pct. 26 din Regulament, rubrica 3 va fi completată cu mențiunea privind întocmirea Tabelului de concordanță și actualizarea acestuia pentru varianta definitivată a proiectului. Suplimentar, Nota informativă se va completa cu rubrica 9, în care vor fi inserate constatările expertizei de compatibilitate (se va indica concluzia expertizei de compatibilitate privind gradul de transpunere a actelor Uniunii Europene relevante, precum și recomandările pentru înlăturarea deficiențelor de transpunere constatate).

De asemenea, menționăm că proiectul național prezentat pentru expertiza de compatibilitate **nu este însoțit de Tabelul de concordanță**, care reprezintă un document explicativ care demonstrează gradul de transpunere a legislației Uniunii Europene și explică relația dintre componentele actului Uniunii Europene care se transpune și părțile corespunzătoare ale proiectului de act normativ de transpunere sau ale actului normativ în vigoare armonizat. În acest context, atragem atenția că, în conformitate cu dispozițiile art. 31 (3) și 36 (5) din Legea nr. 100/2017, precum și pct. 34 din Regulament, **pentru toate proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, se întocmește în mod obligatoriu Tabelul de concordanță**, în care se analizează comparativ gradul de transpunere a legislației Uniunii Europene în legislația națională și care însoțește proiectul de act normativ pe întreg parcursul circulației sale, pînă la aprobarea sau adoptarea finală a acestuia de către Parlament. În concluzie, la aplicarea procedurii stabilite la pct. 201 din Regulamentul Guvernului, aprobat prin HG nr. 610/2018, autorul va transmite proiectul definitivat (însoțit de Nota informativă reconsiderată potrivit observațiilor formulate și Tabelul de concordanță elaborat în conformitate cu modelul și cerințele stabilite în Regulamentul privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene, aprobat prin HG nr. 1171/2018).

Facem mențiunea că analiza Centrului de armonizare a legislației nu are în vedere elementele de oportunitate ale soluțiilor juridice incluse în proiectul de act normativ, ci se referă strict la conformitatea acestora cu Dreptul UE aplicabil și obligațiile juridice asumate în lumina Acordului de Asociere RM – UE.

Șef Centru

Natalia SUCEVEANU

Ex. Barbălată Olga

Tel.: 022-250-426

Casa Guvernului,
MD-2033, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373 22 250 104

E-mail:
cancelaria@gov.md

Asociația Băncilor
din Moldova

Moldovan Banks
Association

str. Tighina 49/3, of. 44, MD-2001, mun. Chisinau, Republica Moldova,
tel/fax (+373 22) 88 80 63; tel. (+373 22) 88 82 94

E-mail: info@abm.md

nr. 02-08/ *303*
din 19.12.2019

La nr. 03/12221 din 13.12.2019

Ministerul Justiției al R.M.

Asociația Băncilor din Moldova, în consultare cu băncile licențiate a examinat proiectul de *Lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor*, definitivat ținând cont de propunerile înaintate în procesul consultării și *Sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiectul de Lege* și insistă în continuare asupra examinării suplimentare de către Ministerul Justiției al R.M. a unor aspecte importante ale Legii.

Reiterăm opinia comunității bancare, enunțată anterior, că la elaborarea proiectului de lege nu s-au luat în calcul realitățile social-economice din țară, iar în al-doilea rînd, nu s-a realizat analiza impactului de reglementare a legii respective asupra activității entităților raportoare, inclusiv a băncilor licențiate. Mai mult ca atît, sunt create premise de tratare a prevederilor Legii în cauză diferit, atît din partea reprezentanților organelor cu funcții de supraveghere, cît și din partea entităților raportoare, ceea ce în viitor ar putea genera un șir de litigii din considerentul aplicării unor sancțiuni nejustificate.

Comunitatea bancară susține și în continuare opinia că **SPCSB, BNM și CNPF urmează să le fie acordate doar competențe de verificare și constatare a faptelor ce constituie încălcări ale Legii nr. 308/2017, ulterior cu remiterea de către aceștia a actelor de constatare a încălcărilor - instanțelor de judecată**, care cu respectarea dreptului la apărare a persoanei atrase la răspundere și în urma examinării într-un proces contradictoriu, cu respectarea tuturor garanțiilor dreptului la un proces echitabil, să fie aplicată de către instanța de judecată o sancțiune proporțională, corectă și echitabilă.

Acest fapt se impune pentru a se face delimitarea dintre funcția de constatare a faptelor prejudiciabile de funcția sancționării, care după cum rezultă din practica Curții Europene urmează să fie făcută de entități diferite, iar funcția de sancționare să fie atribuită instanțelor de judecată, care, în comparație cu organele de constatare, au o procedură contradictorie și un grad mai ridicat de imparțialitate și obiectivitate.

Pentru justificarea acestor propuneri facem analogie cu modalitățile de constatare a încălcărilor și aplicare a sancțiunilor de către Consiliul Concurenței și Centrul pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, care în esență au atribuții de constatare a încălcărilor și remitere a materialelor în instanța de judecată pentru ca aceasta deja să aplice sancțiunile corespunzătoare, după o examinare contradictorie și echitabilă.

Potrivit proiectului de Lege organele de supraveghere (SPCSB; BNM și CNPF) urmare constatării faptelor care ar constitui încălcări ale Legii 308/2017, sunt în drept să aplice și sancțiuni, caracterul cărora este de o asemenea gravitate încât *ar putea atrage repercursiuni importante asupra situației persoanelor sancționate*, putând fi calificate ca "acuzatii" în sensul art. 6 a Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului.

Comunitatea bancară dezaprobă includerea celor peste 20 de încălcări ce țin de combaterea spălării banilor și a amenzilor exagerate prevăzute pentru admiterea acestora. Deși plafonul lor rezultă din directiva UE, trebuie să reieșim din faptul că starea economică a țărilor UE și a Republicii Moldova este total diferită. Considerăm că amenzile trebuie proporționate veniturilor subiecților din Republica Moldova. Mărimea amenzilor propuse de autorul proiectului poate avea un fenomen advers și aprofunda criza de resurse umane cu care se confruntă sectorul bancar, sau, respectiv poate duce la creșterea cheltuielilor băncilor privind remunerarea personalului, care va fi transpusă în costul serviciilor bancare și respectiv a populației.

Fenomene similare de transpunere indirectă a efectelor reglementărilor asupra populației au fost exemplificate în cadrul analizei altor reglementări.

Sanctiunile aplicate prin Proiectul de lege persoanelor fizice sunt disproportionale și inechitabile, acestea depășesc de mii de ori amenzile care pot fi aplicate în baza Codului contravențional (maxim 1500 u.c., echivalentul a 75 000 lei, dar nu 1 000 000 € cum prevede proiectul).

Conform Codului contravențional al R.M., Constituției R.M. și a bunelor practici internaționale în domeniu, la aplicarea amenzilor și sancțiunilor trebuie să fie luați în considerație următorii factori:

- caracterul și gradul prejudiciabil al faptei (sancțiunea urmînd să fie proporțională încălcării)
- mărimea medie a salariului persoanei fizice
- gradul de vinovăție a persoanei
- prejudiciul, consecințele și efectul asupra nivelului de risk AML după ce a fost comisă încălcarea.

Avînd în vedere cele menționate, comunitatea bancară insistă asupra micșorării sancțiunilor pecuniare pentru angajați, dar și pentru persoanele cu funcție de răspundere, deoarece aceștia nu vor fi capabili să achite asemenea amenzi exagerate. Propunem revizuirea mărimii sancțiunii pentru persoana fizică, astfel încît aceasta, să fie limitată la o cotă procentuală din venitul salarial al persoanei fizice sau din salariul mediu pe economia națională, analogic mărimii sancțiunii pentru persoanele juridice, care este stabilită în mărime de 5 sau 10% din venitul total anual (a se vedea prevederile art. 40 alin. (2) și (3)).

În contextul celor menționate mai sus, comunitatea bancară solicită examinarea și luarea în considerație a aspectelor expuse mai sus la definitivarea proiectului Legii și reiterează propunerea către Ministerul Justiției al R.M. de a organiza o ședință comună a reprezentanților entităților raportoare cu reprezentanții organelor cu funcții de supraveghere (Banca Națională a Moldovei și Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor) sub egida Ministerului Justiției al R.M. pentru a dezbate proiectul Legii prezentat. Considerăm că o astfel de ședință cu reprezentanții băncilor comerciale, ar fi binevenită, în scopul introducerii concretizărilor necesare pentru a evita implementarea unor norme interpretabile și pentru a asigura o aplicare corectă și uniformă a acestei Legi.

Nicolae DORIN
Președinte

Uniunea Avocaților din Republica Moldova
Союз Адвокатов Республики Молдова
Bar Association of the Republic of Moldova

MD-2012, mun. Chișinău, str. București, 46, tel.: 022226152, fax: 022226152
e_mail: uniunea.avocatilor.rm@gmail.com, www.uam.md

Nr. UA/572/19 din 25 septembrie 2019

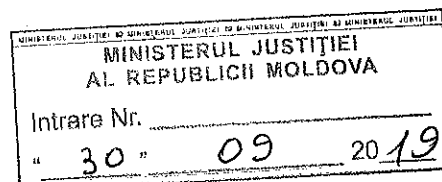
Cancelaria de Stat a Republicii Moldova

copia: **Ministerul Justiției al Republicii Moldova**

Uniunea Avocaților din Republica Moldova remite avizul la proiectul de Lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor (se anexează).

Emanoil PLOȘNIȚA
Președintele Uniunii Avocaților

Anexă: menționată, 6 file.

A V I Z

la proiectul de Lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor

Uniunea Avocaților din Republica Moldova (în continuare **UARM**) a examinat **Proiectul de Lege** a Ministerului Justiției privind *procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor* (în continuare **Proiectul**) în vederea punerii în aplicare a prevederilor art. 35 alin. (2) lit. e) din **Legea Nr. 308** din 22.12.2017 *cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului* (denumită în continuare **Legea 308**), transpunerii prevederilor Directivei (UE) 2015/849 a Parlamentului European și Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului (în continuare denumită **Directiva a IV-a**), precum și a standardelor internaționale privind prevenirea și combaterea spălării banilor, finanțării terorismului și a proliferării armelor de distrugere în masă, adoptate de către **Grupul de Acțiune Financiară Internațională (GAFI/FATF**, în continuare denumite **Recomandările FATF**).

Legislația

La pregătirea Avizului al Proiectului de Lege *privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor*, au fost consultate următoarele prevederi legale:

- Constituția Republicii Moldova
- Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale (CEDO)
- Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului
- Recomandările FATF (2018)
- Legea Nr. 308 din 22.12.2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului
- Legea Nr. 1260 din 19.07.2002 cu privire la avocatură
- Codul Muncii Nr. 154 din 28.03.2003
- Codul Contravențional Nr.218 din 24.10.2008
- Codul Administrativ Nr. 116 din 19.07.2018
- Principiile dreptului

Notă introductivă

- În adresa UARM a parvenit printr-un **e-mail** proiectul sus menționat la data de 13 septembrie 2019, Vineri, 08:52.
 - În **Cererea Nr. 03/9053** din 11 septembrie 2019¹ termenul limită pentru depunerea avizelor/expertizelor este de 10 zile.
 - Conform deciziilor luate în ședința secretarilor de stat din data de 12 septembrie 2019², termenul limită pentru avizarea Proiectul este de 7 zile lucrătoare.
1. Ținând cont de termenul foarte restrâns de expunere/avizare, de amploarea și anvergura Legii prezentată în 5 capitole cu 63 de articole, proiectul necesită a fi discutat inclusiv în cadrul Consiliul Uniunii Avocaților din Republica Moldova, organul reprezentativ și deliberativ al avocaților, conform **art. 38** din **Legea Nr.1260** din 19.07.2002 cu *privire la avocatură* (în continuare **Legea 1260**).
 2. Este necesar de menționat faptul că Directiva a IV-a are caracter general la fel ca și standardele internaționale și necesită a fi armonizate/ajustate la realitățile naționale în vederea aplicării sancțiunilor.

I

3. Republica Moldova, se declară a fi un stat de drept, conform **Constituției** Republicii Moldova **art. 1 alin. (3)**, ceea ce presupune asigurarea principiilor legalității și a certitudinii juridice împotriva arbitrarului. Principiul legalității îl obligă pe legislator să reglementeze în mod clar competențele instanței de judecată și a organelor administrative la examinarea cauzelor contravenționale, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată.
4. Potrivit **art. 115 alin. (4)** din Constituție, organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sunt stabilite prin legea organică.
5. Astfel, inclusiv în virtutea acestei norme constituționale legislatorului îi revine sarcina să delimiteze în mod clar atribuțiile instanțelor de judecată de competența altor autorități.

¹ Cerere privind înregistrarea de către Cancelaria de Stat a proiectului Hotărârii Guvernului privind aprobarea proiectului de lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor

² Cancelaria de Stat a Republicii Moldova Nr. 18-23-6044

II

6. **Codul muncii** prevede în **art. 206 alin. (1)** următoarele sancțiuni disciplinare: avertismentul, muștrarea, muștrarea aspră, concedierea.
7. În **Legea 1260 art. 57 alin. (1)** sunt prevăzute următoarele sancțiuni disciplinare: avertismentul, muștrarea, amenda (cu precizările ei), suspendarea activității de avocat, retragerea licenței.
8. Conform Proiectului **art. 34** sunt prevăzute următoarele sancțiuni: declarația publică în mass-media, prescripția, retragerea sau suspendarea licenței, interdicția temporară de a exercita funcția, amenda.

III

9. Conform **Codului contravențional art. 34 alin. (1)** Amenda este o sancțiune pecuniară, care se aplică în cazurile și în limitele prevăzute de prezentul cod. Amenda se stabilește în unități convenționale.
10. Conform Proiectului se face referire la sume fixe în MDL și respectiv în EUR, care este o valută străină.

IV

11. Succint menționăm, conform **Recomandărilor FATF, Directivei a IV-a, Ghidului pentru avocați în prevenirea și detectarea spălării banilor** elaborat de către IBA (International Bar Association), ABA (American Bar Association) și CCBE (the Council of Bars and Law Societies of Europe); **Ghidului pentru avocați a bunelor practici pentru detectarea spălării banilor și finanțării terorismului** elaborat de către ABA (American Bar Association) și **Ghidului pentru Sectorul Legal** elaborat de **Legal Sector Affinity Group (UK)** avocații sunt/devin subiecți ai regimului de raportare doar în perioada participării lor în numele clientului la orice tranzacție financiară și imobiliară, ori în perioada acordării asistenței juridice pentru planificarea, efectuarea tranzacțiilor în interesul clientului ce țin, de vânzarea-cumpărarea imobilelor, donația bunurilor, gestionarea mijloacelor financiare, valorilor mobiliare și a altor bunuri ale clientului, deschiderea și gestionarea conturilor bancare, crearea și gestionarea persoanelor juridice, gestionarea bunurilor aflate în administrare fiduciară, precum și procurarea, vânzarea acestora.
12. Este necesar de amintit faptul că **Raportul privind evaluarea națională** a riscurilor în domeniile liber profesioniștilor cu privire la vulnerabilitățile de spălare a banilor a estimat că avocații au un risc scăzut față de notari care au un risc mediu, fapt menționat și de **Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor** (în continuare SPCSB) în **Manualul său Metodic pentru aplicarea măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului de către alți participanți profesioniști** elaborat în 2018.

13. Mai mult ca atât **Recomandările FATF** precizează/specifică Recomandările de care trebuie să se conducă liber profesioniștii.

V

14. În Proiectul dat în **art. 24**, este menționată o oarecare „fișă de conformitate” care ar reieși din conținutul **Legii 308** și **art. 25** care invocă obligativitatea fișei pentru **toate** entitățile raportoare, la fel și sancționarea sau controlul în baza necompletării acestei fișe.
15. Însă conform **Legii 308** sintagma fișă de conformitate **nu există**, doar sintagma formularul special, care se transmite Serviciului doar în cazul în care există o suspiciune rezonabilă.
16. Mai mult ca atât nici în **Recomandările FATF**, care precizează cu exactitate recomandările după care ar trebui liber profesioniștii să se conducă, nici în **Directiva a IV-a** nu este prevăzută fișa de conformitate cu statut obligatoriu.
17. Apare întrebarea de unde a apărut fișa de conformitate și obligativitatea ei pentru toate entitățile raportoare indiferent de riscul și vulnerabilitățile la care ei sunt expuși? La fel și sancționarea injustă sau controlul neîntemeiat legal?

VI

18. Conform Proiectului elaborat de către Ministerul Justiției în **art. 3** organele cu funcție de supraveghere sunt Banca Națională, Comisia Națională a Pieței Financiare și Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor.
19. În **Legea 308** conform **Capitolului III** cu denumirea Competența Autorităților Abilitate cu Executarea Legii, **art. 15** organele cu funcție de supraveghere sunt Uniunea Avocaților din Republica Moldova, Banca Națională, Comisia Națională a Pieței Financiare, etc.
20. Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor enunțat în **Capitolul IV** cu denumirea Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, în **art. 18** funcționează „*ca organ central de specialitate autonom și independent*”.
21. Conform **art. 15 alin. (7)** din **Legea 308** Serviciul „*coordonează modul de aplicare a prevederilor de la alin. (1)-(6). Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor sesizează organele cu funcții de supraveghere a entităților raportoare imediat ce au fost identificate riscurile...*”
22. Reieșind din textul legal, conform Proiectului rezultă că **SPCBS** se autosesizează fiind și organul cu funcție de supraveghere asupra entităților raportoare (precum sunt și avocații).

VII

23. Conform **art. 58 alin. (1)** a **Directivei a IV-a** „... Orice sancțiune sau măsură rezultată este eficace, proporțională și disuasivă”. Mai mult ca atât în **art. 60 alin.**

(4) a **Directivei a IV-a** se menționează că „*Statele membre se asigură că, atunci când stabilesc tipul și nivelul măsurilor sau sancțiunilor administrative, autoritățile competente iau în considerare toate circumstanțele relevante, inclusiv, după caz:*

- (a) *gravitatea și durata încălcării;*
- (b) *gradul de responsabilitate a persoanei fizice sau juridice declarate responsabile;*
- (c) *capacitatea financiară a persoanei fizice sau juridice declarate responsabilă, indicată de exemplu de cifra de afaceri totală a persoanei juridice declarate responsabilă sau de venitul anual al persoanei fizice declarate responsabilă;*
- (d) *beneficiul obținut în urma încălcării de persoana fizică sau juridică declarată responsabilă, în măsura în care aceasta poate fi determinată;*
- (e) *pierderile produse terților prin încălcare, în măsura în care acestea pot fi determinate;*
- (f) *măsura în care persoana fizică sau juridică declarată responsabilă cooperează cu autoritatea competentă;*
- (g) *încălcările anterioare comise de persoana fizică sau juridică declarată responsabilă.”*

24. Conform Proiectului:

- persoanele fizice angajate în cadrul entității raportoare sunt sancționate cu o amendă sau prescripție de 4,500 MDL până la 20,000 MDL
- persoanele cu funcție de răspundere și persoanele cu funcții de conducere de rang superior din cadrul entității raportoare sunt sancționați cu amendă sau prescripție de 20,000 MDL până la 50,000 MDL
- entitățile raportoare altele decât cei prevăzuți în art. 4 alin. (1) lit. a), c), h) și i) din Legea Nr.308/2017 sunt sancționați cu o amendă sau prescripție de 50,000 MDL până la 1,000,000 MDL
- entitățile raportoare prevăzute în art. 4 alin. (1) lit. a), c), h) și i) din Legea Nr.308 sunt sancționați cu amendă sau prescripție de 50,000 MDL până la 5,000,000 MDL

25. Reiese că **avocații**, notarii și ceilalți liber profesioniști incluși în litera **g)**, precum și literele **b)**, **d)**, **e)**, **f)**, **j)**, **k)** și **l)** intră sub incidența **articolelor** unde este menționată fraza „*alta decât cea prevăzută în art. 4 alin. (1) lit. a), c), h) și i) din Legea Nr. 308/2017*”. Fapt ce este neclar și ascuns la prima vedere.

26. Reieșind din conținutul articolele 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 din **Capitolul III**, ar fi necesară și o abordare similară asupra **Capitolului IV**, privind constatarea amenziilor. Apare întrebarea după care criterii, standarde, realități, constatări, coduri, opinii, norme, metodologii, practici naționale sau internaționale au fost elaborate sancțiunile din **Capitolul IV**?

Concluzii

27. Concludem că, **Proiectul de Lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor** elaborat de către Ministerul Justiției după cum este prezentat nu reiese din necesitățile reale, practice ale Republicii Moldova și contravine principiilor, normelor dreptului și a statului de drept.

**Uniunea
Administratorilor
Autorizați din Moldova**

MD 2004, Republica Moldova,
mun. Chișinău, str. Toma Ciorbă, 18

BC „Victoriabank” SA filiala nr. 12 Chișinău,
IBAN MD02VI022241200000017MDL
SWIFT:VICBMD2X884, cod fiscal 44005017
Tel./fax: + 373 22 40 38 90, Tel.: + 373 79514541,
email: aoalarm@gmail.com

**Authorized
Administrators Union of
Moldova**

18, Toma Ciorba St,
Chisinau, MD 2004, Republic of Moldova
BC „Victoriabank” SA filiala nr. 12 Chisinau,
IBAN MD02VI022241200000017MDL
SWIFT:VICBMD2X884, fiscal cod 44005017
Phone /fax: + 373 22 40 38 90, Phone: + 373
79514541,
email: aoalarm@gmail.com

Nr. _____ data _____ 2019

Ministerul Justiției a Republicii Moldova
(secretariat@justice.gov.md)

Copie: Cancelaria de Stat a Republicii Moldova
(cancelaria@gov.md)

*Aviz la proiectul de hotărâre
privind aprobarea proiectului de lege privind procedura
de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii
spălării banilor și finanțării terorismului și modul de
aplicare a sancțiunilor (număr unic 514/MJ/2019)*

Uniunea Administratorilor Autorizați din Moldova, ținând cont de dispoziția art. 4 din *Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului* și în limitele competenței acordate de *Legea cu privire la administratorii autorizați* prezintă **avizul pozitiv** asupra proiectului de hotărâre a Guvernului privind aprobarea proiectului de lege privind *procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor (număr unic 514/MJ/2019)*

**Președintele Uniunii Administratorilor
Autorizați din Moldova**

Ion POPA

Digitally signed by Popa Ion
Date: 2019.09.20 14:41:06 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE ȘI INTEGRĂRII EUROPENE
AL REPUBLICII MOLDOVA
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS AND EUROPEAN INTEGRATION
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Str. 31 August 1989 80, MD-2012 Chișinău • Tel: (373 22) 578205 • Fax: (373 22) 232302 • <http://www.mfa.gov.md>

Nr. DI/3/041.1-10166 din "23" septembrie 2019
La nr. 18-23-6044 din 12 septembrie 2019

Ministerul Justiției

Copie: Cancelaria de Stat

Cu referire la solicitarea Cancelariei de Stat nr. 18-23-6044 din 12 septembrie 2019, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene aduce la cunoștință că a examinat *proiectul hotărîrii Guvernului privind aprobarea proiectului de lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor (număr unic 514/MJ/2019)* și, în limita competențelor funcționale, comunică lipsa de obiecții și propuneri.

Carolina PEREBINOS
Secretar de Stat

*Red.: Vadim Moțarschi
tel.: (022) 578 258*

Digitally signed by Perebinos Carolina
Date: 2019.09.23 15:36:50 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

SERVICIUL
PREVENIREA ȘI COMBATEREA
SPĂLĂRII BANILOR

Handwritten signature

bd. Ștefan cel Mare 198, mun. Chișinău, MD2004. tel: 022-257-243, tel/fax: 022-257-317, www.spcsb.gov.md, e-mail: spcsb@gov.md

Nr. 03/2-20-1180 din 14.09. 2019

Dlui Roman CAZAN
Secretar general adjunct al
Guvernului

Copie: Ministerul Justiției

Stimate domnule CAZAN,

La solicitarea nr. 18-23-6044 din 12.09.2019 privind prezentarea propunerilor vis-a-vis de proiectul de hotărâre privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, Serviciul comunică lipsă de propuneri și obiecții.

Cu respect,

director

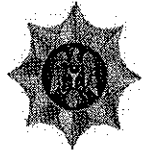
Handwritten signature of Vasile ȘARCO

Vasile ȘARCO

MINISTERUL JUSTIȚIEI ȘI MINISTERUL SISTEMELOR DE INFORMAȚII ȘI COMUNICĂȚII		
MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA		
Intrare Nr.		
" 18 "	" 09 "	20 19

Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova

MD 2012, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 75 tel. (373-22) 255-830, fax. (373-22) 255-236 e-mail: mai@mai.gov.md
www.mai.gov.md c/d 210105010370133, Ministerul Finanțelor, Trezoreria de Stat IDNO 1006601000130

nr.44/ 22-2735 „24” septembrie 2019
la nr. 18-23-6044 din „12” septembrie 2019

Ministerul Justiției

Ministerul Afacerilor Interne a examinat proiectul de hotărîre privind aprobarea proiectului de lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor și în limita competențelor funcționale, comunică următoarele.

Potrivit art.21 al Legii nr.100/2017, proiectul unui act normativ se elaborează în câteva etape consecutive, după cum urmează:

a) desemnarea persoanei responsabile sau, după caz, formarea grupului de lucru care va elabora proiectul, precum și asigurarea suportului tehnic, organizatoric și financiar al procesului de elaborare; b) determinarea categoriei, conceptului și stabilirea structurii actului normativ; c) elaborarea versiunii inițiale a proiectului și întocmirea notei informative; d) întocmirea tabelului de concordanță, în cazul în care prin proiectul actului normativ se urmărește armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene; e) consultarea publică, avizarea proiectului actului normativ de către autoritățile a căror competență are tangență directă sau indirectă cu obiectul de reglementare a proiectului actului normativ, efectuarea expertizelor, inclusiv expertiza anticorupție, expertiza juridică și, după caz, expertiza de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene și expertiza grupului de lucru al Comisiei de stat pentru reglementarea activității de întreprinzător; f) întocmirea sintezei obiecțiilor și propunerilor autorităților publice și, după caz, a sintezei recomandărilor reprezentanților societății civile; g) elaborarea versiunii finale a proiectului de act normativ.

Astfel, se remarcă că proiectul actului normativ conține clauza de armonizare care include referințe la tratate internaționale, însă la proiect lipsește tabelul de concordanță.

În acest sens, atît potrivit notei informative, cît și proiectului per ansamblu, se consideră necesară elaborarea tabelului de concordanță în conformitate cu prevederile Regulamentului privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1171/2018.

Secretar de stat

Ianuș ERHAN

Asociația Băncilor
din Moldova

Moldovan Banks
Association

str. Tighina 49/3, of. 44, MD-2001, mun. Chisinau, Republica Moldova,

tel/fax (+373 22) 88 80 63; tel. (+373 22) 88 82 94

E-mail: info@abm.md

nr. 02-08/ *244*
din 25.09.2019

La nr. 18-23-6044 din 12.09.2019

Ministerul Justiției al R.M.

Copie: Cancelaria de Stat

Asociația Băncilor din Moldova, în consultare cu băncile licențiate a examinat proiectul de Lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, remis spre avizare, și Vă comunică despre următoarele obiecții și propuneri pe marginea acestuia.

Comunitatea bancară consideră că la elaborarea proiectului nu s-au luat în calcul realitățile social-economice din țară, iar în al-doilea rând, nu s-a realizat analiza impactului de reglementare a legii respective asupra activității entităților raportoare, inclusiv a băncilor licențiate. Mai mult ca atât, sunt create premise de tratare a prevederilor Legii în cauză diferit, atât din partea reprezentanților organelor cu funcții de supraveghere, cât și din partea entităților raportoare, ceea ce în viitor ar putea genera un șir de litigii din considerentul aplicării unor sancțiuni nejustificate.

După cum rezultă din titlul Legii și implicit din scopul și domeniul de aplicare a acestei legi, declarat la art. 1 și confirmat în Nota informativă a acestui proiect de lege, acesta îl constituie:

- stabilirea modului de constatare a încălcărilor legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului de către entitățile raportoare, și
- a modului de aplicare a sancțiunilor pentru aceste încălcări.

Legea prevede că aceste 2 activități de bază (de constatare a încălcărilor și de aplicare a sancțiunilor) sunt acordate către:

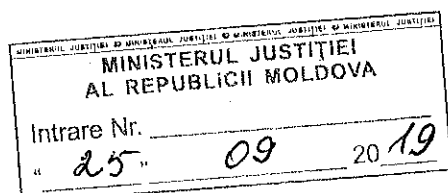
- a) Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (SPCSB);
- b) Banca Națională a Moldovei (BNM) și
- c) Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF).

Delimitarea competențelor fiecărui organ fiind în dependență de subiectul supus verificării, adică a entității raportoare.

Notăm că urmare a efectuării acțiunilor de constatare de către (SPCSB; BNM și CNPF) a faptelor care ar constitui încălcări ale Legii 308/2017, aceștia, potrivit Proiectului de lege, sunt în drept și să aplice sancțiuni, caracterul cărora este de o asemenea gravitate încât *ar putea atrage repercursiuni importante asupra situației persoanelor sancționate*, putând fi calificate ca "acuzații" în sensul art. 6 a Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului.

În acest sens indicăm că Curtea Europeană în hotărârea *Engel și alții împotriva Țărilor de Jos*, a stabilit că punctul de plecare în examinarea aplicabilității laturii penale a art. 6 din Convenție pentru sancțiunile aplicate se apreciază după următoarele criterii:

- 1) calificarea în dreptul intern;
- 2) natura sancțiunii;
- 3) gravitatea sancțiunii pe care persoana în cauză riscă să o primească.

9

Raportînd aceste criterii la Proiectul de Lege se constată că:

- procedura de control și constatare a încălcărilor legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, este declanșată de autorități publice (SPCSB; BNM și CNPF) în temeiul atribuțiilor acordate prin proiectul de lege;

- normele de drept din Proiectul de Lege, prin natura lor, se atribuie unei categorii relativ determinate de subiecți - entitățile raportoare prevăzute la art. 4 din Legea nr. 308/2017; persoanelor cu funcție de răspundere; persoanelor cu funcții de conducere de rang superior și persoanelor fizice angajate în cadrul entității raportoare;

- sancțiunile prevăzute de art. 34 alin. 1 din Proiectul de Lege, urmăresc, în principiu, sancționarea în vederea împiedicării repetării comportamentelor incriminate, așadar sancțiunile stabilite se întemeiază pe norme cu scop preventiv și represiv în același timp, iar ținând cont de sumele exorbitante a amenzilor (de la 4 500 MDL - la echivalentul în lei a 5 000 000 Euro), aceste sancțiuni fac parte, prin gravitatea sa, din materia penală.

Prin urmare, susținem că sancțiunile pasibile spre aplicare subiecților vizați de Proiectul de Lege au un caracter penal, art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului aplicându-se, în acest caz, sub aspect penal, fapt care atrage necesitatea distingerii dintre funcția de constatare a încălcării de cea de aplicare a sancțiunii.

Respectiv, având în vedere cele menționate, propunem următoarele modificări de ordin procedural la Proiectul de Lege abordat:

- acordarea SPCSB, BNM și CNPF doar a competențelor de verificare și constatare a faptelor ce constituie încălcări ale Legii nr. 308/2017, ulterior cu remiterea de către aceștia a actelor de constatare a încălcărilor - instanțelor de judecată, care cu respectarea dreptului la apărare a persoanei atrase la răspundere și în urma examinării într-un proces contradictoriu, cu respectarea tuturor garanțiilor dreptului la un proces echitabil, să fie aplicată de către instanța de judecată o sancțiune proporțională, corectă și echitabilă.

Acest fapt se impune pentru a se face delimitarea dintre funcția de constatare a faptelor prejudiciabile de funcția sancționării, care după cum rezultă din practica Curții Europene urmează să fie făcută de entități diferite, iar funcția de sancționare să fie atribuită instanțelor de judecată, care, în comparație cu organele de constatare, au o procedură contradictorie și un grad mai ridicat de imparțialitate și obiectivitate.

Pentru justificarea acestor propuneri facem analogie cu modalitățile de constatare a încălcărilor și aplicare a sancțiunilor de către Consiliul Concurenței și Centrul pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, care în esență au atribuții de constatare a încălcărilor și remitere a materialelor în instanța de judecată pentru ca aceasta deja să aplice sancțiunile corespunzătoare, după o examinare contradictorie și echitabilă.

Considerăm critică și prematură punerea în aplicare a legii respective, în contextul în care Legea nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (în continuare - Legea 308/2017) nu este revizuită prin prisma obiecțiilor anterioare ale băncilor licențiate, entitățile raportoare asupra cărora legea respectivă are cel mai mare impact. Justificarea criticii este în faptul că legea respectivă stabilește multe obligații pentru entitățile raportoare, realizarea cărora ține de aprecieri și raționamente speculative și subiective. Legea 308/2017, după cum s-a obiectat și anterior, nu stabilește criterii clare care ar proteja entitățile raportoare de interpretări extensive sau abuzive. Reprezentativ este exemplul comparativ cu legea similară din România. Legea 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor a României stabilește obligația entităților raportoare de a identifica beneficiarii reali. Dar legea României stabilește totodată și obligația autorităților de a ține registre ale beneficiarilor reali, precum și obligația entităților de drept de a declara beneficiarii reali, în termen strict stabilit, de a comunica modificările intervenite în informațiile anterioare, sub riscul de a fi amendat pentru neexecutare. De asemenea, legea României stabilește obligația posesorilor de registre de a furniza gratuit informațiile despre beneficiari băncilor, iar consultarea acestora este suficientă pentru a confirma că banca și-a executat obligația și a identificat beneficiarul real, s-a asigurat că-l cunoaște. Astfel legea acordă entității mecanisme și instrumente clare și eficiente de a se conforma și indică minimul necesar pe care trebuie să-l execute.

Situația din Republica Moldova este una contrară. Obligația de identificare a clientului și de stabilire a beneficiarului real există la bănci, dar mecanisme nu. Este notoriu efortul depus de bănci pentru a avea acces la registrele electronice, care se îngrădește de Agenția Servicii Publice, entitățile raportoare fiind lipsite în așa mod de capacitatea de conformare la Legea 308/2017 sau de mecanisme eficiente pentru a executa o obligație care le revine prin lege și care considerăm este de o utilitate publică înaltă (se are în vedere activitatea de prevenire și combatere a spălării banilor).

Lipsa mecanismelor de executare și terminologia vagă, interpretabilă a Legii 308/2017, precum și a reglementărilor subsecvente ei, generează discuții permanente cu supraveghetorul privind gradul de conformare a entităților raportoare, sau privind admiterea sau nu a încălcărilor legii, realizarea unor măsuri, care deseori este bazată pe criteriu subiectiv sau raționamentele inspectorilor. Sub acest aspect considerăm necesar de stabilit

criterii de calificare (experiență de muncă anterioară, certificări în domeniu, studii) a persoanelor cu drept de constatare a încălcărilor sau modului de respectare de entități a prevederilor Legii 308/2017.

Așa cum se menționează în Nota informativă, proiectul de lege vine să implementeze prevederile Legii nr.308/2017 care menționează la art.35 alin.(10) că „Sancțiunile prevăzute la alin.(2) lit.e) se aplică în conformitate cu legea cu privire la procedura de constatare a încălcărilor în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a amenzii.” Respectiv proiectul de lege în cauză urmează să descrie expres doar procedura de constatare a încălcărilor. Contrar acestor prevederi proiectul de lege depășește în mod grosolan limitele stabilite de legea de bază și anume:

- în capitolul IV se introduc practic 20 încălcări noi pentru care se stabilesc pedepse pecuniare semnificative. Acest fapt contravine prevederilor art.35 alin.(10) al legii nr. 308/2017, proiectul urmînd să descrie doar procedura de aplicare a pedepselor prevăzute la art.35 alin.(2) lit.e), nu și introducerea altor noi. Pe lângă pedepsele stabilite de Codul Penal și Codul Contravențional pentru faptele de spălare a banilor, legiuitorul a stabilit pedepse pecuniare pentru încălcarea legii nr. 308/2017 al cărui quantum este stabilit în art.35 alin.(2) lit.e) al legii menționate, precum și în art.141 al Legii nr. 202/2017 cu privire la activitatea băncilor. Respectiv, introducerea amenzilor suplimentare prin proiect, pe lângă faptul că sunt abuzive și contrare Legii nr.308/2017, vor crea confuzii la aplicare, persoanele implicate putînd fi pedepsite pentru o faptă de cîteva ori. Reieșind din cele expuse considerăm că capitolul IV al proiectului urmează a fi exclus ca contrar legii și principiilor de legiferare stabilite de Legea nr.100/2017 privind actele normative;
- în această ordine de idei urmează a fi exclus și capitolul III al proiectului care, în opinia comunității bancare nu are tangență cu obiectul de reglementare a legii, conținînd informații inutile împrumutate din Codul Penal și Codul Contravențional, proiectul urmînd să conțină doar procedura de aplicare a amenzii.
- tot în această ordine de idei urmează a fi revizuit capitolul II al proiectului, și anume prevederile ce țin de efectuarea și planificarea controalelor. Considerăm că este mult mai fezabilă trimiterea la Legea nr. 131/08.06.2012 privind controlul de stat al activității de întreprinzător la planificarea și efectuarea controalelor de către Serviciu și nu inventarea unor procese noi, care ar contraveni cu reglementările aferente ale BNM cît și CNPF. Considerăm că prevederile Legii nr.308 ce țin de drepturile Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (în continuare - Serviciu), precum și Legii nr.131/2012 sunt în cazul de față suficiente, proiectul urmînd a se axa strict pe procedura de aplicare a amenzii.

În lipsa unor reglementări clare, care în mod obiectiv ar permite aprecierea conformării entităților raportoare la Legea 308/2017, a admiterii sau nu a încălcărilor, discuțiile în contradictoriu ar continua, entitățile raportoare vor risca amenzi nejustificate, care sunt exagerate pentru Republica Moldova.

Comunitatea bancară total dezaprobă includerea celor peste 20 de încălcări ce țin de combaterea spălării banilor și a amenzilor exagerate prevăzute pentru admiterea acestora. Deși plafonul lor rezultă din directiva UE, trebuie să reieșim din faptul că starea economică a țărilor UE și a Republicii Moldova este total diferită. Considerăm că amenzile trebuie proporționate veniturilor subiecților din Republica Moldova. Mărimea amenzilor propuse de autorul proiectului poate avea un fenomen advers și aprofunda criza de resurse umane cu care se confruntă sectorul bancar, sau, respectiv poate duce la creșterea cheltuielilor băncilor privind remunerarea personalului, care va fi transpusă în costul serviciilor bancare și respectiv a populației. Fenomene similare de transpunere indirectă a efectelor reglementărilor asupra populației au fost exemplificate în cadrul analizei altor reglementări.

Trezește nedumeriri de ce în proiectul de lege, în unele cazuri, valuta amenzii este stabilită în MDL, iar în altele în Euro și cum pot fi fixate amenzi cu o discrepanță enormă între valoarea minimă și maximă (milioane lei). Riscurile pentru entitățile raportoare de a fi amendate vor persista continuu, iar riscul major este că prin mecanismul dat, pe cale legală poate fi adusă la faliment orice persoană fizică sau juridică.

Amenzile exagerate prevăzute în proiectul legii, vor spori cheltuielile băncilor și ca urmare vor majora costurile serviciilor, care în cumul cu lipsa unor reglementări clare de aplicare a prevederilor Legii 308/2017 vor reduce accesul unor categorii de persoane (membrilor familiilor persoanelor ce lucrează peste hotare, agricultorilor) la servicii bancare, gestionarea remitențelor acumulate în timp sau încasărilor din vânzarea producției agricole, fapt ce va favoriza utilizarea altor modalități de remitere a banilor, sau de circulație a lor, adică fluxul ilicit de mijloace bănești.

Sub aceste aspecte proiectul legii derogă de la principiile de legiferare expuse în art. 3 din Legea 100/2017, deoarece nu asigură respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale entităților raportoare, creează impredictibilitatea în aplicarea ei, precum și nu asigură egalitatea și un echilibru în interesul protejat prin lege și subiecții ei.

Ce ține de conținutul propriu-zis al proiectului înaintăm următoarele propuneri:

1. **Art. 4** prevede delimitarea categoriilor de entități raportoare ce sunt verificate de fiecare autoritate de supraveghere. Însă, Capitolul II deja se referă în mare parte la procedura de efectuare a verificărilor de către Serviciu. Respectiv nu e clar, capitolul se referă doar la efectuarea controalelor de către Serviciu a entităților raportoare aflate în competență, sau la toate. **Se propune**, de a aduce claritate în sensul celor menționate mai sus, iar **textul Capitolului II începând cu art.8 urmează a fi ajustat**.
2. Sancționarea pentru încălcarea cerințelor standardelor internaționale prevăzută de **art. 4, alin. (5)** al Legii, prevede că *Serviciul, în calitate de organ cu funcții de supraveghere competent să aplice sancțiuni pentru încălcarea legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, actelor normative, precum și a cerințelor standardelor internaționale în domeniu...* Se propune concretizarea normei date în privința standardelor internaționale care trebuie respectate și pentru încălcarea cărora pot fi aplicate sancțiuni.
3. **Art. 5 alin. (1)**, se propune completarea alin. (1) după sintagma „precum și a standardelor internaționale”, cu sintagma „**la care Republica Moldova este parte**”, luind în considerație că R.M. nu este parte la toate standardele internaționale existente.
4. **Art.7, alin. (6)** prevede faptul că la entitatea raportoare poate fi efectuat doar un singur control pe parcursul unui an calendaristic, totodată alin. (7) al aceluiași articol prevede posibilitatea efectuării mai multor controale paralele. Considerăm oportun de inclus concretizări/limitări cu privire la posibilele controale stipulate la alin. (7).
5. **Art. 8 alin. (1)**, se propune expunerea alineatului în următoarea redacție: „*Serviciul notifică entitatea raportoare despre intenția de a efectua control cu cel puțin 30 de zile înaintea de data presupusă pentru începerea controlului, comunicînd și aceasta data*”.
6. Se propune completarea **art.9 alin. (2)** din Lege cu lit. k), cu următorul cuprins:
“k) dreptul de a ataca autorizarea de efectuare a controlului în instanța de judecată”.
Această completare se impune pentru a garanta persoanei supuse controlului, dreptul la apărarea împotriva eventualelor acțiuni arbitrare la inițierea procedurii de control de către organele cu funcții de supraveghere. Mai mult ca atât, art.10 din Lege prescrie posibilitatea contestării în instanță a ordinului de efectuare a vizitelor de verificare a conformității. Respectiv, considerăm necesar ca entitățile raportoare să beneficieze de același drept de contestare și în cazul emiterii autorizării de efectuare a controlului.
7. **Art. 10** prevede efectuarea vizitelor de verificare a conformității la entitatea raportoare, care pare să nu fie parte a controlului ce se autorizează conform art. 9, dar totodată este o varietate de control care se soldează cu întocmirea procesului verbal, despre care nu este prevăzut ce va conține. În același timp în art. 22 alin. (1) se menționează despre actul constatator privind efectuarea vizitei de control și nu procesul verbal cum prevede art. 10, precum și despre faptul că după examinarea obiecțiilor la actul constatator poate fi adoptată decizia de sancționare. Totodată proiectul legii nu prevede posibilitatea depunerii obiecțiilor urmare vizitei de verificare cum se prevede în cazul controlului. Astfel propunem excluderea măsurii „vizită de verificare a conformității” sau reformularea conținutului normei date în modul în care art.10 să nu contravină art.22, precum și altor prevederi ale legii date.
8. Se propune completarea **art. 10, alin. (3)** după sintagma „și a cerințelor standardelor internaționale”, cu sintagma „**la care Republica Moldova este parte**”, luind în considerație că R.M. nu este parte la toate standardele internaționale existente.
9. Conform **art.10, alin. (4)**, refuzul de a semna procesul-verbal de verificare (vizită de verificare) se certifică de un martor. Se propune modificarea/completarea normei astfel încât să fie prevăzută certificarea proceselor-verbale de către 2 martori care nu sunt salariați ai organului care efectuează controlul. Totodată, **alin. (4)** urmează a fi completat cu descrierea procedurii care urmează în cazul în care, persoana nu este de acord cu constatările indicate în Procesul-verbal de verificare.
10. Se propune completarea **art.10** din Lege cu un alineat nou care să legifereze conținutul și modul de completare a procesului-verbal de verificare. Această completare va diminua riscul comiterii abuzurilor din partea organelor cu funcții de supraveghere la întocmirea acestor procese-verbale.
11. Cu referire la prevederile **art. 11, alin. (2)**, considerăm imperios necesar ca pentru protejarea drepturilor entităților raportoare și pentru excluderea comiterii abuzurilor, să fie stabilită o procedură similară cu procedura organelor de urmărire penală, a se vedea prevederile art. 125 din Codul de Procedură Penală, care prevede:

"În cazul efectuării acțiunilor procesuale fără mandat judiciar, organul abilitat să efectueze aceste acțiuni, imediat, dar nu mai târziu de 24 de ore de la terminarea acțiunii, prezintă instanței de judecată materialele respective pentru controlul legalității acestor acțiuni."

Totodată, se propune excluderea posibilității efectuării controalelor în zilele nelucrătoare, prevăzute la art. 11 alin. (2). Un asemenea control se efectuează în prezența persoanei împuternicite a entității raportoare care este un salariat, respectiv în privința acestuia se aplică normele legislației muncii, iar aceasta la rândul său stabilește un șir de rigori obligatorii pentru aplicare precum: ordinul angajatorului privind chemarea salariatului la locul de muncă în zile nelucrătoare, precum și acordul acestuia de a munci în acea zi.

12. Se propune expunerea art. 11 alin. (4) în următoarea redacție:

"(4) Accesul în spațiile și sediile entității raportoare se exercită cu permisiunea persoanei cu funcție de răspundere sau a unui alt reprezentant al acesteia, în temeiul unei autorizații, emise de organul de conducere al organului cu funcții de supraveghere respectiv."

Modificarea data vine să asigure dreptul constituțional al persoanelor la inviolabilitatea domiciliului. Precizăm, că în conformitate cu jurisprudența CEDO, sediul persoanei juridice este asimilat cu domiciliu persoanei fizice.

13. Art. 12 prevede că la solicitarea Serviciului entitatea raportoare prezintă imediat sau pune la dispoziție orice informație sau document deținut cu referire la: c) *valoarea și tipul bunurilor și locul depozitării acestora. Se propune:*

(i) de a substitui sintagma „imediat” cu sintagma „în timp util”;

(ii) cu referire la valoarea și tipul bunurilor și locul depozitării acestora propunem completarea cu sintagma, în cazul în care banca o deține (se referă la valoare).

14. La art.12 alin. (2) lit. a) se propune a fi expusă în următoarea redacție:

"a) termenul-limită rezonabil și forma în care informațiile sau documentele urmează a fi puse la dispoziție"

Reieșind din volumul informației/documentelor care urmează a fi prezentate de către entitățile raportoare la solicitarea organelor cu funcții de supraveghere termenul-limită trebuie să fie rațional, fără exagerări, astfel, ar fi oportun ca prevederea propusă să fie stipulată în lege.

15. Cu referire la art. 13:

– **alin.(1), lit. a)** prevede că *Entitatea raportoare supusă procedurii de control al conformității este obligată să asigure inspectorului: a) condiții adecvate de lucru și mijloace necesare pentru efectuarea eficientă a controlului, prezentând documentele și materialele solicitate în termenul prescris.* Considerăm oportun de substituit sintagma *mijloace necesare* cu sintagma *mijloace necesare rezonabile*, iar după cuvântul „controlului” propunem de a completa cu expresia *„în măsura în care entitatea dispune de ele și le poate aloca fără efecte negative asupra activității sale”*

– **alin.(1), lit.c)** stabilește obligația entității raportoare de a pune la dispoziția inspectorului mijloace de comunicare și alte echipamente tehnice. O considerăm abuzivă, în era tehnologiilor când fiecare persoană dispune de mijloace de comunicare, iar sintagma **„alte echipamente tehnice”** este destul de vagă. Totodată, considerăm necesar de a completa alineatul dat cu fraza *„în măsura în care entitatea dispune de acestea și le poate aloca fără efecte negative asupra activității sale”* pentru a evita cerințe privind echipament ce nu există la entitatea corespunzătoare, astfel încât pentru evitarea invocării circumstanței agravante precum *„refuzul de a coopera”*, entitatea raportoare va fi obligată să procure echipamentele solicitate de inspector.

Pentru mai multă claritate, dar și pentru a exclude abuzurile, urmează a fi precizat ce înseamnă *„mijloace de comunicare și alte echipamente tehnice”*, adică care sunt acele mijloace de comunicare și alte echipamente tehnice pe care entitatea raportoare urmează să le pună la dispoziția reprezentantului organelor cu funcție de supraveghere, ca pe viitor inspectorii să nu abuzeze de aceste cerințe.

– **alin. (2)** prevede că costurile aferente realizării obligațiilor prezăzute în alin.(1) sunt suportate de către entitatea raportoare supusă controlului. În legătură cu aceste prevederi, nu este clar, de ce entitățile raportoare, fiind obligate în scopul exercitării obligațiilor social utile să prezinte în mod gratuit informațiile și documentele în conformitate cu prevederile art. 12 alin. (3), sunt nevoite în același timp să suporte cheltuieli pentru asigurarea condițiilor și echipamentului pentru efectuarea controlului. Se propune de a exclude obligațiunea entităților raportoare de a suporta costurile organelor de control legate de fotografiere, filmare, înregistrare audio a materialelor necesare.

În conformitate cu art 21 alin. (3) al proiectului de Lege, accesul la informația deținută de Serviciu este contra plată.

(3) Serviciul, prin intermediul secretariatului, permite părților în cauză, accesul la informațiile deținute, fiind posibilă obținerea copiilor și a extraselor din dosar, **contra unui cost stabilit prin hotărârea Serviciului**, dacă se solicită copii de două sau mai multe ori.

- **alin. (3)** prevede că *Autenticitatea și concordanța copiilor documentelor cu originalul acestora, urmează a fi confirmată de către persoana împuternicită să reprezinte entitatea raportoare supusă controlului*. Urmează de menționat faptul că entitatea raportoare nu întotdeauna dispune de originalele tuturor documentelor solicitate, unele fiind păstrate în copii. În acest caz propunem să fie aplicată mențiunea „*copia corespunde copiei deținute*”, ce ar corespunde realității.
- **alin. (4)** prevede că *Conformitatea datelor conținute de sistemul IT sau ale copiilor păstrate pe suporturile de stocare a datelor, altele decât documentele, urmează a fi confirmate în formă scrisă cu indicarea conținutului păstrat pe suportul de stocare a datelor și tipul acestuia*. Considerăm oportun de concretizat ce anume trebuie confirmat, deoarece sintagma *Conformitatea datelor conținute de sistemul IT* este una foarte generală și nu oferă o claritate pentru a fi asumată o confirmare în acest sens și de către cine trebuie făcută această confirmare. Totodată, considerăm că urmează a fi revizuită necesitatea modului de confirmare a autenticității copiilor, fiind suficientă o ștampilă umedă. În caz contrar procesul de certificare a copiilor va dura o perioadă nejustificat de mare. Obiecția se referă și la procedura de confirmare a datelor din sistemul IT.

16. **Art.14** din Lege, urmează a fi completat cu următorul text:

“La fel, inspectorul informează despre dreptul entității raportoare de a fi asistată de un avocat pe tot parcursul controlului. La solicitarea entității raportoare sau a reprezentantului acesteia inspectorul are obligația să nu întreprindă oricare acțiuni, pînă la prezentarea avocatului, dar nu mai mult de 2 ori de la intervenirea solicitării.”

Completarea respectivă vine să garanteze dreptul la apărare a entității raportoare în cadrul controlului.

17. Se propune completarea **art. 15 alin. (1)** la final cu propoziția: „Explicațiile verbale vor fi colectate cu respectarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei interogate”.
18. La **art. 15 alin. (3)**, ultima propoziție a alin. (3) ce ține de neaplicarea alin. (1) – (2) a aceluiași articol urmează de concretizat, deoarece nu este clar ce are autorul în vedere. Totodată, nu este clară sintagma „*informarea prealabilă*” propunem să fie înlocuită cu expresia „*acordul scris prealabil*”.
19. La **art.16** de concretizat dacă raportul de control se completează în toate cazurile, sau cînd se constată încălcări.
20. Considerăm drept echitabil de a institui același termen de 30 zile pentru contestare în locul celor 14 zile prevăzute de **art. 17 alin. (1)**, ținând cont de faptul că Serviciul examinează obiecțiile entității în termen 30 de zile.
21. **Art. 17 alin. (2)** propunem să fie completat cu propoziția „*Raportul poate fi contestat de către entitatea raportoare în ordinea procedurii contenciosului administrativ*”.
22. **Art.18** se propune a fi exclus, deoarece nu este clară necesitatea întocmirii altui raport, se dublează circuitul documentar.
23. **Art. 18 (1) lit. b)** urmează a fi ajustat, deoarece este greșită trimiterea făcută la art. 14 (2), care de fapt nu există.
24. **Art. 22** se propune a revizui necesitatea emiterii de către serviciu a deciziei și procesului-verbal de verificare, din nou se dublează circuitul documentar. De asemenea nu e clar, amenziile se aplică de Serviciu și față de bănci sau doar față de entitățile aflate în competență.
25. La **art. 22 alin.(1)** sintagma „*actului constatator*” de substituit cu sintagma „*raportului de monitorizare*”.
26. **Art. 22 alin. (2)** prevede un termen de prescripție pentru aplicarea sancțiunii de 5 ani, pe care îl considerăm neechitabil comparativ cu termenul de prescripție prevăzut de Codul contravențional - de un an. Astfel, este de menționat că sancțiunile conform prezentei legi se aplică numai dacă nu se constată că există semnele componenței de infracțiune prevăzută de legea penală în care caz termenul de prescripție și va fi 5 ani. Astfel, considerăm că termenul de prescripție pentru încălcări și pentru infracțiuni nu poate fi egal.

Astfel se propune modificarea **alin. (2)**, după cum urmează:

“(2) Decizia Serviciului de aplicare a sancțiunilor poate fi adoptată nu mai tîrziu de 1 an de la depistarea încălcării și nu mai tîrziu de 2 ani de la comiterea acesteia sau din momentul finalizării încălcării.”

Aceste modificări vin să informeze practica de aplicare a sancțiunilor "administrative" de către autoritățile publice în Republica Moldova. Prin urmare, făcând analogie cu procedura de constatare a încălcărilor și aplicarea sancțiunilor din alte legi, precum și făcând trimitere la prevederile legislației contravenționale și penale de prescripție a răspunderii, considerăm micșorarea termenelor din prezentul articol, absolut obligatorie.

27. Pentru mai multă claritate se propune reformularea **alin. (4) a art. 22** după cum urmează:
„(4) Serviciul este obligat de a prezenta informația solicitată în formă scrisă în termenul care nu depășește 3 zile lucrătoare după data primirii cererii.”
28. Se propune de a completa **art. 22 alin. (5)** după sintagma „**secretelor comerciale**” cu sintagma „**sau oricăror altor tipuri de secrete protejate de legislație**”.
29. Se propune următoarea redacție a **art. 22 alin. (7)**: „În cazul în care decizia de a aplica sancțiunile este contestată, **aceasta va fi publicată după rămânerea definitivă a hotărârii organului abilitat cu examinarea ei, sau a hotărârii judecătorești de respingere a contestației.**”
30. Se propune de a regîndi redacția **alin. (8), art. 22**, deoarece prin prevederea dată băncile mici consideră că sunt discriminate, deoarece informațiile privind încălcările în cadrul băncilor de importanță sistemică permanent pot fi considerate ca fiind cu risc înalt pentru stabilitatea financiară. Astfel se creează impresia că imaginea băncilor mari, indiferent de încălcările comise mereu va fi protejată.
Ar fi oportun ca decizia privind publicarea/nepublicarea *identității persoanelor responsabile, sau a datelor cu caracter personal ale acestora* sa fie bazată în toate cazurile pe gravitatea încălcărilor.
31. Se propune modificarea redacției **alin. (9) art. 22** după cum urmează:
„9) Serviciul asigură publicarea oricărei informații în conformitate cu prezentul articol și le păstrează pe pagina web al acestuia pentru o perioadă de cinci ani de la publicare. Datele cu caracter personal ale persoanei fizice pot fi eliminate, la cererea acesteia **până la expirarea termenului de cinci ani. Datele cu caracter personal ale persoanei fizice din informațiile publicate vor fi eliminate de Serviciu după 1 an de la publicarea informațiilor.**”
32. La **art. 22** sunt două alineate numerotate cu cifra (9), prin urmare cel de-al doilea urmează a fi numerotat cu cifra (10). Se propune modificarea acestuia după cum urmează:
“(10) Deciziile și prescripțiile Serviciului, prevăzute la art.34 alin. (1) lit. a) și b) din prezenta Lege, întră în vigoare la momentul adoptării, iar cele prevăzute la art. 34 alin. 1 lit. c), d) și e) sunt executorii doar după expirarea termenului de atac, iar în cazul contestării în instanța de judecată – după devenirea definitivă a actului judecătoresc.
Această propunere se argumentează prin severitatea sancțiunilor prevăzute la art.34 alin. (1) lit.a), c) – e) din Lege, aplicarea cărora ar putea produce efecte negative iremediabile față de entitățile raportoare, deaceia considerăm că acestea vor putea deveni executorii doar după trecerea testului legalității în instanța de judecată.”
33. La **art.23** se propune de a indica termenii și condițiile de contestare. De asemenea nu e clară destinația mijloacelor bănești incasate de la entități (buget de stat sau al instituției).
34. Cu referire la **art. 24-25** ale proiectului. Nu este clar din proiectul de lege (i) în ce condiții se perfectează fișa de conformitate, la solicitarea Serviciului sau din oficiu, (ii) dacă informația completată în Fișa de conformitate va fi accesibilă publicului larg sau nu, luînd în considerație că conține date sensibile cu caracter secret. Suplimentar, considerăm oportun să fie aduse precizări și detalieri privind modul de completare a informațiilor prevăzute la art. 25 Fișa de conformitate:
- **pct. 7), 10), 11)** – dacă se referă la numărul total de clienți sau doar la clienți activi.
 - **pct. 9)** - cum va fi completat numărul de clienți pentru fiecare categorie de risc prevăzută în proiect (risc scăzut; risc mediu; risc sporit), avînd în vedere că entitățile raportoare (în cazul nostru băncile licențiate) aplică diferite gradări la categoria de risc (mai mult de 3, cu implementarea softurilor corespunzătoare la gradarea aplicată)
 - **pct. 12) și 13)** – dacă se referă la numărul clienților care au beneficiari efectivi PEP, rezidenți sau străini sau numărul beneficiarilor efectivi. Pot exista cazuri cînd există mai mulți clienți cu același beneficiar efectiv.
 - **pct. 16)** – cum se va proceda în cazurile în care pentru o tranzacție s-au îndeplinit mai multe criterii din alin. a)-d), se va raporta aceeași tranzacție de mai multe ori?

- **pct. 17) și 18)** de detaliat concret ce date urmează să fie oferite de entitățile raportoare, cel puțin să se facă referință la articole specifice din Lege. Totodată să fie explicat prin ce se deosebesc cerințele din pct. 17) față de cele din pct. 18).
- **pct. 21)** – aceleași informații sunt solicitate în pct. 16;
- **pct. 22)** – aceleași informații sunt solicitate în pct. 14), 15) și 19).

Totodată, intervenim cu propunerea de a **exclude din proiectul de Lege detaliile referitoare la cerințele vis-a-vis de completarea "Fișei de conformitate"**. Considerăm că cerințele respective urmează a fi stabilite printr-un Ordin special al Serviciului.

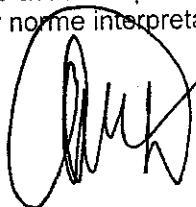
35. La **art. 29 lit. b)** sintagma „art. 26” urmează a fi substituită cu sintagma „art.27”, deoarece art. 26 definește încălcările ușoare și nu pe cele grave.
36. În **art. 37** trimiterea făcută la art. 21 pare a fi eronată.
37. La **art. 36** se propune de a substitui sintagma „sunt în drept” cu sintagma „sunt obligați”, aceasta pentru a nu admite abuzuri în aplicarea sancțiunilor de către organele cu funcție de supraveghere.
38. La **art. 42, alin. (2)** se propune substituirea sintagmei „emiterii doar în partea ce ține de aplicarea amenziilor” de la sfârșitul alineatului cu sintagma „**rămânerii definitivă a hotărârii instanței de judecată**”.
39. Considerăm oportună **excluderea art.45** din Lege care se referă la neidentificarea persoanei expuse politic și neaplicarea procedurilor în funcție de riscul generat de persoanele expuse politic.
Entitățile raportoare și în special băncile licențiate nu dispun de instrumentele necesare pentru identificarea persoanelor expuse politic. La moment la nivel național nu există o bază unică de date privind informația despre persoanele expuse politic și autoritatea publică responsabilă de actualizarea acestei baze unice de date, astfel băncile la moment sunt obligate să-și creeze baze de date proprii, reieșind din sursele disponibile și care nu asigură identificarea tuturor persoanelor expuse politic la nivel național. Despre acest aspect, s-a discutat în cadrul mai multor reuniuni, însă la nivel național nu se întreprind careva acțiuni concrete în acest sens.
40. Se propune **excluderea art. 47** din Lege cu referire la neidentificarea sursei bunurilor persoanei expuse politic, pe motiv că entitățile raportoare nu dețin instrumente de identificare a sursei bunurilor persoanelor expuse politic, iar în procesul de analiză Banca poate utiliza doar sursele deschise de informații, care în mare parte nu conțin date oficiale despre bunurile persoanelor expuse politic.
41. La **art. 51 alin. (1)** urmează a fi ajustată limita de raportare a tranzacțiilor realizate în numerar de la 100 000 lei la 200 000 lei, așa cum prevede și art. 11 alin. (2) al Legii nr.308 din 22.12.2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului că entitățile raportoare informează SPCSB despre activitățile sau tranzacțiile clienților realizate în numerar, printr-o operațiune cu o valoare de cel puțin 200000 de lei.
42. Totodată la **art. 51** considerăm oportun să fie concretizată sintagma „operațiuni în numerar care pot avea o legătură între ele”, având în vedere că prevederile art. 11 alin. (2) al Legii nr. 308 din 22.12.2017 nu conține explicații concrete pe ce criterii operațiunile în numerar pot avea o legătură între ele, considerăm necesar de a stabili criterii clare la acest subiect.
43. La **art. 51** cu referire la încălcarea ce ține de neinformarea Serviciului în termenele stabilite despre activitățile sau tranzacțiile realizate în numerar, propunem să fie modificate sancțiunile, având în vedere faptul, că volumul activităților sau tranzacțiilor realizate în numerar printr-o operațiune cu o valoare de cel puțin 200 000 MDL ori prin mai multe operațiuni în numerar care pot avea o legătură între ele este unul foarte mare și în activitățile de creare, redactare și verificare sunt implicați mai mulți angajați, și astfel nu pot fi în totalitate excluse erorile, cauzate de factorul uman. Totodată acest proces este unul complex și nu poate fi complet automatizat. Se propune micșorarea sancțiunilor și/sau prevederea avertizărilor în cazurile, când impactul este unul nesemnificativ.
44. La **art. 53** propunem să fie modificate sancțiunile pentru nerespectarea cerințelor privind completarea formularului special. Redactarea formularelor speciale este un proces foarte minuțios, complex și voluminos, din care motive pot fi admise neintenționat erori, chiar și neînsemnate, prin urmare este nejustificat de a plica asemenea sancțiuni în aceste cazuri. De menționat că entitățile raportoare întâmpină mari deficiențe la completarea unor spații în formularele speciale, îndeosebi aceasta se referă la spațiul FL 62 „Destinația plății”, care în multe cazuri la recepționarea transferurilor valutare de peste hotare prin sistemul SWIFT nu este indicată destinația plății, iar băncile în aceste situații sunt nevoite să întreprindă un șir de investigații suplimentare pentru a identifica destinația plății.

De notat, că Ordinul nr. 18 din 08.06.2018 „Cu privire la raportarea activităților care cad sub incidența Legii cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului”, al SPCSB, nu stipulează toate criteriile pentru completarea corectă a câmpurilor din formularele speciale stabilite de Serviciu în actele sale normative. Aceste criterii, de regulă, se includ de către SPCSB în scrisori de înștiințare, care se remit în adresa entităților raportoare și care neavînd statut de acte normative au caracter de recomandare. Prin urmare, se impune mai întîi excluderea tuturor deficiențelor cu care se confruntă băncile licențiate la completarea formularelor speciale și doar ulterior aplicarea unor sancțiuni pentru necompletarea conformă a formularelor speciale.

45. Încălcarea descrisă în **art. 54** al proiectului – Încălcarea obligațiilor de confidențialitate, diferă de prevederile Legii nr. 308, care condiționează posibilitatea oferirii informației la cererea clientului. Considerăm necesar de precizat componența încălcării descrise în art. 54 astfel încât să nu contravină Legii nr. 308/2017 prin completarea cu fraza „*contrar prevederilor legislației în vigoare*”.
46. Componența încălcării prevăzute în **art. 55** al proiectului de lege - neasigurarea păstrării secretului comercial, bancar sau profesional în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor. Considerăm necesar de formulat mai precis acțiunile pentru care poate surveni pedeapsa conform art. 55. Încălcarea regulilor de furnizare a informației ce constituie secret bancar, comercial sau profesional nu reprezintă o încălcare în domeniul combaterii spălării banilor.
47. La **art. 56 alin. (1)** și **art. 58 alin. (1)** considerăm necesară precizarea sintagmei “a informației disponibile privind relațiile lor de afaceri (**cu cine? Exemp.: clienți, bănci corespondente, etc.**) și natura acestor relații”.
48. Componența încălcării descrise în **art. 58** cuprinde întocmai încălcarea descrisă în art. 56 doar că suplimentar include și neprezentarea rezultatelor evaluării în domeniul propriu, care constituie faptă (inacțiune) aparte. **Considerăm necesar delimitarea strictă a faptelor care constituie latura obiectivă a încălcării prevăzute de art. 56 și cea de la art. 58.**
49. În denumirea **art. 59**, reieșind din descrierea încălcării, cuvântul „*necesitatea*” urmează să fie înlocuit cu cuvântul „*nesistarea*”.
50. La **art. 60 alin. (1)** se propune de a exclude sintagma “precum și de criteriile și factorii stabiliți de organele cu funcții de supraveghere,” din motiv că în actele normative, inclusiv și ale organelor cu funcții de supraveghere nu sunt stabilite criteriile și/sau factorii, conform cărora trebuie să se efectueze identificarea și evaluarea riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, acest proces se desfășoară ținând cont de evaluarea riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului la nivel național.
51. La **art. 63 alin.(1)** din Lege considerăm oportun, ca Legea să intre în vigoare în termen de 6 luni de la data publicării ei, din considerentul că și Băncile au nevoie de timp pentru a-și aduce în concordanță actele sale normative cu prevederile Legii și alte acte juridice (ca exemp.: fișele de post, responsabilitățile persoanelor responsabile de domeniul AML, etc.).
52. Este de menționat faptul că pentru încălcarea de către Bancă a prevederilor Legii nr. 308/2017, BNM este autorizată să aplice sancțiuni stabilite de art. 141 al Legii privind activitatea băncilor, care diferă de sancțiunile din proiectul de lege. Astfel, urmează de reglementat modul în care vor fi aplicate în paralel diferite sancțiuni, în baza diferitor acte legislative, pentru aceleași încălcări.
53. Este necesar de menționat că mai multe prevederi ale Legii creează confuzii în privința modului de aplicare, și anume care cerințe se aplică exclusiv Serviciului și care altor organe cu funcții de supraveghere menționate la art.3, luând în considerare că acestea aplică norme proprii de efectuare a controalelor ce nu corespund într-un fel cu cele descrise în proiectul Legii. Spre exemplu: Serviciul efectuează vizitele de verificare conform competenței stabilite în art. 4, alin. (5) sau la toate entitățile raportoare; nu este clar dacă toate acțiunile descrise în privința Serviciului se referă doar la entitățile raportoare prevăzute în art. 4, alin. (5), iar Băncile vor fi supravegheate în sensul proiectului de lege doar de către BNM, care se va ghida la aplicarea sancțiunilor de capitolul IV.

În contextul celor menționate mai sus, comunitatea bancară consideră că textul proiectului urmează a fi revizuit integral. Totodată, considerăm oportun de a organiza o ședință comună a reprezentanților entităților raportoare cu reprezentanții organelor cu funcții de supraveghere (Banca Națională a Moldovei și Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor) sub egida Ministerului Justiției al R.M. pentru a dezbate proiectul Legii prezentat. Considerăm că o astfel de ședință ar fi binevenită, în scopul introducerii concretizărilor necesare pentru a evita implementarea unor norme interpretabile și pentru a asigura o aplicare corectă și uniformă a acestei Legi.

Nicolae DORIN
Președinte

CAMERA NOTARIALĂ

adresa: MD-2012, str. București 90, of.16

www.cnm.md, camera.notariala@cnm.md, (022) 000 701, (022) 000 702, 061077753

Nr. 186 din 23 septembrie 2019

Cancelaria de Stat a Republicii Moldova

Copia: Ministerului Justiției

Prin prezenta Camera Notarială, Vă informează că a examinat solicitarea Dvs. pentru avizarea și expertizarea anticorupție PHG privind aprobarea proiectului de lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor (număr unic 514/MJ/2019) și în conformitate cu art. 49 lit. q) al Legii 69 din 14.04.2016 cu privire la organizarea activității notariale expediază opinia consultativă aprobată prin Decizia Consiliului Camerei Notariale nr. 2 din 23 septembrie 2019 asupra proiectului menționat supra.

Anexa: Opinia consultativă pe 13 pagini

Cu considerațiune,
Președinte al Camerei Notariale

LAZU Aurelia

MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
Intrare Nr. _____
" 24 " 09 2019

Acest document conține date cu caracter personal, prelucrate în cadrul sistemului de evidență nr. 0002403-001, înregistrat în Registrul de evidență al operatorilor de date cu caracter personal www.registru.datepersonale.md. Prelucrarea ulterioară a acestor date poate fi efectuată numai în condițiile prevăzute de Legea privind protecția datelor cu caracter personal.

Opinia consultativă

asupra Proiectului de Lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor

Camera Notarială a examinat proiectul Legii privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor și formulează prezenta opinie:

Prezentul proiect a fost elaborat de Ministerul Justiției în comun cu Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor în scopul asigurării securității statului, protejării sistemului național financiar – bancar, financiar – nebanca și a liber – profesioniștilor, apărării drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice, precum și ale statului.

Solicitantul, *într-un termen foarte restrâns (7 zile lucrătoare)*, solicită de a fi prezentat avizul la o Lege, foarte IMPORTANTĂ pentru notari, care conține **63 de articole**, grupate în cinci capitole.

La elaborarea avizului la proiectului de lege *privind procedura de constatarea a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor*, Camera Notarială s-a condus de prevederile legale prevăzute de:

- Constituția Republicii Moldova,
- Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale (CEDO), Roma, 4.XI.1950;
- Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20.05.2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei;
- Cerințele standardelor internaționale privind prevenirea și combaterea spălării banilor, finanțării terorismului și a proliferării armelor de distrugere în masă, adoptate de către Grupul de Acțiune Financiară Internațională (GAFI);
- Prevederile Legii nr. 308 din 22.12.2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (inclusiv art. 35 alin. (2) lit. e) din Legea menționată);
- Codul contravențional, Nr. 218, din 24.10.2008;
- Codul administrativ, Nr. 116, din 19.07.2018;
- Codul muncii, Nr. 154, din 28.03.2003;
- Legea Nr. 69 din 14.04.2016 cu privire la organizarea activității notarilor;
- Legea Nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative;
- Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO),
- Principiile dreptului etc.;
- Dicționarul limbii române.

De principiu susținem abordarea strategică a modului de constatare a încălcărilor legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului de către entitățile raportoare, reprezentanții acestora precum și modul de aplicare a sancțiunilor în corespundere directă cu cerințele art. 58 – 62 din Directiva 2015/849 și recomandarea 35 FATF.

Ține de apreciat că ajustarea legislației din domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului în vederea atragerii la răspundere a persoanelor juridice și fizice pentru încălcări grave, repetate sau sistematice ale cerințelor referitoare la măsurile de precauție privind clientela, păstrarea evidențelor și raportarea tranzacțiilor suspecte, face parte din măsurile prevăzute în Planul de acțiuni privind reducerea riscurilor în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2017-2019, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 791 din 11.10.2017.

Totodată, necesitatea adoptării Legii privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, reiese și din prevederile art. 35 alin. (2), lit. e) din Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, unde s-a menționat **expres: e) sancțiuni pecuniare sub formă de amendă: – în mărime dublă din valoarea beneficiului rezultat din încălcarea obligațiilor prevăzute de prezenta lege, în cazul în care beneficiul respectiv poate fi stabilit, sau în mărimea echivalentului în lei al sumei de până la 1 000 000 de euro, calculat conform cursului oficial al leului moldovenesc la data comiterii încălcării; – în mărime de până la echivalentul în lei al sumei de 5 000 000 de euro, calculat la cursul oficial al leului moldovenesc la data comiterii încălcării, sau 10% din cifra de afaceri pentru anul precedent – pentru entitățile raportoare de la art. 4 alin. (1) lit. a), c), h) și i) [Art.35 al.(2), lit. e) va intra în vigoare la data adoptării legii cu privire la procedura de constatare a încălcărilor în domeniul spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a amenzii].**

În conformitate cu articolul 35 alin. (1) și (2) din Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului care prevede că „**Încălcarea prevederilor prezentei legi atrage, după caz, răspunderea disciplinară, pecuniară, contravențională, penală sau alte tipuri de răspundere în conformitate cu legislația în vigoare. În cazul nerespectării prevederilor prezentei legi și ale actelor subordonate acestei legi, față de entitățile raportoare prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. a)–l) sunt aplicate următoarele tipuri de sancțiuni: a) declarația publică în mass-media, în care se identifică persoana fizică sau juridică și natura încălcării; b) prescripția prin care se impune persoanei fizice sau juridice încetarea comportamentului respectiv și abținerea de la repetarea acestuia; c) retragerea sau suspendarea autorizației, licenței de activitate, în cazul în care activitatea entității raportoare constituie obiectul autorizării sau licențierii; d) interdicția temporară de a exercita funcții de conducere în entitățile raportoare de către oricare persoană cu funcții de conducere de rang superior într-o entitate raportoare sau de către oricare altă persoană fizică, declarate responsabile de încălcare; ...”**

Codul muncii prevede ca sanctiuni disciplinare: a) avertismentul; b) mustrarea; c) mustrarea aspră; d) concedierea, iar pentru unele categorii de salariați și alte sanctiuni disciplinare.

În conformitate cu prevederile Legii cu privire la organizarea activității notarilor:

- Activitatea **notarului se suspendă** în următoarele cazuri: ... i) nerespectarea unor obligații pasibile de aplicarea sancțiunii disciplinare prevăzute la art. 66 alin. (1) lit. c); **Suspendarea activității notarului se dispune prin ordin al ministrului justiției**. În cazul prevăzut la alin. (1) lit. i), suspendarea se dispune prin ordinul ministrului justiției în baza unei hotărâri a Colegiului disciplinar (art. 41 alin. (1) și (2));
- Activitatea notarului **încetează** în următoarele cazuri: ... d) **retragerea licenței**; ... În cazul prevăzut la alin. (1) lit. d), **încetarea activității notarului se dispune prin ordinul ministrului justiției în baza hotărârii Colegiului disciplinar** (art. 42 alin. (1) și (4));
- În cazul în care se constată că sunt încălcate prevederile art. 64, notarilor li se aplică următoarele sanctiuni disciplinare: a) avertisment scris; b) mustrare; c) **amendă** de la 30 la 300 de unități convenționale. Plata amenzii se face în termen de 30 de zile de la data emiterii deciziei privind aplicarea sancțiunii și constituie venit la bugetul Camerei Notariale; d) suspendarea activității pe o perioadă de până la 4 luni; e) retragerea licenței (art. 66 alin. (1));
- Notarul poartă **răspundere disciplinară** pentru: a) lipsa biroului notarial sau amenajarea/reamenajarea biroului notarial contrar cerințelor legale; b) încălcarea normelor de competență; c) neacumularea numărului de ore academice anuale de instruire; d) refuzul nemotivat de a permite accesul persoanelor împuternicite să efectueze un control în biroul notarului și/sau refuzul nemotivat de a prezenta actele solicitate; e) ne vărsarea contribuțiilor obligatorii la contul Camerei Notariale timp de 3 luni de la scadență; f) lipsa unui contract de asigurare de răspundere profesională sau încheierea contractului de asigurare de răspundere civilă cu o sumă asigurată inferioară sumei minime stabilite de Adunarea Generală a Notarilor; g) nerespectarea intenționată a hotărârilor organelor profesionale; h) refuzul nemotivat de a primi notari stagiați pentru efectuarea stagiului profesional; i) încălcarea modului de efectuare a stagiului profesional; j) neîndeplinirea obligației privind ținerea registrelor actelor notariale sau ținerea neconformă și incompletă a registrelor; k) **divulgarea secretului profesional**; l) publicitatea activității sale, calităților sale profesionale sau a biroului său notarial; m) absența sistematică nejustificată de la birou sau încălcarea sistematică a programului de lucru anunțat; n) depășirea termenului de absență de la birou prevăzut la art. 40 alin. (5); o) refuzul neîntemeiat de a îndeplini acte notariale sau acțiuni notariale; p) încălcarea gravă sau sistematică a altor obligații profesionale stabilite prin lege; [Art.64 lit. q) abrogată prin LP158 din 26.07.18; MO358-364/21.09.18 art.593] r) încălcarea prevederilor Codului de etică al notarilor, pasibilă de răspunderea disciplinară, în baza hotărârii Comisiei de etică (art. 64).

Potrivit Dicționarului limbii române, răspundere pecuniară – este o răspundere bănească, financiară, iar Codul contravențional în art. 34 alin. (1) stabilește că Amenda este o sancțiune pecuniară, care se aplică în cazurile și în limitele prevăzute de prezentul cod. Amenda se stabilește în unități convenționale. O unitate convențională este egală cu 50 lei.

În coraborare cu prevederile Codului contravențional, art. 66 alin. (1) lit. c) din Legea cu privire la organizarea activității notarilor, prevede că „În cazul în care se constată că sunt încălcate prevederile art. 64, notarilor li se aplică următoarele sancțiuni disciplinare: ... c) amendă de la 30 la 300 de unități convenționale ...”

Proiectului de hotărâre privind aprobarea proiectului de lege privind procedura de constatarea a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, prevede că organele cu funcții de supraveghere *au competența de a aplica sancțiuni pecuniare prevăzute de prezenta lege pentru încălcarea prevederilor Legii nr. 308/2017*. Amintim că legea care stabilește principiile de exercitare a activității notarilor, statutul notarului și al notarului stagiar, modalitățile de organizare și autoadministrare a notarilor, precum și modalitățile de control al activității acestora, nu prevede răspunderea pecuniară a notarilor, care, de fapt, este obiectul legii privind procedura de constatarea a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor.

Prevederile art. 65 alin. (1) și (2) din Legea cu privire la organizarea activității notarilor, stabilesc că Sancțiunea disciplinară poate fi aplicată în cel mult 3 ani de la constatarea încălcării, dar nu mai târziu de 5 ani de la comiterea abaterii disciplinare. În acest termen nu se include perioada absenței notarului de la birou, a suspendării sau încetarea activității notarului. Termenul de prescripție se întrerupe odată cu intentarea procedurii disciplinare, precum și în cazul inițierii unei cauze penale, civile sau contravenționale. În cazul în care dintr-o hotărâre definitivă a unei instanțe judecătorești naționale sau internaționale rezultă că notarul a săvârșit o abatere disciplinară, sancțiunea disciplinară poate fi aplicată în termen de un an de la data la care a devenit irevocabilă hotărârea instanței judecătorești, dar nu mai târziu de 2 ani de la data comiterii abaterii disciplinare.

În această ordine de idei, conchidem că Legea cu privire la organizarea activității notarilor a prevăzut, detaliat, procedura de sancționare a notarilor, sumele MAXIME ale amenzilor, termenele de prescripție, cât și organele care aplică sancțiunile, pe când prevederile proiectului Legii privind procedura de constatarea a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, în esența lor, vin în contradicție cu prevederile legale susmenționate, cât și cu alte Legi organice.

Raționalizăm că contravențiile prevăzute la articolele 291² – 291⁹ din Codul contravențional, care se examinează de către Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, în conformitate cu art. 401¹ Cod contravențional, care urmează a fi aplicate, inclusiv și față de notari, sunt suficiente și reglementează pe deplin modul de aplicare a sancțiunilor în cazul încălcării prevederilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului,

motiv din care **NU mai este necesară o reglementare legală** față de notari (ceea ce și se produce prin acest proiect de Lege).

Proiectului de hotărâre privind aprobarea proiectului de lege privind procedura de constatarea a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, reprezintă **o reglementare DUBLĂ**, cu atât mai mult că, până la prezent, articolele 291² – 291⁹ din Codul contravențional, nici nu s-au aplicat în practică față de notari, spre a se demonstra/justifica necesitatea introducerii unor noi modificări, reieșind din practica aplicării lor.

Sub acest aspect, proiectul Legii privind procedura de constatarea a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, după cum este formulat, în privința notarilor, **nu reiese din necesitățile, reale, practice** ale Republicii Moldova.

*Notarul este **obligat să păstreze secretul profesional** cu privire la actele îndeplinite și faptele ce i-au devenit cunoscute în cadrul activității sale, indiferent de modul de obținere ori sursa informației, inclusiv după încetarea activității sale. Informații cu privire la actele notariale îndeplinite se pun la dispoziția: a) persoanei în numele căreia aceste acte au fost îndeplinite sau reprezentantului acesteia. Informația cu privire la testament se eliberează doar la cererea personală a testatorului, iar terților – numai după decesul testatorului, în modul stabilit de legislație, dacă testatorul nu a degrevat notarul de obligația de a păstra secretul profesional; b) instanței de judecată, la prezentarea încheierii judecătorești, procuraturii și organelor de urmărire penală, în baza ordonanței acestor organe și cu autorizarea judecătorești de instrucție, în legătură cu cauzele penale, civile sau contravenționale aflate în curs de examinare; c) organelor de control asupra activității notariale, în limita controlului efectuat; d) executorului judecătoresc, în legătură cu procedura de executare ce ține de dosarele succesoriale instrumentate de notari; e) Serviciului Fiscal de Stat, conform normelor stabilite de lege. [Art.7 al.(2), lit. e) modificată prin LP178 din 21.07.17, MO301-315/18.08.17 art.537] Până la intentarea cauzei penale sau contravenționale, notarul va prezenta informația privind înregistrarea sau neînregistrarea actului ori a acțiunii notariale în registrul actelor notariale, la cererea procuraturii sau a organului de urmărire penală, cu prezentarea obligatorie de către acesta a informației privind numărul de înregistrare, data înregistrării, solicitantul actului notarial și tipul actului notarial. Persoanele cărora le-au devenit cunoscute informații deținute de notar în legătură cu îndeplinirea obligațiilor lor de serviciu sau de muncă sunt obligate să păstreze confidențialitatea acestor informații. **Nerespectarea obligației respective atrage răspundere disciplinară și civilă.** Notarul nu are obligația de a păstra secretul profesional și poate oferi informațiile deținute în următoarele cazuri: a) existența consimțământului scris al solicitantului actului notarial, expus în documentul notarial sau într-un alt document. Acest consimțământ poate fi exprimat de reprezentantul solicitantului sau, în caz de deces al solicitantului, de succesorii acestuia; b) în cadrul unui proces intentat de către solicitantul actului notarial împotriva notarului, în temeiul încheierii instanței de judecată. **Eliberarea de obligația de a păstra secretul profesional se aplică în cazul în care comunicarea***

informațiilor respective nu lezează drepturile și interesele legitime ale altor persoane. Dacă există îndoieli cu privire la obligativitatea oferirii unei informații, notarul poate cere avizul Camerei Notariale în această privință (art. 7).

Conform articolului 1 alin. (3) din Constituție Republica Moldova se declară a fi **un stat de drept și democratic.**

Statul de drept presupune, *inter alia*, asigurarea legalității și a certitudinii juridice. Principiile legalității și al certitudinii juridice sunt esențiale pentru garantarea încrederii în statul de drept și constituie o protecție împotriva arbitrarului.

Asigurarea și respectarea acestor principii obligă statul să edicteze într-o manieră clară și previzibilă normele adoptate. Principiul legalității, fiind o componentă a statului de drept, îl obligă pe legislator ca acesta să reglementeze în mod clar competența instanței de judecată, cât și a organelor administrative la examinarea cauzelor contravenționale, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului.

Potrivit art. 115 alin. (4) din Constituție, *organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sunt stabilite prin lege organică.* Astfel, în virtutea acestei norme constituționale legislatorului îi revine sarcina să delimiteze în mod clar atribuțiile instanțelor de judecată de competența altor autorități.

Prevederile art. 42 alin. (2) al proiectului legii privind procedura de constatarea a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, *Deciziile organelor cu funcții de supraveghere competente să aplice sancțiuni, prin care se aplică **amenda și totodată este solicitată retragerea sau suspendarea autorizației, licenței de activitate aplicate în condițiile art. 39 din prezenta lege este definitivă și executivă din momentul emiterii doar în partea ce ține de aplicarea amenzii,*** nu sunt clare și urmează a fi precizate.

Art. 42 alin. (1) al proiectului de Lege prevede că *Deciziile emise de către organele cu funcții de supraveghere competente să aplice sancțiuni pot fi contestate în termen de 15 zile de la comunicarea deciziei de către persoana care se consideră vătămată în drepturi în ordinea **procedurii de contencios administrativ.*** Reieșind din prevederile articolului citat *supra*, actele/rapoartele/deciziile adoptate de organele cu funcții de supraveghere sunt acte administrative cu caracter individual.

Conținutul proiectului Legii și procedura de aplicare a sancțiunilor cu „amendă”, **nu se corelează cu art. 10** din Codul administrativ, care prevede: *„Actul administrativ individual este orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public. Decizia autorității publice privind acordarea despăgubirilor pentru prejudiciile cauzate prin activitatea administrativă ilegală este un act administrativ individual.”*

Suplimentar, mai există și o altă neconcordanță: articolul 206 alin. (1), lit. a) din Codul administrativ stabilește: *acțiune în contencios administrativ poate fi depusă pentru: a) **anularea în tot sau în parte a unui act administrativ individual (acțiune în contestare)***, iar art.

209 alin. (1) din Codul administrativ menționează că *acțiunea în contestare și acțiunea în obligare se înaintează în decurs de 30 de zile, dacă legea nu prevede altfel ...*

Astfel, **se impune necesitatea argumentării (în proiectul Legii), a micșorării termenului de contestare a deciziilor doar la 15 zile, corect ar fi de păstrat termenul de 30 de zile.**

Din textul proiectului Legii privind procedura de constatarea a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor reiese că *Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, în calitate de organ cu funcții de supraveghere, este competent să aplice sancțiuni ... pentru entitățile raportoare prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 308/2017, iar în capitolul IV – Faptele ce constituie încălcări ale legislației cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului și sancțiunile aplicate – s-a prevăzut ca **sancțiune – amenda.***

Prevederile legale, stabilite la capitolul II a proiectului Legii privind procedura de constatarea a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor - Verificarea conformității entităților raportoare – efectuarea vizitelor de verificare a conformității la entitățile raportoare se finalizează:

- prin întocmirea unui **Proces-verbal de verificare ...** (art. 10),
mai apoi,
- apare un ALT DOCUMENT – *Raport de control* (art. 11, 16),
asupra căruia **se ÎNAINTEAZĂ OBIECȚII**, în decurs de 30 de zile,
- ca, în urma examinării obiecțiilor, **Serviciul să emită UN RAPORT** (?!),
iar la art. 18
- se indică un alt document – *Raport de monitorizare*
și, ÎN FINAL,
- **Deciziile** (un alt document, prevăzut la art. 22 alin. (9) sunt executorii din momentul emiterii,

Însă, legislatorul a omis să reglementeze în proiectului Legii privind procedura de constatarea a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, **procedura de contestare a acestor multiple denumiri de acte**, rapoarte, decizii etc.

Există o neclaritate,

- dacă sancțiunea aplicată cu „amenda” este o sancțiune CONTRAVENȚIONALĂ,
după cum reiese și din Nota informativă la proiectul de Lege,
apoi,
- TOATE actele/deciziile, prin care **se aplică aceste sancțiuni**, urmează a fi contestate conform prevederilor Codului contravențional,
dar,
- de ce în art. 42 alin. (2) din proiectul Legii **se invocă procedura contenciosului administrativ?**

În final, rămâne o NECLARITATE:

- de care, totuși, prevederi legale, principiul urmează să se conducă notarii când contestă Actele emise/adoptate de organele cu funcții de supraveghere: (1) de normele și principiile Codului contravențional, or (2) de normele și principiile Codului administrativ?

Articolul 4 alin. (1) lit. a), c), h) și i) din Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, prevede: *Sub incidența prezentei legi cad următoarele persoane fizice și juridice, denumite în continuare entități raportoare: a) băncile specificate în Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor; c) societățile de registru, societățile de investiții, Depozitarul central unic, operatorii de piață, operatorii de sistem, asiguratorii (reasiguratorii), intermediarii în asigurări și/sau în reasigurări persoane juridice, Biroul Național al Asiguratorilor de Autovehicule, fondurile nestatale de pensii, organizațiile de microfinanțare, asociațiile de economii și împrumut, asociațiile centrale ale asociațiilor de economii și împrumut; h) locatorii persoane juridice care practică activitate de întreprinzător și transmit, în condițiile contractului de leasing, locatarilor, la solicitarea acestora, pentru o anumită perioadă, dreptul de posesiune și/sau de folosință asupra unui bun ai cărui proprietari sunt, cu sau fără transmiterea dreptului de proprietate asupra bunului la expirarea contractului; i) societățile de plată, societățile emitente de monedă electronică și furnizorii de servicii poștale care activează în conformitate cu Legea nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică;*

deci, din cele menționate *supra*, **notarii, avocații și alți liber-profesionist** - ce au fost prevăzuți la lit. g) alin. (1) art. 4 din Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, la prima vedere, nu ar cădea sub incidența Legii privind procedura de constatarea a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, ceea ce este inadmisibil.

Legislatorul folosește un procedeu legislativ intolerabil în formularea existentă în proiectul de lege când folosește sintagma: „ ... **aplicată entității raportoare alta decât cea prevăzută la art. 4 alin. (1) lit. a), c), h) și i) din Legea nr. 308/2017 ...** ”, ceea ce înseamnă că sintagma respectivă este aplicabilă față de toate entitățile raportoare, cu excepția entităților prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. a), c), h) și i) din Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, adică, cu aplicare inclusiv și față de notari, menționați la lit. g) alin. (1) art. 4 din Legea menționată *supra*, ceea ce nu este corect.

Astfel, în articolul 54 din Legea cu privire la actele normative, sunt redată regulile ce urmează a fi respectate în textul proiectului actului normativ, inclusiv **principiile activității de legiferare**, stabilite la art. 3, care, *în opinia noastră*, nu au fost respectate cu exactitate la elaborarea acestui proiect de lege.

Principiul legalității, menționat în art. 5 din Codul contravențional, stabilește că: *Nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei contravenții, nici supus sancțiunii contravenționale decât în conformitate cu legea contravențională. Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii contravenționale sînt interzise.* Pe când, conform proiectului de Lege înaintat spre avizare, **sancționarea notarilor nu este expres**

prevăzută, ea ar reieși din formularea ambiguă formulată de legislator „... **aplicată entității raportoare alta decât cea prevăzută la art. 4 alin. (1) lit. a), c), h) și i) din Legea nr. 308/2017 ...**”, dar, având la bază principiul legalității, **este interzisă** interpretarea extensivă defavorabilă.

Din acest considerent, sintagma „... **aplicată entității raportoare ALTA decât cea PREVĂZUTĂ la art. 4 alin. (1) lit. a), c), h) și i) din Legea nr. 308/2017 ...**”,

expusă în: **lit. c)** alin. (1); **lit. a); b); e)** art. 43; **lit. c)** alin. (1); **lit. a); b); e)** alin. (2) art. 44; **lit. c)** alin. (1); **lit. a); b); e)** alin. (2) art. 45; **lit. c)** alin. (1); **lit. a); b); e)** alin. (2) art. 46; **lit. c)** alin. (1); **lit. a); b); e)** alin. (2) art. 47; **lit. c)** alin. (1); **lit. a), b); e)** alin. (2) art. 48; **lit. c)** alin. (1); **lit. a); b); e)** alin. (2) art. 49; **lit. c)** alin. (1); **lit. a); e)** alin. (2) art. 50; **lit. c)** alin. (1); **lit. a); b)** alin. (2) art. 51; **lit. c)** alin. (1); **lit. a); b); e)** alin. (2) art. 52; **lit. c)** alin. (1); **lit. a); b); e)** alin. (2) art. 53; **lit. c)** alin. (1); **lit. a); b); e)** alin. (2) art. 54; **lit. c)** alin. (1); **lit. a); b), e)** alin. (2) art. 55; **lit. c)** alin. (1); **lit. a); b); e)** alin. (2) art. 56; **lit. c)** alin. (1); **lit. a); b); e)** art. 57; **lit. c)** alin. (1); **lit. a); b); e)** alin. (2) art. 58; **lit. c)** alin. (1); **lit. a); b); e)** alin. (2) art. 59; **lit. c)** alin. (1); **lit. a); b); e)** alin. (2) art. 60; **lit. a); b); e)** alin. (1) art. 61

a proiectului de Lege prin care se prevede sancționarea, inclusiv a notarilor menționați la lit. g) alin. (1) art. 4 din Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, este **INCORECTĂ și ILEGALĂ**, încălcându-se grav principiile activității de legiferare și cele ale statului de drept.

O altă confuzie se referă la sumele amenzilor, stabilite în prevederile proiectului de lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor, și anume sumele **de 20 000, 50 000, sau 1 000 000 MDL până la 1 000 000 EURO**, fără să existe o careva legătură de cauzalitate cu prevederile legale stabilite de Codul administrativ, sau alte legi organice, în care **amenzile sunt stabilite în bază unităților convenționale** (pentru detalii, a se vedea art. 34 din Codul contravențional - *O unitate convențională este egală cu 50 lei*), or cu Legea cu privire la organizarea activității notarilor, ș.a.

În nota informativă la proiectul de Lege privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor nu există nici o argumentare prin care legiuitorul ar justifica sumele exagerate a amenzilor pentru nerespectarea prevederilor Legii cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și lipsa de corelație cu prevederile normative existente în alte legi organice în vigoare.

Cu referire la amenzile calculate într-o valută străină, se impun mai multe întrebări retorice:

- *De când în Republica Moldova se aplică sancțiunile într-o valută străină (euro) ?*
- *Cine calculează venitul impozabil al notarului în valută străină (euro) ?*
- *De când plățile notariale se calculează în valută străină ?*
- *De când salariile în Republica Moldova se achită în valută străină ? ș.a.*

Inter se,

A Prezenta directivă se aplică următoarelor entități obligate: ... **(b) notari și alte persoane care exercită profesii juridice liberale, atunci când participă, în numele și pe seama clientului, la orice tranzacție financiară sau imobiliară, sau când acordă asistență pentru planificarea sau efectuarea tranzacțiilor pentru client referitoare la:** (i) cumpărarea și vânzarea de bunuri imobile sau entități comerciale; (ii) gestionarea banilor, a valorilor mobiliare sau a altor active ale clientului; (iii) deschiderea sau gestionarea de conturi bancare, conturi de economii sau conturi de valori mobiliare; (iv) organizarea contribuțiilor necesare pentru crearea, funcționarea sau administrarea societăților; (v) crearea, funcționarea sau administrarea de fiducii, societăți, fundații sau structuri similare; (art. 2, alin. (1), paragraful 3) din Directiva (UE) 2015/849.

B Statele membre nu aplică primul paragraf notarilor, altor persoane care exercită profesii juridice liberale, auditorilor, experților contabili externi și consilierilor fiscali numai în măsura în care aceștia evaluează situația juridică a clientului sau îndeplinesc sarcina de apărare sau de reprezentare a clientului în proceduri judiciare sau referitor la acestea, inclusiv de consiliere privind inițierea sau evitarea acestor proceduri (paragraful 4, 2 din articolul 14 a Directivei (UE) 2015/849,

iar primul paragraf din art. 14 a Directivei stabilește:

- **Statele membre impun ca verificarea identității clientului și a beneficiarului real să aibă loc înainte de stabilirea unei relații de afaceri sau de desfășurarea tranzacției.**

C Statele membre nu aplică obligațiile prevăzute la articolul 33 alineatul (1) notarilor, altor persoane care exercită profesii juridice liberale, auditorilor, experților contabili externi și consilierilor fiscali, numai în măsura în care această derogare se referă la informațiile pe care aceștia le primesc de la unul dintre clienții lor sau le obțin în legătură cu acesta în cursul evaluării situației juridice a clientului respectiv sau al îndeplinirii sarcinii de apărare sau de reprezentare a clientului în proceduri judiciare sau referitor la acestea, inclusiv de consiliere privind inițierea sau evitarea procedurilor, indiferent dacă aceste informații sunt primite sau obținute înaintea procedurilor, în timpul acestora sau după acestea (art. 34, alineatul (2)),

iar art. 33 alin. (1) prevede:

- **Statele membre solicită entităților obligate și, după caz, directorilor și angajaților acestora să coopereze pe deplin, procedând cu promptitudine la următoarele acțiuni:** (a) informarea unității de informații financiare, din proprie inițiativă, inclusiv prin transmiterea unui raport, în cazul în care entitatea obligată are cunoștință, suspectează sau are motive întemeiate să suspecteze că fondurile, indiferent de suma în cauză, sunt obținute din activități infracționale sau au legătură cu finanțarea terorismului, precum și prin transmiterea promptă a unui răspuns la cererile de informații suplimentare formulate de unitatea de informații financiare în astfel de cazuri; și (b) furnizarea către unitatea de informații financiare, în mod direct sau indirect, la cererea acesteia, a tuturor informațiilor necesare, în conformitate cu procedurile stabilite prin dreptul aplicabil. Toate tranzacțiile suspecte, inclusiv tentativele de tranzacții, sunt raportate.

În partea introductivă a Directivei (UE) 2015/849, la punctul 9, se menționează: *Membrii profesiilor juridice independente, astfel cum sunt definiți de statele membre, ar trebui să se supună prezentei directive atunci când participă la tranzacții financiare sau la tranzacții între societăți comerciale, inclusiv prin furnizarea de consultanță fiscală, întrucât aceasta prezintă riscul cel mai ridicat ca serviciile respectivilor membri ai profesiilor juridice liberale să fie folosite în mod abuziv, în scopul spălării produselor activității infracționale sau în scopul finanțării terorismului. Cu toate acestea, ar trebui să existe scutiri de la orice obligație de raportare a informațiilor obținute fie înainte de o procedură judiciară, în timpul acesteia sau după aceasta, fie în cursul evaluării situației juridice a unui client. Prin urmare, **consilierea juridică ar trebui în continuare să facă obiectul obligației de păstrare a secretului profesional**, cu excepția cazurilor în care juristul participă la spălarea banilor sau la finanțarea terorismului, consilierea juridică este furnizată în scopul spălării banilor sau al finanțării terorismului sau juristul știe că un client dorește consiliere juridică în scopul spălării banilor sau al finanțării terorismului;*

*În cazul anumitor entități obligate, statele membre ar trebui să aibă posibilitatea de a desemna un organism corespunzător de auto reglementare în calitate de autoritate care este informată în primă instanță în locul unității de informații financiare. În conformitate cu **jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului**, un sistem în care raportarea se face în primul rând către un organism de auto reglementare constituie o garanție importantă pentru a menține protecția drepturilor fundamentale în ceea ce privește obligațiile de raportare aplicabile avocaților. **Statele membre ar trebui să furnizeze mijloacele și modalitatea de păstrare a secretului profesional și a confidențialității și de respectare a vieții private** (pct. 39) etc., fapt de care **NU S-A ȚINUT CONT**, în deplină măsură, la pregătirea proiectului de Lege înaintat spre avizare. Din acest considerent, prevederea legală, stabilită în articolele 24 și 25 a proiectului Legii (*Post controlul și Fișa de conformitate – cu TOATE datele ce urmează a fi prezentate de notari, după prima și a doua jumătate a anului*) este **un EXCES din partea autorităților naționale** și aceste prevederi nu reies din normele legale internaționale menționate, fiind și o încălcare a prevederilor CEDO.*

Corect este/ar fi ca notarii să informeze doar tranzacțiile suspecte, dar nu toate tranzacțiile, după cum se prevede în proiectul legii.

Conchidem că avizul la proiectul Legii privind procedura de constatarea a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor este **negativ**:

- în formularea prezentată, proiectul Legii privind procedura de constatarea a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor **NU ESTE susținut de către Camera Notarială;**
- **proiectul urmează a fi ajustat la cerințele legale stabilite în alte Legi organice**, inclusiv Legea cu privire la organizarea activității notarilor, cât și a altor prevederi din actele internaționale, pe care Republica Moldova s-a angajat să le respecte, ținând cont de imperativul prevederii legale, stabilite în art. 4 alin. (2) al Constituției.

Cu toate cele menționate *supra*, Ne rezervăm dreptul să discutăm proiectul Legii privind procedura de constatarea a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor într-un format mai larg și să venim cu unele completări și precizări, care sperăm să contribuie la perfecționarea calitativă a proiectul Legii privind procedura de constatare a încălcărilor în domeniul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului și modul de aplicare a sancțiunilor.

În același timp, reieșind din ultimele tendințe de a exclude obligativitatea autentificării notariale ale contractelor de vânzare – cumpărare a bunurilor imobile și a contractelor de ipotecă, propunem de a include în calitate de entitate raportoare și alte categorii de profesioniști: registratorii de la ASP și secretarii consiliilor locale.

În ordinea de idei expusă supra, solicităm organizarea dezbaterilor publice pe marginea proiectului de Lege nominalizat prin prisma prevederilor art. 21 al Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative, care, în p. e) al alin. 1 prevede dezbaterile publice ca etapă a elaborării proiectului administrativ. Concomitent, considerăm că dezbaterile urmează a fi organizate cu participarea reprezentanților tuturor profesiilor conexe justiției.

Consiliul Camerei Notariale

23.09.2019